

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO
**RAZVOJ MEDNARODNIH STANDARDOV RAČUNOVODSKEGA
POROČANJA**

Ljubljana, avgust 2009

Petra Vozel

IZJAVA

Študentka Petra Vozel izjavljam, da sem avtorica tega magistrskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. Slavke Kavčič in skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim objavo magistrskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

Ljubljana, avgust 2009.

Petra Vozel: _____

KAZALO VSEBINE

UVOD	1
Opredelevitev problema.....	1
Cilj in namen magistrskega dela.....	4
Metode dela in zasnova dela.....	5
1 SPLOŠNO O RAZVOJU MSRP	6
1.1 Opredelevitev MSRP.....	6
1.2 Namen in koncept MSRP.....	11
1.3 Novejša tendenca razvoja MSRP po letu 2005 in posledice uporabe.....	12
2 VPLIV RAZVOJA MSRP NA PREDSTAVLJANJE GOSPODARSKIH KATEGORIJ V BILANCI STANJA IN IZKAZU POSLOVNEGA IZIDA	15
2.1 Vpliv razvoja MSRP na predstavljanje postavk v bilanci stanja.....	15
2.1.1 Opredelevitev osnovna sredstva.....	15
2.1.2 Neopredmetena sredstva.....	17
2.1.3 Naložbene nepremičnine.....	20
2.1.4 Nekratkoročna sredstva za prodajo.....	22
2.1.5 Zaloge.....	23
2.1.6 Finančna sredstva.....	26
2.1.7 Dolgovi.....	42
2.1.8 Kapital.....	45
2.1.9 Rezervacije.....	48
2.2 Vpliv razvoja MSRP na predstavljanje postavk v izkazu poslovnega izida.....	49
2.2.1 Prihodki.....	49
2.2.2 Odhodki.....	51
2.2.3 Poslovni izid.....	53
3 PRIKAZ VREDNOSTNIH SPREMEMB V BILANCI STANJA IN IZKAZU POSLOVNEGA IZIDA ZARADI RAZVOJA MSRP	54
3.1 Uporabljene računovodske usmeritve.....	54
3.2 Vpliv razvoja MSRP na vrednost izkazanih gospodarskih kategorij.....	61
4 PRIHODNJE SMERI RAZVOJA MSRP	69
4.1 Zastavljeni cilji UOMRS.....	69
4.2 Nadaljnji vsebinski razvoj MSRP.....	70
SKLEP	77
LITERATURA IN VIRI	81

KAZALO TABEL

<i>Tabela 1: Primeri prerazvrstitve finančnih instrumentov v skladu s prenovljenim MRS 32. ...</i>	40
<i>Tabela 2: Razkritja varovanja pred tveganjem.</i>	41
<i>Tabela 3: Bilanca stanja za Skupino podjetij X.</i>	67
<i>Tabela 4: Izkaz poslovnega izida za Skupino podjetij X.</i>	68
<i>Tabela 5: Predlagana oblika računovodskih izkazov.</i>	76

KAZALO PRILOG

Priloga 1: MRS/MSRP in pojasnila, veljavni na dan 31. 12. 2008.....	1
Priloga 2: Seznam kratic.....	3

UVOD

Opredeleitev problema

Veliko prelomnico v razvoju Mednarodnih standardov računovodskega poročanja (MSRP) predstavlja sprejetje resolucije Mednarodne organizacije komisij za vrednostne papirje (angl. *The International Organization of Securities Commissions*, IOSCO), maja 2000, po kateri IOSCO priporoča, naj njeni člani dovolijo mednarodnim izdajateljem vrednostnih papirjev uporabljati MSRP pri pripravi računovodskih izkazov za mednarodne ponudbe in kotacije.

Drugi in hkrati najpomembnejši korak za uveljavitev MSRP v Evropi in svetovnem merilu je prav gotovo sprejetje Uredbe (ES) št. 1606/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. julija 2002 o uporabi mednarodnih računovodskih standardov. V četrtem členu navedene uredbe je zapisano, da za vsako poslovno leto, ki se začne 1. januarja 2005 ali po tem datumu pripravijo podjetja, ki jih ureja zakonodaja države članice, svoje konsolidirane računovodske izkaze skladno z mednarodnimi računovodskimi standardi, če so njihovi vrednostni papirji na datum zaključka bilance sprejeti v trgovanje na reguliranem trgu katerekoli države članice. V tej uredbi »mednarodni računovodski standardi« pomenijo Mednarodne računovodske standarde (MRS), Mednarodne standarde računovodskega poročanja in pripadajoče razlage (Razlage SOP – OPMSRP), poznejše spremembe teh standardov in pripadajoče razlage, prihodnje standarde in pripadajoče razlage, ki jih izda ali sprejme Upravni odbor za mednarodne računovodske standarde (UOMRS). Uredba (ES) št. 1606/2002 je za članice Evropske unije (EU) splošno veljavna in zavezujoča – enako kot zakon v nacionalnem pravu – in se uporablja neposredno v vseh državah članicah. Veljati začne istočasno v vseh državah članicah in se prenaša v pravo držav članic in je s tem tipično sredstvo za poenotenje (unifikacijo).

Z Uredbo (ES) št. 1725/2003 je Evropska komisija ob upoštevanju nasveta računovodskega tehničnega odbora ugotovila, da mednarodni računovodski standardi, obstoječi 14. septembra 2002, izpolnjujejo merila za sprejetje iz Uredbe (ES) št. 1606/2002, razen MRS 32, MRS 39 in z njima povezani pojasnili (Uredba komisije (ES) št. 1725/2003). Že hkrati s sprejetjem Uredbe (ES) št. 1725/2003 je potekal projekt, ki se je nanašal na izboljšave obstoječih MRS, izdajo novih standardov (to je MSRP) in dopolnitve drugih MRS, ki so posledica novih in spremenjenih MRS. Izboljšave in spremembe naj bi pripeljale do visoko kakovostnih standardov. Najobsežnejše spremembe so bile predvidene za standarda MRS 32 in MRS 39, ki obravnavata finančne inštrumente, vključno z izpeljanimi finančnimi inštrumenti, ki so izjemnega pomena za kapitalski trg Skupnosti. Od sprejetja uredbe (ES) št. 1725/2003 pa do konca leta 2008 je bilo sprejetih več kot 15 Uredb, s katerimi so se spremenili, ukinili, na novo uveljavili ali izboljšali MSRP in pripadajoča pojasnila. Skoraj ni standarda, ki v tem obdobju ne bi doživel večjih ali manjših korekcij. Ugotovimo lahko, da gre za proces stalnih

izboljšav oz. razvoj mednarodnih računovodskih standardov, usmerjenih v pridobitev visoko kakovostnih standardov.

Z vsebinskega vidika MSRP temeljijo na poudarjanju informacijskih potreb uporabnikov računovodskih izkazov, tj. na uporabnosti informacij za sprejemanje gospodarskih odločitev. Pri opredeljevanju in merjenju gospodarskih kategorij se daje prednost opredelitvam in merjenju sredstev oziroma dolgov, pri čemer so opredelitve in merjenje kapitala, prihodkov ter odhodkov odvisni od opredelitve in merjenja sredstev in dolgov. Popolni računovodski izkazi obsegajo bilanco stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz gibanja kapitala, izkaz denarnih tokov ter pojasnila. Računovodski izkazi so zasnovani na določenih temeljnih predpostavkah in kakovostnih značilnostih (Novak, 2007b, str. 73).

Spremembe MSRP se nanašajo na nova precej obsežna razkritja (npr. to velja za standard MSRP 7 – Finančni inštrumenti: Razkritja), nova poimenovanja, nova razvrščanja gospodarskih kategorij (npr. v MRS 39 – Finančni inštrumenti: Pripoznavanje in merjenje ter MSRP 7 – Finančni inštrumenti: Razkritja) ter nenazadnje na spremembe vrednotenja gospodarskih kategorij v računovodskih izkazih.

Opredmetena osnovna sredstva v MSRP na splošno ureja standard MRS 16 – Opredmetena osnovna sredstva. V zvezi s temi sredstvi so tudi MRS 23, 36, 37, MSRP 5 in SOP 21 ter OPMSRP 1 in 4 (Epstein & Jermakowicz, 2007, str. 230). Opredmetena sredstva se normalno ovrednotijo na podlagi stroškov, ki jim jih je mogoče pripisati neposredno, z vsemi stroški vred, potrebnimi za usposobitev opredmetenega sredstva za uporabo, in se amortizirajo v svoji dobi koristnosti. Najpogosteje uporabljena metoda amortizacije je linearna metoda (Walton, Haller & Raffournier, 2003, str. 168). Amortizirljivi znesek opredmetenega sredstva je treba dosledno razporediti na celotno dobo koristnosti po sistematično določenih podlagah. Metoda amortiziranja mora izražati vzorec porabe sredstva. Amortizacijski znesek se praviloma v vsakem obdobju pripozna kot odhodek v izkazu poslovnega izida. Preostala vrednost se upošteva le pri pomembnejših postavkah (Blake & Lunt, 2001, str. 160). Opredmetena sredstva se lahko prevrednotujejo, vendar je treba tedaj amortizacijo izračunati na podlagi prevrednotene vrednosti sredstev. Povečanje vrednosti se pripozna v razdelku kapitala v postavki revalorizacijska rezerva. Ni nujno, da se vrednost sredstev zmanjša vsako leto. Sredstvo lahko obdrži prvotno vrednost, dokler je kakorkoli uporabno in izguba njegove vrednosti ni trajna (Walton et.al., 2003, str. 168).

Neopredmetena osnovna sredstva na splošno ureja MRS 38 – Neopredmetena sredstva, v povezavi z njim pa tudi MRS 23 in 36, MSRP 3, SOP 32 ter OPMSRP 4 (Epstein & Jermakowicz, 2007, str. 273). Vrednost pripoznanih neopredmetenih sredstev v bilanci stanja se določi na podlagi neposredno pripisljivih stroškov njihove pridobitve ali nabavne vrednosti. V dobi koristnosti se upošteva izraba teh sredstev z amortizacijo in izgubami, nastalimi zaradi oslabitve (Alexander & Nobes, 2001, str. 194). Nabavna vrednost

neopredmetenega sredstva obsega njegovo nakupno ceno z vštetimi uvoznimi dajatvami in nevračljivimi nakupnimi davki ter vse neposredno pripisljive stroške pripravljanja sredstva za nameravano uporabo. Neposredno pripisljivi stroški so na primer honorarji za pravne storitve. Pri ugotavljanju nabavne vrednosti se odštejejo vsi trgovinski popusti in odbitki od cene. Neopredmeteno sredstvo, ki se pridobi z zamenjavo za drugo sredstvo, se izmeri po pošteni vrednosti (Kokotec, 2000b, str. 61). Amortizirljivi znesek – pri neopredmetenih sredstvih, ki se amortizirajo – sredstva se premišljeno razporedi v pravilno ocenjeni dobi njegove koristnosti. Amortiziranje se začne, ko je neopredmeteno sredstvo na voljo za uporabo. Domnevajo, da doba koristnosti ne presega dvajset let, vendar je temu mogoče oporekati. Uporabljen metoda amortiziranja kaže vzorec nastajanja gospodarskih koristi. Doba in metodo amortiziranja je treba pregledati najmanj na koncu vsakega poslovnega leta (Blake & Lunt, 2001, str. 100–101).

Naložbene nepremičnine so nepremičnine, ki jih lastniki ne uporabljajo in jih kot posebno obliko opredmetenih dolgoročnih sredstev obravnava MRS 40 – Naložbene nepremičnine. Po tem standardu podjetje naložbene nepremičnine ob začetnem pripoznanju ovrednoti po izvorni vrednosti, kasneje pa jih lahko vrednoti bodisi na podlagi modela izvirne vrednosti, to je po izvorni vrednosti, zmanjšani za amortizacijski popravek in nabrane izgube zaradi oslabitve, bodisi na podlagi modela poštene vrednosti, to je po pošteni vrednosti, pri čemer se spremembe poštene vrednosti obračunavajo v poslovnem izidu in se amortizacija ne obračunava (Novak, 2007a, str. 57).

Kategorijo sredstva za prodajo v MSRP uvaja MSRP 5 – Nekratkoročna sredstva za prodajo in ustavljeno poslovanje. MSRP 5 je plod sporazuma iz Norwalka iz leta 2002, s katerim sta se Odbor za finančno-računovodske standarde v ZDA (FASB) in UOMRS med drugim obvezala, da bosta v okviru projekta kratkoročnega približevanja medsebojno povzemala boljše računovodske rešitve iz obojih novejših standardov, pri čemer MSRP 5 povzema rešitve Stališča ameriškega FASB o finančno-računovodskem standardu 144 (SFAS 144) – Obračunavanje oslabitve ali odtujitve dolgoročnih sredstev (Novak, 2007b, str. 212).

Zaloge na splošno obravnava MRS 2, povezavo z njimi imajo tudi MRS 18, 34, 41 (Epstein & Jermakowicz, 2007, str. 175). Zaloge morajo biti ovrednotene po izvorni vrednosti ali čisti iztržljivi vrednosti, in sicer po manjši od njiju (B. Elliott & J. Elliott, 2002, str. 503). Zaloge se lahko prevrednotujejo, predvsem zaradi oslabitve. Delno odpisovanje zalog pod njihovo izvirno vrednost ali stroškov do čiste iztržljive vrednosti je skladno s stališčem, da sredstva ne morejo biti izkazana z večjimi zneski, kot se pričakuje ob njihovi prodaji ali uporabi.

Finančna sredstva so v MSRP opredeljena zelo široko in obsegajo tako denar in denarne ustreznike ter terjatve kot tudi finančne naložbe vseh vrst. Finančna sredstva, ki jih večinoma urejajo MRS 39 – Finančni instrumenti: pripoznavanje in merjenje, MSRP 7, MRS 32, v zvezi z njimi pa so tudi MRS 1 in OPMSRP 2,9,10, se načeloma vrednotijo po pošteni

vrednosti, pri čemer se spremembe poštene vrednosti obračunavajo v poslovnem izidu; izjema so za prodajo razpoložljiva finančna sredstva, pri katerih se spremembe poštene vrednosti obračunavajo v kapitalu (Novak, 2007a, str. 58). Namesto po pošteni vrednosti se po odplačni vrednosti vrednotijo:

- (dana) posojila in terjatve,
- finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo,
- kapitalski inštrumenti brez zanesljive poštene vrednosti, kot na primer nekotirajoče delnice.

Finančne obveznosti, to je dolgovi v ožjem pomenu besede, se načeloma vrednotijo po odplačni vrednosti, razen finančnih obveznosti po pošteni vrednosti skozi poslovni izid, kamor spadajo finančne obveznosti, ki jih podjetje označi za finančno obveznost po pošteni vrednosti skozi poslovni izid ob začetnem pripoznanju (Novak, 2007a, str. 58).

Rezervacije v MSRP obravnava MRS 37 – Rezervacije, pogojne obveznosti in pogojna sredstva, v zvezi z njimi pa beremo tudi MRS 1, 10, 39 in OPMSRP 1 in 6 (Epstein & Jermakowicz, 2007, str. 452). Rezervacije se merijo na podlagi najboljše ocene izdatkov, potrebnih za poravnavo sedanje obveze na dan bilance stanja; so znesek, ki bi ga podjetje dokazano plačalo pri poravnavi obveze ali za prenos na tretjo stranko na dan bilance stanja, pri čemer se pri dolgoročnih rezervacijah upošteva časovna vrednost denarja in se diskontirajo.

Postavke kapitala MSRP ne urejajo zelo natančno, kajti v večini držav področje kapitala urejajo zakoni, ki bi potem na tem področju omejevali uporabo MSRP.

Prihodke in odhodke urejajo okvirna navodila za pripravljajanje in predstavljanje računovodskih izkazov, MRS 18, 11 in SOP 31 (Epstein & Jermakowicz, 2007, str. 198). Prihodki so povečanja gospodarskih koristi v obračunskem obdobju v obliki pritokov ali povečanj sredstev ali zmanjšanj dolgov, katerih posledica so povečanja kapitala razen tistih, ki so povezana z novimi vplačili lastnikov. Odhodki so zmanjšanja gospodarskih koristi v obračunskem obdobju v obliki odtokov ali zmanjšanj sredstev ali povečanj dolgov, katerih posledica so zmanjšanja kapitala razen tistih, ki so povezana z izplačili lastnikom (okvirna navodila, 70. člen).

Cilj in namen magistrskega dela

Cilj magistrskega dela je preučiti spremembe MSRP, prikazati, zakaj je do sprememb prišlo, ter kako so vplivale na spremembo vrednotenja, predstavljanja in razvrščanja postavk v temeljnih računovodskih izkazih.

Namen magistrskega dela je pokazati, v kakšni smeri gre razvoj MSRP, in zakaj so MSRP vedno bolj pomembni v svetovnem merilu. Ker je za pravilno računovodsko poročanje potrebno poznati najnovejše različice standardov, bo to magistrsko delo lahko v pomoč pri sestavljanju računovodskih izkazov po najnovejših standardih, saj bo pokazalo na razlike, do katerih je v zadnjem času prišlo na področju računovodskega poročanja. Namen je tudi prikazati, kakšne spremembe še čakajo MSRP v prihodnosti.

Metode dela in zasnova dela

Pri pisanju magistrskega dela o razvoju mednarodnih računovodskih standardov smo uporabili metodo teoretičnega raziskovanja. Z analitičnim pristopom smo proučili različne teoretične vire, ki se nanašajo na MSRP, predpise, ki urejajo MSRP, zbirke standardov, ter direktive in uredbe Komisije Evropske skupnosti. Pri izbiri metodološkega dela smo se naslonili na strokovno literaturo tujih in domačih avtorjev, vire, prispevke in članke z najnovejšimi teoretičnimi spoznanji s področja MSRP. Na koncu magistrskega dela smo na primeru pokazali, kako naša teoretična spoznanja glede razvoja MSRP vplivajo na vrednotenje postavk v bilanci stanja in izkazu poslovnega izida.

Magistrsko delo je razdeljeno na štiri dele. Uvodu sledi poglavje, v katerem opišemo mednarodne standarde računovodskega poročanja na splošno; kaj so MSRP, kakšen je njihov namen, pomembnost in posledice njihove uporabe. To je osnova za nadaljnje razumevanje sprememb, ki jih doživljajo ti standardi.

Jedro magistrskega dela predstavlja drugo poglavje, kjer opisujemo vpliv razvoja MSRP na predstavljanje gospodarskih kategorij v dveh najpomembnejših računovodskih izkazih, to je bilanci stanja in izkazu poslovnega izida. Opisovanje v tem poglavju je sistematično in poteka po posameznih gospodarskih kategorijah v bilanci stanja in izkazu poslovnega izida. Vsako gospodarsko kategorijo najprej opredelimo v skladu s tujo in domačo literaturo ter MSRP, pokažemo, kakšno je vrednotenje te kategorije po sedaj veljavnih MSRP in MRS ter na koncu ugotovimo, kakšen razvoj in spremembe so doživeli MSRP, povezani s to gospodarsko kategorijo. Sproti skušamo pojasniti, zakaj je do teh sprememb prišlo.

V tretjem poglavju skušamo prikazati vrednostne spremembe v bilanci stanja in izkazu poslovnega izida zaradi razvoja MSRP. Spremembe prikažemo na primeru skupinske bilance stanja in izkaza poslovnega izida za Skupino podjetij X, sestavljenih na dan 31. 12. 2008 ob danih računovodskih usmeritvah. Na podlagi sprememb MSRP ugotavljamo, pri katerih postavkah v računovodskih izkazih, je v letu 2008 prišlo do sprememb v vrednotenju, glede na prej veljavne MSRP.

V četrtem poglavju ugotavljamo, kakšne so prihodnje smeri razvoja MSRP, kakšni so zastavljeni cilji upravnega odbora za mednarodne računovodske standarde, ki le-te izdaja in kakšne vsebinske spremembe še lahko pričakujemo na tem področju.

1 SPLOŠNO O RAZVOJU MSRP

1.1 Opredelitev MSRP

Obravnavana tematika govori o razvoju Mednarodnih standardov računovodskega poročanja. V literaturi in pogovornem jeziku večkrat zasledimo izraz Mednarodni računovodski standardi. V izogib nesporazumom moramo razložiti razliko v poimenovanjih.

Izraz Mednarodni računovodski standardi se uporablja kot sinonim za računovodske standarde, ki jih izdaja UOMRS (angl. *International Accounting Standards Board*, IASB) in ki se uporabljajo v različnih državah v svetu. Njihovo nasprotje so nacionalni računovodski standardi oziroma računovodski standardi, ki jih sprejme posamezna država, med njimi so gotovo najpomembnejši ameriški splošno sprejeti računovodski standardi (angl. *Generally Accepted Accounting Principles*, US GAAP). V ožjem ali bolj natančnem pomenu pa so MRS standardi, ki jih je izdal Svet za mednarodne računovodske standarde (angl. *International Accounting Standards Committee*, IASC) do aprila 2001.

MSRP razvija in sprejema UOMRS, s sedežem v Londonu. Delovati je začel aprila 2001 kot naslednik IASC, ki je deloval od junija 1973. Ustanovitev IASC je bila posledica dogovora med strokovnimi računovodskimi organizacijami Avstralije, Kanade, Francije, Nemčije, Japonske, Mehike, Nizozemske, Velike Britanije in Irske ter Združenih držav Amerike. UOMRS ima štirinajst članov iz devetih držav, med njimi mora biti vsaj pet revizorjev, vsaj trije pripravljavci in trije uporabniki računovodskih izkazov ter najmanj en univerzitetni učitelj. Cilj delovanja je razvoj svetovnih računovodskih standardov. V okviru UOMRS delujeta Sosvet za standarde (angl. *Standards Advisory Council*, SAC), ki formalno skrbi, da skupine in posamezniki iz različnih zemljepisnih in funkcijskih okolij svetujejo UOMRS, ter Odbor za pojasnjevanje mednarodnih standardov računovodskega poročanja (OPMSRP), (angl. *International Financial Reporting Interpretations Committee*, IFRIC), ki pomaga UOMRS pri vzpostavljanju in izboljševanju MSRP (Vežjak, 2004, str. 100).

IASB je ob svoji ustanovitvi od svojega predhodnika IASC prevzel do tedaj sprejete standarde, MRS in pojasnila SOP ter jih skupno poimenoval Mednarodni standardi računovodskega poročanja. Tako se imenujejo tudi standardi, ki jih je od aprila leta 2001 sprejema IASB, v skupino MSRP pa sodijo še pojasnila OPMSRP, ki jih izdaja Odbor za pojasnjevanje mednarodnih standardov računovodskega poročanja.

Mednarodni standardi računovodskega poročanja torej vključujejo:

- mednarodne računovodske standarde (izdane do aprila 2001),
- pojasnila SOP (izdana do marca 2002),
- mednarodne standarde računovodskega poročanja (izdani od aprila 2002) in
- pojasnila OPMSRP (izdana od marca 2002).

MRS se včasih uporablja kot sinonim za MSRP, torej v širšem smislu, spet drugač kot del MSRP, torej v ožjem smislu. Za pravilno razumevanje posameznih zahtev v zvezi z računovodskim poročanjem je pomembno ustrezno poimenovanje.

V Uradnem listu Evropske unije L 320/3 z dne 29. 11. 2008 je bil objavljen konsolidiran tekst mednarodnih standardov računovodskega poročanja, ki so relevantni za pripravo računovodskih izkazov za leto 2008. V **Prilogi 1** je seznam standardov in pojasnil, veljavnih na dan 31. 12. 2008.

Pri razvijanju in sprejemanju MSRP je predpisan določen proces usklajevanja. Predpisanih je več stopenj, od katerih so obvezne naslednje štiri (Gregoriou & Gaber, 2006, str. 17):

- posvetovanje s Sosvetom za standarde o primernosti teme za dnevni red sestanka UOMRS,
- objava osnutka za razpravo (angl. *Exposure Draft, ED*), z namenom pridobiti pripombe javnosti, ki ga je odobrilo vsaj osem članov IASB z glasovalno pravico, vključno s kakršnimi koli drugačnimi mnenji članov IASB,
- proučitev sprejetih pripomb,
- potrditev standarda in vključitev kakršnih koli drugačnih mnenj v ta standard; potrditi ga mora vsaj osem članov IASB z glasovalno pravico.

IASB objavlja zbirko Mednarodni standardi računovodskega poročanja, ki vsebuje poleg standardov in pojasnil k njim ter podlag za zaključke in navodil za uvedbo tudi predstavitev delovanja organizacije in njenih organov ter temeljne podlage za pravilno uporabo MSRP. Tako najdemo v zbirki Mednarodni standardi računovodskega poročanja 2004 (angl. *International Financial Reporting Standards*, 2004):

- predstavitev (angl. *Introduction*),
- statut fundacije IASC (angl. *IAC Foundation Constitution*),
- uvod v MSRP (angl. *Preface to International Reporting Standards*),
- okvirna navodila za pripravo in predstavitev računovodskih izkazov (angl. *Framework for the Presentation of Financial Statements*),
- MSRP (angl. *International Financial Reporting Standards*),
- pojasnila IFRIC (angl. *Interpretation of International Financial Reporting Standards*),
- podlage za zaključke (angl. *Basis for Conclusions*),
- navodila za uvedbo (angl. *Implementation Guidance*),
- pojmovnik (angl. *Glossary of Terms*) in

- razvoj MSRP (angl. *History of International Financial Reporting Standards*).

V nadaljevanju podrobneje predstavljamo uvod in okvirna navodila, ki ju moramo dobro poznati v povezavi z MSRP.

Uvod v MSRP

Uvod predstavlja cilje in predpisano delovanje IASB ter pojasnjuje namen, veljavo in čas uporabe standardov. Piše, da so bili ob njegovi ustanovitvi prevzeti takrat veljavni MRS z resolucijo aprila 2001. Slednja pravi, da se vsi standardi in pojasnila, ki so bili izdani v času prejšnjega statuta (torej organizacije predhodnice), še naprej uporabljajo, dokler ne bodo popravljeni ali umaknjeni. IASB lahko popravi ali umakne MRS ali pojasnila SOP kot tudi izdaja nove standarde in pojasnila. V uvodu je opredeljen pojem računovodskih izkazov, ki vključujejo:

- bilanco stanja (angl. *balance sheet*),
- izkaz poslovnega izida (angl. *income statement*),
- izkaz, ki kaže ali vse spremembe v kapitalu ali spremembe v kapitalu razen tistih iz kapitalskih transakcij z lastniki in razdelitve lastnikom – izkaz gibanja kapitala (angl. *statement of changes in equity*),
- izkaz denarnih tokov (angl. *cash flow statement*),
- računovodske usmeritve (angl. *accounting policies*),
- pojasnila (angl. *explanatory notes*).

Računovodski izkazi morajo biti po MSRP pripravljani po normni rešitvi ali dovoljeni drugi rešitvi. Normna rešitev je priporočena, podjetje pa se lahko odloči tudi za dovoljeno drugo rešitev, ki je posledica soglasja (konsenza) pri sprejemanju standardov. Dve različni vrsti obravnav sta predmet kritike, saj je primerljivost izkazov pri bistveno različnem računovodskem obravnavanju podobnih poslovnih dogodkov dvomljiva. Zato je pomemben cilj odprava teh možnosti (Preface to IFRSs, 2009). Mnogi standardi so že popravljeni v tej smeri.

Členi standardov so zapisani v krepki in navadni pisavi. V uvodu iz leta 2002 je opredeljeno, da gre za enako veljavo členov ne glede na pisavo, saj je v prejšnjih letih to povzročalo nekatere nejasnosti pri obravnavanju. Vsak standard naj se bere v povezavi s ciljem, ki je v njem opredeljen in s tem uvodom. Pojasnila IFRIC so veljavni napotki glede vprašanj, ki bi se sicer lahko obravnavala različno ali nesprejemljivo.

MRS 1 zahteva, da podjetje, katerega računovodski izkazi so skladni z MRS, razkrije to dejstvo, ter opredeljuje, da podjetje ne sme razglasiti računovodskih izkazov kot skladnih z MRS, če niso v skladu z vsemi zahtevami vsakega ustreznega standarda in z vsakim ustreznim pojasnilom.

Posamezen standard se uporablja od datuma, ki je v njem določen. Vsebuje tudi eno ali več prehodnih določb, ki se lahko uporabi(jo) le pri prvi uporabi standarda. Standard ostane v veljavi, dokler ni spremenjen ali ukinjen, ne glede na izdane osnutke in njihove predloge.

Okvirna navodila

IASB je prevzel okvirna navodila za pripravljanje in predstavljanje računovodskih izkazov od svojega predhodnika IASC. Kot ostala okvirna navodila v anlo-saksonskem okolju tudi ta izhajajo iz ameriškega konceptualnega okvira. V teh okvirnih navodilih je napisano, da je namen računovodskih izkazov dajati informacije o finančnem položaju, uspešnosti in spremembah finančnega položaja podjetja, ki so koristne širokemu krogu uporabnikov pri njihovem gospodarskem odločanju. Dajejo informacije, ki so potrebne za oceno zmožnosti podjetja, da pridobiva denarna sredstva pravočasno in z zadostno gotovostjo. Kakovostne značilnosti računovodskih izkazov so razumljivost, ustreznost, zanesljivost in primerljivost (Epstein & Jermakowicz, 2008, str. 9). Računovodski izkazi so razumljivi, če jih uporabniki razumejo brez težav. Informacije so ustrezne, če vplivajo na poslovne odločitve uporabnikov oziroma, če jim pomagajo potrditi ali popraviti njihove lastne pretekle ocene. Informacije so zanesljive, če ne vsebujejo bistvenih napak in pristranskih stališč ter se uporabniki lahko zanesejo, da zvesto predstavljajo tisto, za kar trdijo, da predstavljajo, ali za kar se lahko upravičeno domneva, da predstavljajo. Primerljivost pomeni merjenje in prikazovanje podobnih poslov dosledno in dalj časa v istem podjetju, dosledno v različnih podjetjih, kar pa ne sme ovirati uvajanja boljših rešitev; pomembno je obveščanje o računovodskih rešitvah in njihovih spremembah ter prikazovanje ustreznih informacij za prejšnja obdobja (okvirna navodila MRS, 2001, str. 59–60). Pri pripravljanju računovodskih izkazov v skladu z MSRP je treba upoštevati temeljni računovodski predpostavki:

- upoštevanje nastanka poslovnega dogodka in
- časovno neomejenost poslovanja (delujoče podjetje).

Okvirna navodila se z resničnim in poštenim prikazovanjem oziroma poštenim predstavljanjem poslovanja v računovodskih izkazih ne ukvarjajo neposredno. Pravijo pa, da so posledica uporabe glavnih načel o kakovostnih značilnostih in ustreznih računovodskih standardov običajno računovodski izkazi, ki dajejo resnične in poštene informacije (Vezjak, 2004, str. 109).

Velikega pomena sta definiciji sredstev in dolgov. Sredstvo je dejavnik, ki ga podjetje obvladuje zaradi preteklih poslovnih dogodkov in iz katerega se pričakuje tok prihodnjih gospodarskih koristi v podjetje. Dolg je sedanja obveznost podjetja, ki izhaja iz preteklih poslovnih dogodkov, nje poravnava pa bo po pričakovanju povzročila odtok dejavnikov, ki omogočajo gospodarske koristi, iz podjetja. Kapital pa je enostavno enak sredstvom podjetja po odštetju vseh njegovih dolgov. Ne sredstvo in ne dolg ne smeta biti pripoznana v računovodskih izkazih, če nimata cene ali vrednosti, ki se jo da zanesljivo izmeriti (Epstein & Jermakowicz, 2008, str. 10).

Okvirna navodila opredeljujejo tudi prihodke in odhodke ter pripoznavanje le-teh v računovodskih izkazih. Zasledimo lahko tudi dve vrsti pojmovanja kapitala, in sicer:

- finančno pojmovanje – po takšnem pojmovanju kapitala kot vloženi denarni sredstva ali vložene kupne moči je kapital sopomenka za čista sredstva ali čisto premoženje podjetja;
- stvarno pojmovanje, po katerem je kapital proizvodjalna zmogljivost podjetja (sposobnost za delovanje).

MRS ne temeljijo na predpisih, saj niso vezani na posamezno državo in tudi ne razveljavljajo predpisov posameznih držav. Praviloma se uporabljajo kot podlaga za oblikovanje obveznih računovodskih rešitev v posameznih državah in kot mednarodne norme v državah, ki imajo svoje računovodske zahteve. Odbor za mednarodne računovodske standarde si prizadeva, da MRS ne bi bili tako zapleteni, da jih ne bi bilo mogoče učinkovito uporabljati v svetovnem merilu. MRS se nenehno spreminjajo in posodablajo (uvod v določbe MRS, 2001, str. 41).

Za poenotenje računovodskega poročanja v državah članicah EU so pomembne predvsem direktive (smernice, angl. *directives*) in uredbe (regulative, angl. *regulations*). Direktiva je za vsako državo članico, na katero je naslovljena, zavezujoča glede cilja, ki ga je treba doseči, vendar prepušča državnim oblastem izbiro oblike in metod. Države članice so zavezane zahteve direktive prenesti v svoje zakonodaje. Za računovodsko poročanje so pomembne predvsem (Novak, 2007b, str. 54):

- 4. (četrt) direktiva o letnem obračunu podjetij nekaterih pravnih oblik,
- 7. (sedma) direktiva o konsolidiranem letnem obračunu ter z vidika nadzora,
- direktiva 2006/43/ES Evropskega parlamenta in sveta o obveznih revizijah za letne in konsolidirane računovodske izkaze.

Julija 2002 je v Uradnem listu Evropskih skupnosti izšla uredba o uporabi mednarodnih računovodskih standardov. Cilj uredbe je bil prevzem in uporaba mednarodnih računovodskih standardov v Skupnosti za harmoniziranje računovodskih informacij podjetij, zagotovitev visoke stopnje transparentnosti in primerljivosti računovodskih informacij ter s tem učinkovito delovanje kapitalskega trga Skupnosti in notranjega trga. Določene so bile naslednje prednostne naloge (Vezjak, 2003, str. 39):

- utrditi razmere, potrebne za enoten, učinkovit trg kapitala z izboljšanjem primerljivosti računovodskih izkazov na posameznem trgu in s tem sprostiti konkurenco ter prosti pretok kapitala;
- uredba mora zagotoviti, da bodo z letom 2005 vsa podjetja na organiziranem trgu vrednostnih papirjev uporabljala mednarodne računovodske standarde, ki bodo koristili verodostojnosti, olajšali ocene in konkurenčnost.

MSRP, ki jih izdaja IASB, se v EU neposredno ne uporabljajo. V uredbi je določeno, da komisija odloča o njihovi uporabnosti v okviru Skupnosti. Mednarodni računovodski standardi so lahko prevzeti le, če niso v nasprotju z direktivami ES in prispevajo k vsesplošni

evropski blaginji ter če zadoščajo merilom razumljivosti, pomembnosti, zanesljivosti in primerljivosti, ki se zahtevajo za računovodske informacije za sprejemanje ekonomskih odločitev in oceno vodstva.

Podjetja, ki so zavezana k uporabi MRS, jih morajo uporabljati ne glede na katerokoli nasprotno, sporno ali omejevalno zahtevo v nacionalni zakonodaji. Države članice ne morejo omejiti izbir, ki so vsebovane v MRS.

Zaradi olajšanja prehoda na mednarodne računovodske standarde in mednarodne standarde računovodskega poročanja je Upravni odbor za mednarodne računovodske standarde 19. junija 2003 odločil, da SOP-8 – Prva uporaba MRS zamenja z MSRP 1 – Prvo sprejetje Mednarodnih standardov računovodskega poročanja. V skladu z MSRP 1 mora podjetje, ki prvič uporablja MRS, ravnati v skladu z vsakim MRS in razlago, ki je v veljavi v času te prve uporabe. Tako kot SOP-8, tudi MSRP 1 na večini računovodskih področij zahteva uporabo za nazaj. Vendar MSRP 1 odobri navedeno izvzetje od navedene zahteve na določenih področjih iz praktičnih razlogov ali kadar bi stroški, ki bi jih povzročilo doseganje skladnosti, verjetno prevladali nad koristmi za uporabnike računovodskih izkazov (Uredba komisije (ES) št. 707/2004).

MSRP 1 naj bi omogočil doseči primerljivost v času tako znotraj računovodskih izkazov podjetij v skladu z MSRP, ki jih prvič uporabljajo, kot med računovodskimi izkazi različnih podjetij, ki prvič uporabijo MSRP na določen datum, ker tako tekoči kot primerjalni podatki temeljijo na istem kompletu standardov, ki obstajajo v času prve uporabe MRS. Doseganje primerljivosti med podjetji, ki prvič uporabljajo MSRP in med podjetji, ki MSRP že uporabljajo, pa je drugoten cilj (Uredba komisije (ES) št. 707/2004).

1.2 Namen in koncept MSRP

V uvodu v MSRP sta namen in veljava MSRP opredeljena takole (Vezjak, 2004, str. 104):

- postavljajo zahteve glede pripoznavanja merjenja, predstavljanja in razkrivanja;
- ukvarjajo se s transakcijami in dogodki, ki so pomembni za računovodske izkaze za splošne namene;
- lahko postavljajo zahteve tudi za posebne panoge;
- temeljijo na okvirnih navodilih, ki vsebujejo načela, ki so podlaga za informacije v računovodskih izkazih;
- namenjeni so za uporabo v računovodskih izkazih za splošne namene in drugih oblikah računovodskega poročanja vseh pridobitnih organizacij;
- čeprav niso pripravljeni za uporabo v nepridobitnih dejavnostih v zasebnem, javnem ali državnem sektorju, jih lahko organizacije pripoznajo kot primerne.

Po statutu IASC Fundacije so nameni IASB naslednji (Preface to IFRSs, 2009):

- v javno korist razvijati eno samo zbirko zelo kakovostnih, razumljivih in uveljavljivih svetovnih računovodskih standardov, ki zahtevajo zelo kakovostne, pregledne in primerljive informacije v računovodskih izkazih in drugem računovodskem poročanju ter pomagajo udeležencem na svetovnih kapitalskih trgih in drugim uporabnikom pri gospodarskem odločanju;
- pospeševati uporabo in strogo izvajanje teh standardov;
- pri uresničevanju namenov pod točkama 1. in 2. upoštevati, če je to primerno, posebne potrebe majhnih in srednjih podjetij ter držav v razvoju;
- skrbeti za zблиževanje računovodskih standardov v državah in mednarodnih standardov za zelo kakovostne rešitve.

Pri razvoju MRS se je IASC usmeril v razvoj standardov, ki naj bi se ukvarjali s praktičnimi zadevami oziroma problemi. Tri ideje so se izkazale za osnovni koncept standardov, izražen v okvirnih navodilih (Žepič, 2005, str. 17):

- mednarodni računovodski standardi naj bi obravnavali javno objavljene računovodske izkaze podjetij;
- ti računovodski izkazi naj bi bili pripravljene z namenom dajati informacije širokemu krogu uporabnikov;
- ti računovodski izkazi naj bi bili pripravljene z namenom dajati informacije, ki bi pomagale uporabnikom pri njihovem vrednotenju in odločanju.

1.3 Novejša tendenca razvoja MSRP po letu 2005 in posledice uporabe

V pripravi na leto 2005 je UOMRS moral upoštevati tri aspekte pri pripravi standardov, in sicer tehnični program, politično dimenzijo in problem implementacije (Whittington, 2005, str. 150–151):

Glede tehničnega dela priprave standardov je bila za leto 2005 predvsem pomembna priprava dveh standardov, in sicer MRS 32 – Finančni inštrumenti: predstavljanje in MRS 39 – Finančni inštrumenti: razkrivanje in merjenje, ki sta bila zaradi mnogih odprtih vprašanj še neprimerna za sprejetje s strani Komisije Evropskih skupnosti. Zaradi časovne stiske in velikega pritiska na zaposlene v UOMRS sta bila ta dva standarda sprejeta naknadno.

Glede politične dimenzije je potrebno omeniti, da je UOMRS v svojem odnosu do EU pri vpeljavi MSRP šel skozi učeč proces, v katerem je lahko testiral učinkovitost in meje političnega lobiranja. Kakorkoli že, UOMRS je bil prepričan, da politika ne sme vplivati na samo postavljanje standardov. To je naloga UOMRS. Naloga politike EU pa je, da te standarde potrdi. Da bi bili MSRP sprejemljivi tudi v ZDA, je bila pomembna naloga UOMRS, da se zблиžajo z US GAAP.

Največji problem je predstavljala implementacija standardov v EU. UOMRS se je zavedal, da mora biti vpeljava standardov učinkovita in konsistentna. Pri tem je pomagala Evropska komisija z uvedbo enotne ureditve na področju revizijske stroke znotraj EU; revizorji so tako odigrali kritično vlogo pri zagotavljanju učinkovite implementacije. Ustanovitev Odbora evropskih urejevalcev trgov vrednostnic (angl. *Committee of European Securities Regulators*, CESR) je bila prav tako spodbudna, saj zahteva enoten sistem nadzora nad računovodskimi izkazi s strani regulatorjev vrednostnih papirjev (angl. *securities regulators*). Tak sistem naj bi spodbujal in zahteval od podjetij, ki kotirajo na borzi, da pripravijo računovodske izkaze v skladu z MSRP. Seveda pa je bil problem implementacije MSRP tudi preko meja EU, zato je in še vedno IASC Fundacija s svojimi skrbniki skrbi za izobraževalne programe po vsem svetu, da bi se izboljšalo razumevanje MSRP. Pri tem pomaga tudi »International Auditing and Assurance Standards Board, IAASB«.

Medtem ko so mnoga podjetja po uvedbi MSRP v letu 2005 pričakovala mirno obdobje, se razvijanje računovodskih standardov nadaljuje. UOMRS je julija 2006 objavil tele zaveze (Uranič, 2008, str. 99–100):

- podaljšan čas za pripravo na nove standarde; UOMRS se zaveda, da mnoge države potrebujejo čas za prevod in uvedbo novih standardov. Zaradi tega je nameraval dovoliti najmanj leto dni časa od objave do obvezne uporabe novega standarda;
- povečana možnost za sporočanje mnenj glede konceptualnih vprašanj; UOMRS se je strinjal, da objavi osnutke za javno razpravo in ne predlog za posamezna poglavja prenovljenega konceptualnega okvira;
- nobenih novih standardov, ki bi se morali uporabljati pred 1. januarjem 2009; UOMRS ni nameraval sprejeti nobenega novega standarda, ki bi začel veljati in bi se moral uporabljati pred 1. januarjem 2009. Namen te odločitve je bil, da se po uvedbi MSRP v številna evropska podjetja v letu 2005 zagotovi obdobje relativne stabilnosti.

Ne glede na to zavezo pa je Odbor za pojasnjevanje mednarodnih standardov računovodskega poročanja še naprej sprejemal pojasnila k standardom, ki so začela veljati že pred 1. januarjem 2009. Prav tako so se morali v vmesnem obdobju uporabljati standardi, ki so bili sprejeti pred julijem 2006 in katerih uporaba je bila obvezna pred 1. januarjem 2009.

Po letu 2005 so bili v mednarodnih računovodskih revijah že objavljeni prvi članki o prehodu na MSRP. Predvsem so zadevali vprašanja, kako prehod na druga računovodska pravila vpliva na kvaliteto računovodskega poročanja. Različni viri navajajo, da ima kvaliteta računovodskega poročanja ekonomske posledice, in sicer vpliva na stroške kapitala, učinkovitost alokacije kapitala in mednarodno mobilnost kapitala. Predvsem pa je prevzem MSRP zmanjšal informacijsko asimetrijo med managerji in lastniki. V tem pogledu so se znižali dobički, znižali so se stroški kapitala. Kvaliteta računovodskega poročanja se še lahko izboljša z umikom različnih računovodskih metod, ki so v MSRP na razpolago kot različne dovoljene alternative. Raziskave so namreč pokazale, da podjetja, ki so prešla na MSRP,

izkazujejo večje odmike pri čistem dobičku, višjo korelacijo med prihodki in odhodki ter denarnimi tokovi, nižjo frekvenco pozitivnih ničel pri dobičku ter višjo frekvenco velikih izgub (Soderstorm & Sun, 2007, str. 682–683).

Leta 2008 je bila objavljena raziskava, s katero so skušali ugotoviti, ali je uporaba MSRP povezana z višjo kvaliteto računovodskega poročanja. Raziskava je zajemala 21 podjetij iz različnih držav, ki so uporabljale MSRP za pripravo računovodskih izkazov, ter primerljiv vzorec podjetij, ki so uporabljali druge (nacionalne) računovodske standarde. Zaključki te raziskave so bili, da so računovodski izkazi podjetij, ki jih pripravljajo v skladu z MSRP, boljše kvalitete kot računovodski izkazi podjetij, ki uporabljajo druge standarde. Na splošno se je izkazalo, da računovodski izkazi, pripravljene po MSRP, izkazujejo manj glajenja dobička, manj prirejanja poslovnih rezultatov, bolj pravočasno pripoznavanje izgub in večjo povezavo med vrednostjo bilančnih postavk ter cenami in donosi delnic. Raziskava je bila sicer narejena že med leti 1994 in 2003, ko MSRP v EU še niso bili obvezni za uporabo, vendar avtorji verjamejo, da bi tudi obvezna uporaba MSRP, kot je primer sedaj, pripeljala do podobnih rezultatov (Barth, Landsman & Lang, 2008, str. 496–497). Do nasprotnih rezultatov glede kvalitete računovodskega poročanja po MSRP je prišla druga raziskava, narejena na primeru 826 nemških podjetij. V raziskavi je bilo empirično dokazano, da uporaba MSRP pri nemških podjetjih vodi do kršenja predpostavke nastanka poslovnega dogodka. Vzrok za takšno anomalijo je po besedah avtorjev te raziskave princip poštene vrednosti, ki je v MSRP po letu 2005 zelo izpostavljen. Prav princip poštene vrednosti, ki temelji na težko preverljivih informacijah, ni ravno najbolj primerno sredstvo za izboljšanje kakovosti računovodskega poročanja (Kaserer & Klingler, 2008, str. 837).

Nedvomno pa je vpeljava principa poštene vrednosti eden večjih razvojnih korakov v novejši tendenci razvoja MSRP. Do izraza je prišel že v letu 2003 z revidiranim MRS 39, ki je določal, da lahko podjetje katerokoli finančno sredstvo ali obveznost vrednoti po pošteni vrednosti skozi poslovni izid brez omejitev. Vendar se ta princip ne bo omejil le na finančne inštrumente, temveč tudi na realno premoženje podjetja, sredstva in obveznosti. Vrednotenje po pošteni vrednosti pomeni, da se vsi dobički in izgube pripoznavajo v poslovnem izidu, tudi nerealizirani (Langendijk, Swagerman & Verhoog, 2003, str. 229–230).

Zagovorniki vrednotenja vseh finančnih sredstev in obveznosti po pošteni vrednosti so mnenja, da bi bilo takšno vrednotenje primerno, ker bi se na ta način izognili računovodstvu varovanih postavk, ki je eno od kompleksnejših področij v MSRP. Nasprotniki uporabe poštene vrednosti za finančne inštrumente v polnem obsegu pa menijo, da bi bila možnost poštene vrednosti neustrezno uporabljena, še posebej v primerih lastnih obveznosti podjetja. Problem je predvsem zanesljivost merjenja po pošteni vrednosti.

2 VPLIV RAZVOJA MSRP NA PREDSTAVLJANJE GOSPODARSKIH KATEGORIJ V BILANCI STANJA IN IZKAZU POSLOVNEGA IZIDA

2.1 Vpliv razvoja MSRP na predstavljanje postavk v bilanci stanja

2.1.1 Opredmetena osnovna sredstva

Opredmetena osnovna sredstva podrobno opredeljuje MRS 16 – Opredmetena osnovna sredstva (nepremičnine, naprave in oprema), ki je bil prvič sprejet marca 1982. Standard je večjo prenavo doživel leta 2003, po tej letnici pa le spremembe zaradi prenove drugih MRS, ki so z njim povezani. V nadaljevanju dajemo poudarke bistvenim zadevam iz prenovljenega MRS 16 in spremljajočih standardov ter pojasnil, ki vplivajo na MRS 16.

Opredmetena osnovna sredstva so sredstva, ki (Rice, 2003, str. 4):

- jih ima podjetje, da jih uporablja pri proizvodjanju ali dobavljanju proizvodov ali opravljanju storitev, daje v najem drugim ali uporablja za pisarniške namene, ter
- jih bo po pričakovanju uporabljalo v več kot enem obračunskem obdobju.

V skladu z MRS 16 se opredmeteno osnovno sredstvo, ki izpolnjuje pogoje za pripoznanje kot sredstvo, izmeri po svoji nabavni vrednosti. Nabavna vrednost opredmetenega osnovnega sredstva zajema njegovo nakupno ceno, uvozne carine in nevračljive nakupne dajatve po odštetju vseh trgovinskih in drugih popustov, vse stroške spravljajanja sredstva na njegovo mesto in v stanje, kjer sredstvo lahko deluje v skladu s pričakovanji poslovodstva, začetno oceno stroškov razgradnje in odstranitve opredmetenega osnovnega sredstva ter obnovitve mesta, na katerem se je to sredstvo nahajalo. To obvezo podjetje prevzame ob pridobitvi sredstva ali pa kot posledico tega, da je sredstvo namesto za proizvodjanje proizvodov v določenem obdobju uporabljalo tudi v druge namene. Stroški začetne ocene razgradnje in odstranitve opredmetenega osnovnega sredstva ter obnovitve mesta, na katerem se je to sredstvo nahajalo, se pripoznajo in ovrednotijo v skladu z MRS 37 – Rezervacije, pogojne obveznosti in pogojna sredstva, v kolikor so izpolnjeni pogoji, navedeni v tem standardu (Epstein & Jermakowicz, 2008a, str. 250).

Neposredno se nabavni vrednosti lahko pripišejo še naslednji stroški: stroški zaslužkov zaposlencev (v skladu z opredelitvijo v MRS 19 – Zaslužki zaposlencev), ki izhajajo neposredno iz gradnje ali pridobitve opredmetenega osnovnega sredstva, stroški priprave gradbišča, začetni stroški dobave in pretovarjanja, stroški namestitve in montaže, stroški preizkušanja delovanja sredstva po odštetju čistega izkupička od prodaje katerega koli proizvoda, ki je nastal med spravljajanjem sredstva na njegovo mesto in v primerno stanje (kot so vzorci, izdelani v fazi preizkušanja opreme), ter honorarji.

Po začetnem pripoznanju mora podjetje za svojo računovodsko usmeritev izbrati model nabavne vrednosti ali model prevrednotenja. Izbrano usmeritev mora uporabljati za celotno skupino opredmetenih osnovnih sredstev. Če podjetje izbere model nabavne vrednosti, mora opredmeteno osnovno sredstvo razvidovati po njegovi nabavni vrednosti, zmanjšani za akumuliran amortizacijski popravek vrednosti in akumulirano izgubo zaradi oslabitve. Po modelu prevrednotenja je treba opredmeteno osnovno sredstvo, katerega pošteno vrednost je mogoče zanesljivo izmeriti, razvidovati po prevrednotenem znesku, ki je njegova poštena vrednost na dan prevrednotenja, zmanjšana za vsak kasnejši amortizacijski popravek vrednosti in kasnejše akumulirane izgube zaradi oslabitve (MRS 16.29–16.30). Nikjer ni predpisano, kako pogosto morajo biti sredstva prevrednotena, važno je, da so prevrednotena dovolj redno, da se knjigovodska vrednost ne razlikuje bistveno od tiste, ki bi se ugotovila z uporabo poštene vrednosti na dan bilance stanja (Taraporvala & Lawrence, 1994, str. 73).

Podjetje je dolžno začeti obračunavanje amortizacije sredstva, ko je to na voljo za uporabo, in z obračunavanjem prenehati, ko sredstvo nima več neodpisane vrednosti. Amortizacijo je dolžno obračunavati tudi, če sredstvo ni v uporabi. Standard poudarja, da je potrebno opredeliti stroške amortizacije za vsako pomembno postavko sredstev posebej. Standard tudi podrobneje opredeljuje preostalo vrednost kot ocenjeni znesek, ki naj bi ga podjetje prejelo za sredstvo ob koncu pričakovane dobe koristnosti.

MRS 16, revidiran leta 2003, dodatno opredeljuje nekatere situacije, povezane z gradnjo ali razvojem opredmetenega osnovnega sredstva, ki pa niso potrebne za spravljanje sredstva na njegovo mesto in v stanje, kjer sredstvo lahko deluje v skladu s pričakovanji posloводства. Te naključne dejavnosti se lahko pojavijo pred ali med gradbenim ali razvojnim procesom. Na primer do prihodkov je možno priti, če se gradbišče pred pričetkom gradbenih del uporablja za parkirišče. Ker naključne dejavnosti niso potrebne za spravljanje sredstva na njegovo mesto in v stanje, kjer sredstvo lahko deluje v skladu s pričakovanji posloводства, se prihodki naključnih dejavnosti in z njimi povezani odhodki pripoznajo v poslovnem izidu, kjer so vključeni v ustrezne skupine prihodkov in odhodkov, in ne v nabavno vrednost sredstva (MRS 16.21).

V zvezi z vključevanjem stroškov izposojanja v nabavno vrednost opredmetenega osnovnega sredstva je bila v letu 2007 sprejeta sprememba, vključena v MRS 23 – Stroški izposojanja, po kateri ta standard ne daje več možnosti pripoznavanja stroškov izposojanja kot odhodkov obdobja in zahteva, da podjetje stroške izposojanja, ki jih je mogoče pripisati neposredno nakupu, gradnji ali proizvodnji sredstva v pripravi, usredstvi kot del nabavne vrednosti zadevnega sredstva (Uredba komisije (ES) št. 1260/2008). Ta sprememba je nastala kot rezultat zaveze med IASB in Odborom za finančno-računovodske standarde v ZDA (angl. *Financial Accounting Standards Board*) glede približevanja MSRP in US GAAP. IASB in FASB sta se namreč s Sporazumom iz Norwalka iz leta 2002 obvezala, da bosta po svojih najboljših močeh poskušala: a) čim prej doseči popolno združljivost obstoječih računovodskih

standardov, pri čemer združljivost ne pomeni dobesedno enakih standardov, temveč pomeni, da med obema zbirkama standardov ne obstajajo pomembne razlike, ter b) poskušala uskladiti razvojne programe, s čimer bi se že dosežena združljivost obdržala (Schipper, 2005, str. 101).

Sprememba glede stroškov izposojanja se je začela uporabljati s 1. januarjem 2009 ali kasneje; dovoljena je uporaba pred tem datumom. Podjetje, ki vključi stroške izposojanja v nabavno vrednost pridobljenega opredmetenega osnovnega sredstva, mora upoštevati pojasnilo odbora za pojasnjevanje mednarodnih standardov računovodskega poročanja, OPMSRP 1, ki opredeljuje evidentiranje teh stroškov, v primeru, ko pride do spremembe v merjenju obstoječih obveznosti razgradnje, ponovne vzpostavitve in podobnih obveznosti. To pojasnilo zahteva, da se popravljeni amortizirljivi znesek sredstva amortizira v njegovi dobi koristnosti; od trenutka, ko pa se ustreznemu sredstvu doba koristnosti izteče, pa podjetje vse nadaljnje obveznosti iz tega naslova pripozna v izkazu poslovnega izida v času njihovega nastanka.

Nekateri avtorji so glede predpisovanja take rešitve usredstvenja stroškov izposojanja skeptični. Vseeno je, ali so ti stroški usredstveni ali ne. Edina razlika je, kdaj so vključeni v izkaz poslovnega izida. Če ti stroški niso usredstveni, so vključeni v poslovni izid tekom življenjske dobe posojila. Če so usredstveni, so vključeni v poslovni izid tekom dobe koristnosti sredstva skozi amortizacijo (Lewis & Pendrill, 2004, str. 102).

2.1.2 Neopredmetena sredstva

Neopredmetena sredstva opredeljuje MRS 38 – Neopredmetena sredstva, ki je bil sprejet leta 1998 kot celovit standard. Pred njim se je s podobno tematiko ukvarjal MRS 9 – Stroški raziskovanja in razvijanja, izdan leta 1973. Dobro ime kot del neopredmetenih sredstev je bilo obravnavano v MRS 22 – Poslovne združitve, sedaj v MSRP 3 (objavljen leta 2004) – prav tako imenovan Poslovne združitve. MRS 38 je bil revidiran leta 2004, od takrat pa doživel le nekaj manjših sprememb, zato se bomo v nadaljevanju osredotočili na bistvene spremembe iz leta 2004.

Neopredmeteno sredstvo je razpoznavno nedenarno sredstvo brez fizičnega obstoja (MRS 38.8). Opredelitev neopredmetenega sredstva zahteva, da je neopredmeteno sredstvo razpoznavno in ga je mogoče jasno razlikovati od dobrega imena. Dobro ime, nastalo pri poslovni združitvi, ki je prevzem, je plačilo, ki ga da prevzemnik v pričakovanju prihodnjih gospodarskih koristi. Te koristi so lahko posledica sinergije med pridobljenimi razpoznavnimi sredstvi ali sredstvi, ki posamič niso pripoznana v računovodskih izkazih, vendar je prevzemnik pripravljen zanje plačati pri prevzemu (Kokotec, 2000a, str. 208). Po MRS 38 sredstvo izpolnjuje sodilo razpoznavnosti v opredelitvi neopredmetenega sredstva, če (MRS 38.12):

- je ločljivo, to pomeni, da se lahko loči ali razdeli od podjetja ter proda, prenese, licencira, da v najem ali zamenja, posamič ali skupaj s povezano pogodbo, sredstvom ali obveznostjo;
- izhaja iz pogodbenih ali drugih pravnih pravic, ne glede na to, ali so te pravice prenosljive ali ločljive od podjetja oz. od drugih pravic in obvez.

Za opredelitev neopredmetenega sredstva je poleg razpoznavnosti pomembno tudi obvladovanje dejavnika in obstoj prihodnjih gospodarskih koristi. Podjetje obvladuje sredstvo, če ima moč prejemati prihodnje gospodarske koristi, ki pritekajo iz zadevnega dejavnika, in omejevati dostop drugih do teh koristi. Sposobnost podjetja obvladovati prihodnje gospodarske koristi iz neopredmetenega sredstva navadno izhaja iz pravnih pravic, ki jih je mogoče uveljaviti pred sodiščem. Če ni pravnih pravic, je obvladovanje težje. Pravna uveljavitev pravice pa ni nujno pogoj za obvladovanje, saj lahko podjetje obvladuje prihodnje gospodarske koristi tudi drugače. Prihodnje gospodarske koristi, ki pritekajo iz neopredmetenega sredstva, so lahko prihodki od prodaje proizvodov ali storitev, prihranki stroškov ali drugačne koristi, ki nastanejo zaradi uporabe sredstva v podjetju. Na primer, uporaba industrijske lastnine pri proizvodnji verjetneje zmanjšuje prihodnje proizvodne stroške, kot pa povečuje prihodnje prihodke (Kokotec, 2000a, str. 209).

Posamezne vrste neopredmetenih sredstev so na primer (MRS 38.118):

- blagovne znamke,
- kolofoni in nazivi publikacij,
- računalniški programi,
- licence in franšize,
- avtorske pravice, patenti in druge pravice do industrijske lastnine ter storitvene in poslovne pravice,
- recepti, formule, modeli, vzorci, prototipi ter
- neopredmetena sredstva v razvijanju.

V literaturi naletimo na posebej obravnavano dobro ime. Jedro problema pri obračunavanju dobrega imena je, da je v njem vsebovana vrednost prihodnjih zaslužkov podjetja in je povezan z vrednostjo celotnega poslovanja. Zaradi tega obstaja vprašanje, ali naj bo dobro ime obravnavano kot sredstvo in ali naj se amortizira (Radebaugh & Gray, 1997, str. 271).

Neopredmeteno sredstvo se pripozna, kadar in zgolj kadar: je verjetno, da bodo pričakovane prihodnje gospodarske koristi, ki se mu pripisujejo, pritekale v podjetje, ter je mogoče zanesljivo izmeriti njegovo nabavno vrednost (MRS 38.21).

Če se neopredmeteno sredstvo pridobi ločeno, je njegovo nabavno vrednost navadno mogoče zanesljivo izmeriti. To velja zlasti, če je kupnina v obliki denarja ali drugih denarnih ustreznikov. Nabavna vrednost ločeno pridobljenega neopredmetenega sredstva obsega

njegovo nakupno ceno, tudi uvozne carine in nevračljive nakupne dajatve, po odštetju vseh trgovinskih in drugih popustov, ter vse neposredno pripisljive stroške pripravljanja sredstva za nameravano uporabo. Neposredno se lahko pripišejo tile stroški: stroški zaslužkov zaposlencev (kot so opredeljeni v MRS 19), ki izhajajo neposredno iz usposobitve sredstva za nameravano uporabo, honorarji, ki izhajajo neposredno iz usposobitve sredstva za nameravano uporabo, ter stroški preizkušanja ali sredstvo pravilno deluje (MRS 38.27–38.28).

Po MSRP 3 – Poslovne združitve (ki je nadomestil MRS 22) je nabavna vrednost neopredmetenega sredstva njegova poštena vrednost na dan prevzema, če je neopredmeteno sredstvo pridobljeno v poslovni združitvi. Poštena vrednost neopredmetenega sredstva kaže tržna pričakovanja o verjetnosti, da bodo v podjetje pritekale pričakovane prihodnje gospodarske koristi, ki jih omogoča sredstvo. Zato v skladu z MRS 38 in MSRP 3 prevzemnik na dan prevzema neopredmeteno sredstvo prevzetega podjetja pripozna ločeno od dobrega imena, če je mogoče pošteno vrednost sredstva zanesljivo izmeriti, ne glede na to, ali je prevzeto podjetje sredstvo pripoznalo pred poslovno združitvijo. To pomeni, da prevzemnik pripozna kot sredstvo ločeno od dobrega imena projekt raziskav in razvoja prevzetega podjetja, ki je v teku, če projekt ustreza opredelitvi neopredmetenega sredstva in je njegovo pošteno vrednost možno zanesljivo izmeriti. Potekajoči raziskovalni in razvojni projekt prevzetega podjetja ustreza opredelitvi neopredmetenega sredstva, če: ustreza opredelitvi sredstva, ter je razpoznaven, to pomeni, da je ločljiv, ali izhaja iz pogodbenih ali drugih pravnih pravic (MRS 38.33–38.34).

Po pripoznanju neopredmetenega sredstva si podjetje za svojo računovodsko usmeritev vrednotenja le-tega izbere model nabavne vrednosti ali model prevrednotenja, podobno kot pri opredmetenih osnovnih sredstvih. V primerjavi z MRS 38, veljavnim pred prenovo v letu 2004, je bilo odpravljeno ločevanje med normno in dovoljeno drugačno rešitvijo.

Kot sledi iz konteksta je z MRS 38 zelo povezan MSRP 3, ki je bil objavljen leta 2004 (Uredba komisije (ES) št. 2236/2004), nastal pa je kot del projekta o poslovnih združitvah z namenom zblíževanja računovodskih rešitev v najpomembnejših računovodskih standardih, s katerim so se nadomestili MRS 22 – Poslovne združitve, MRS 36 – Oslabitev sredstev in MRS 38, iz leta 1998. MSRP 3 je v primerjavi z MRS 22 postavil nov koncept obračunavanja dobrega imena. MRS 22 je namreč temeljil na predpostavki, da je doba koristnosti vseh neopredmetenih sredstev končna – tudi dobrega imena, zato se je dobro ime tudi amortiziralo. Pri amortiziranju dobrega imena je obstajala spodbitna domneva, da doba koristnosti dobrega imena ne presega 20 let od začetnega pripoznanja. Novi MSRP 3 je v nasprotju z MRS 22 uvedel dobro ime in tudi druga neopredmetena sredstva z nedoločeno dobo koristnosti. Tako se po MSRP 3 dobro ime po začetnem pripoznanju izmeri kot izvirna vrednost minus nabrane izgube zaradi oslabitve in se ne amortizira. Namesto amortiziranja se vsaj enkrat letno

opravlja preizkus oslabiljenosti na podlagi MRS 36 (Novak, 2007b, str. 182–183). Tukaj mislimo na zadnji MRS 36, ki je bil izdan v letu 2004.

Na splošno MRS 36 obravnava prepoznavanje sredstva, ki je morda oslabiljeno, merjenje njegove nadomestljive vrednosti, pripoznavanje in merjenje izgube zaradi oslabilve, denar ustvarjajočo enoto, ki ji pripada sredstvo, razveljavitev izgube zaradi oslabilve in ustrezna razkritja teh procesov v računovodskih izkazih (Koželj, 2000, str. 177). V MRS 36 iz leta 2004 je med drugim spremenjena opredelitev nadomestljive vrednosti, ki je sedaj večja izmed dveh možnosti: poštena vrednost, zmanjšana za stroške prodaje, ali vrednost pri uporabi. Skladno s tem se preizkus oslabiljenosti neopredmetenega sredstva z nedoločeno dobo koristnosti opravi s primerjavo knjigovodske vrednosti in njegove nadomestljive vrednosti, ki je torej večja izmed poštena vrednosti, ki je zmanjšana za stroške prodaje in vrednosti pri uporabi (Novak, 2007b, str. 183–184).

Podobno kot dobro ime se v prenovljenem MRS 38 tudi druga neopredmetena sredstva z nedoločeno dobo koristnosti ne amortizirajo, ampak se namesto tega opravlja preizkus oslabiljenosti najmanj enkrat letno, in sicer vedno takrat, kadar spremembe okoliščin nakazujejo, da bi tovrstno sredstvo utegnilo biti oslabiljeno.

2.1.3 Naložbene nepremičnine

Naložbene nepremičnine obravnava MRS 40. Ta standard je bil prvič sprejet marca 2000 in se je začel uporabljati s 1. januarjem 2000. MRS 40 je nadomestil MRS 25 – Obračunavanje finančnih naložb glede obračunavanja naložbenih nepremičnin. Kasneje je bil revidiran leta 2003 z začetkom uporabe 1. januarja 2005 (objavljen z Uredbo komisije (ES) št. 2236/2004). Kasneje ni bil spremenjen.

Naložbena nepremičnina je posedovana, da bi prinašala najemnino ali povečevala vrednost dolgoročne naložbe, ali pa oboje. Podjetje samo mora določiti sodila, po katerih presoja razvrščanje nepremičnine ali med naložbene nepremičnine ali med opredmetena osnovna sredstva. Sodila določi podjetje v skladu z opredelitvijo pojma naložbene nepremičnine in mednarodnimi računovodskimi standardi od 40. 7 do 40. 13. Najbolje si lahko predstavljamo, kaj so naložbene nepremičnine, če pogledamo, katere nepremičnine MRS 40 razvršča med naložbene nepremičnine in katere izključuje.

Naložbene nepremičnine so na primer (MRS 40.8):

- zemljišče, posedovano bolj za povečevanje vrednosti dolgoročne naložbe kot za kratkoročno prodajo v rednem poslovanju;
- zemljišče, posedovano za sedaj nedoločeno prihodnjo uporabo (če podjetje ni določilo, da bo uporabljalo zemljišče bodisi kot lastniško uporabljano nepremičnino, bodisi za

kratkoročno prodajo v rednem poslovanju, se zemljišče obravnava kot posedovano za povečevanje vrednosti dolgoročne naložbe);

- zgradba, ki jo poseduje podjetje (ali jo ima podjetje na podlagi finančnega najema) in je dana v enkratni ali večkratni poslovni najem; ter
- zgradba, ki je prazna, vendar posedovana za oddajo v enkratni ali večkratni poslovni najem.

Postavke, ki niso naložbene nepremičnine, so na primer (MRS 40.9):

- nepremičnine, posedovane za prodajo v rednem poslovanju ali pa v gradnji ali razvoju za takšno prodajo, na primer nepremičnine, pridobljene izključno za kasnejšo odtujitev v bližnji prihodnosti ali za razvoj in preprodajo;
- nepremičnine, zgrajene ali razvite v korist tretjih strank;
- lastniško uporabljane nepremičnine tudi (med drugim) nepremičnine, posedovane za prihodnjo uporabo kot lastniško uporabljane nepremičnine, nepremičnine, posedovane za prihodnji razvoj in kasnejšo uporabo kot lastniško uporabljane nepremičnine, nepremičnine, ki jih uporabljajo zaposleni (za plačilo najemnine po tržnih cenah ali brez njega), in lastniško uporabljane nepremičnine, ki čakajo na odtujitev;
- nepremičnine, ki so zgrajene ali razvite za prihodnjo uporabo kot naložbene nepremičnine. MRS 16 velja za tiste nepremičnine do datuma dokončanja gradnje ali razvijanja, ko postane nepremičnina naložbena nepremičnina in zanjo velja ta standard. Vendar pa ta standard velja za sedanje naložbene nepremičnine, ko podjetje prične ponovno razvijati obstoječo naložbeno nepremičnino, da se bo v prihodnosti dalje uporabljala kot naložbena nepremičnina;
- nepremičnina, dana drugemu podjetju v finančni najem.

Naložbeno nepremičnino je treba na začetku izmeriti po njeni izvorni vrednosti, pri čemer morajo biti stroški posla vključeni v začetno izmero. Po začetnem pripoznavanju lahko podjetje naložbene nepremičnine vrednoti po modelu nabavne vrednosti ali po modelu poštene vrednosti. Izbrano metodo mora uporabljati za vse naložbene nepremičnine v svoji lasti. Pri tem moramo poudariti, da se model poštene vrednosti razlikuje od modela prevrednotenja, ki smo ga srečali pri MRS 16 – Opredmetena osnovna sredstva. V modelu prevrednotenja povečanje knjigovodske vrednosti iz prevrednotenja nad tisto, temelječo na izvorni vrednosti, poveča kapital v postavki presežek iz prevrednotenja, zmanjšanje knjigovodske vrednosti iz prevrednotenja pa najprej zmanjšuje morebitni presežek iz prevrednotenja. Kadar pa je zmanjšanje knjigovodske vrednosti iz prevrednotenja večje od presežka iz prevrednotenja v okviru kapitala, se razlika potem pripozna v izkazu poslovnega izida kot odhodek. V modelu poštene vrednosti pa se vse spremembe poštene vrednosti pripoznajo v izkazu poslovnega izida. Če podjetje vrednoti naložbene nepremičnine po modelu poštene vrednosti, potem v nasprotju z modelom izvirne vrednosti ne obračunava amortizacije od takih nepremičnin (Novak, 2007b, str. 203–204). Prihodke in odhodke,

povezane z naložbenimi nepremičninami, podjetje izkazuje v izkazu poslovnega izida med drugimi prihodki.

Prenovljeni MRS 40 (prenovljen leta 2003), ki se je začel uporabljati s 1. januarjem 2005, prvič v zgodovini tega standarda dopušča, da podjetje razvrsti nepremičnine, ki jih ima v poslovnem najemu, med naložbene nepremičnine. Če povzamemo člen št. 6 iz MRS 40 se glede vključevanja nepremičnin v poslovnem najemu med naložbene nepremičnine glasi takole (Uredba komisije (ES) št. 2238/2004): »Delež v nepremičnini, ki ga ima najemnik pri poslovnem najemu, se lahko razvrsti in obračunava kot naložbena nepremičnina, kadar in zgolj kadar nepremičnina tudi sicer ustreza opredelitvi izraza naložbena nepremičnina, in če najemnik uporablja model poštene vrednosti za pripoznano sredstvo. Ta različica razvrstitve je na voljo na podlagi „nepremičnina za nepremičnino“ (angl. *property-by-property*). Ko pa je ta različica razvrstitve izbrana za takšen delež v nepremičnini pri poslovnem najemu, je treba vse nepremičnine, ki so razvrščene kot naložbene nepremičnine, obračunavati po modelu poštene vrednosti.«

2.1.4 Nekratkoročna sredstva za prodajo

Kategorijo sredstva za prodajo v MSRP uvaja MSRP 5 – Nekratkoročna sredstva za prodajo in ustavljeno poslovanje. MSRP 5 je plod sporazuma iz Norwalka iz leta 2002, s katerim sta se FASB in UOMRS med drugim obvezala, da bosta v okviru projekta kratkoročnega približevanja medsebojno povzemala boljše računovodske rešitve iz obojih novejših standardov, pri čemer MSRP 5 povzema rešitve Stališča ameriškega FASB o finančno računovodskem standardu 144 (angl. *Statement of Financial Accounting Standard*, SFAS 144) – Obračunavanje oslabitve ali odtujitve dolgoročnih sredstev (Novak, 2007a, str. 212). MSRP 5 je bil sprejet z Uredbo komisije (ES) št. 2236/2004, torej leta 2004, in se začel uporabljati s 1. januarjem 2005.

Namen MSRP 5 je določiti način obračunavanja sredstev za prodajo in predstavitev ter razkritje ustavljenega poslovanja. Ta MSRP zahteva predvsem (MSRP 5.1):

- da se sredstva, ki izpolnjujejo sodila za razvrstitev med sredstva za prodajo, merijo po knjigovodski vrednosti ali po pošteni vrednosti, zmanjšani za stroške prodaje oz. amortizacijo takšnih sredstev do ustavitve, katera je nižja, in
- da se sredstva, ki izpolnjujejo sodila za razvrstitev med sredstva za prodajo, predstavijo ločeno v obrazcu bilance stanja ter da se rezultati ustavitve poslovanja predstavijo ločeno v izkazu poslovnega izida.

Sredstev, ki so v skladu z MRS 1 – Predstavljanje računovodskih izkazov (spremenjen 2003) opredeljena kot nekratkoročna, ni možno prerazvrstiti med kratkoročna, dokler ne izpolnjujejo sodil za razvrstitev med sredstva za prodajo v skladu z MSRP 5. Sredstva razreda, ki ga podjetje ponavadi obravnava kot nekratkoročnega in se pridobivajo izključno z namenom

ponovne prodaje, niso razvrščena med kratkoročna, razen če izpolnjujejo sodila za razvrstitev med sredstva za prodajo v skladu s tem MSRP (MSRP 5.3).

Po MSRP 5 podjetje razvrsti nekratkoročno sredstvo (ali skupino za odtujitev) za prodajo, če bo njegova knjigovodska vrednost poravnana predvsem s prodajo, in ne z nadaljnjo uporabo. Tak primer nastopi takrat, ko je sredstvo (ali skupina za odtujitev) na razpolago za takojšnjo prodajo v trenutnem stanju in odvisno le od običajnih pogojev za prodajo takšnih sredstev (ali skupin za odtujitev), pri čemer pa mora biti njegova prodaja zelo verjetna.

Podjetje meri nekratkoročno sredstvo (ali skupino za odtujitev), razvrščeno med sredstva za prodajo po knjigovodski vrednosti ali pošteni vrednosti, zmanjšani za stroške prodaje, katera je nižja. Neposredno pred začetnim razvrščanjem sredstva ali skupine za odtujitev za prodajo se knjigovodska vrednost sredstva ali vseh sredstev in dolgov v skupini meri v skladu z veljavnimi MSRP. Ob kasnejšem ponovnem merjenju skupine za odtujitev se knjigovodske vrednosti katerihkoli sredstev in dolgov, ki ne spadajo v okvir zahtev po merjenju iz tega MSRP, so pa vključene v skupino za odtujitev, razvrščeno med sredstva za prodajo, ponovno merijo v skladu z veljavnimi MSRP, še preden se ponovno izmeri poštena vrednost skupine za odtujitev, zmanjšana za stroške prodaje. Če se pričakuje prodaja po izteku enega leta, mora podjetje meriti stroške prodaje po sedanjih vrednostih. Vsako povečanje sedanje vrednosti stroškov prodaje, ki je rezultat pretečenega časa, se predstavi v izkazu poslovnega izida kot strošek financiranja (MSRP 5.15–5.19). Podjetje ne amortizira nekratkoročnega sredstva, dokler ga vodi kot sredstvo za prodajo ali dokler je del skupine za odtujitev, razvrščene med sredstva za prodajo. Obresti in drugi stroški, ki jih je mogoče pripisati dolgovom skupine za odtujitev, razvrščene med sredstva za prodajo, se pripoznavajo še naprej (MSRP 5.25).

V zvezi z MSRP 5 se je od sprejetja do danes zgodila ena sprememba, in sicer (Uredba komisije (ES) št. 70/2009): novi odstavek 8A iz MSRP 5 (ki je zadolžen za to, da dopolni standard MSRP 5) zahteva pripoznavanje vseh sredstev in obveznosti tistih odvisnih podjetij, ki so bili pridobljeni z namenom njihove nadaljnje prodaje v bližnji prihodnosti kot »namenjena za prodajo«. Ta zahteva se uporablja tudi, če podjetje (kupec) namerava prodati samo en del teh vrednostnih papirjev (in tako izgubi nadzor nad odvisnim podjetjem), vendar pa načrtuje zadržati delež, nad katerim nima nadzora (na primer, podjetje je kupilo 60 % vseh delnic podjetja X in namerava prodati 20 % vseh delnic, torej bo zmanjšalo delež v odvisnem podjetju na delež, ki ne omogoča nadzora, v višini 40 % vseh delnic). Sprememba se uporablja od 1. julija 2009 naprej.

2.1.5 Zaloge

Zaloge obravnava MRS 2 – Zaloge, ki je bil od leta 1991, ko je bil sprejet, že večkrat spremenjen. Skozi leta je bil osnovni namen sprememb tega standarda zmanjšati število

možnih alternativ za vrednotenje zalog. MRS 2 je bil nazadnje revidiran leta 2003; sprejet z Uredbo Komisije št. 2238/2004.

MRS 2 skopo definira zaloge, definiciji sta le dve (Alexander, Britton & Jorissen, 2003, str. 269–270), in sicer v 6. točki MRS 2 je opredeljeno, da so zaloge sredstva:

- namenjena prodaji v rednem delovanju,
- v postopku proizvodnje za tako prodajo,

• v obliki materialov, ki bodo porabljeni pri proizvodnji ali opravljanju storitev,

v 8. točki MRS 2 pa je navedeno: «Zaloge obsegajo kupljeno trgovsko blago, namenjeno za ponovno prodajo, na primer trgovsko blago, ki ga kupi trgovec na malo in je namenjeno za prodajo, ali nepremičnine, namenjene za ponovno prodajo. Zaloge obsegajo tudi dokončane proizvode ali nedokončano proizvodnjo v podjetju in vključujejo materiale, ki čakajo na porabo v proizvodnem procesu. Pri izvajalcu storitev zaloge vključujejo stroške storitve, kot so opisani v 19. členu, po katerem izvajalci storitev svoje zaloge, kolikor jih pač imajo, ovrednotijo po stroških njihove proizvodnje. Ti stroški sestojijo predvsem iz stroškov dela in drugih stroškov osebja, ki neposredno sodeluje pri opravljanju storitev, tudi vodstvenega osebja, ter s tem povezanih splošnih stroškov. Stroški dela in drugi stroški, ki se nanašajo na prodajno osebje in osebje splošnih služb, pa se ne vštejejo, temveč se pripoznajo kot odhodki v obdobju, v katerem nastanejo. Stroški zalog pri izvajalcu storitev ne vključujejo dodatka dobička ali nepovezanih posrednih stroškov, ki se pogosto obračunajo v cenah, ki jih izvajalec zaračuna za opravljene storitve (MRS 2.19), v zvezi s katerimi podjetje še ni pripoznalo ustreznih prihodkov.»

V računovodskih izkazih je običajna razvrstitev zalog naslednja:

- zaloge surovin in materiala,
- zaloge drobnega inventarja in embalaže,
- zaloge nedokončane proizvodnje in polproizvodov,
- zaloge dokončane proizvodnje in
- zaloge trgovskega blaga.

V bilanci stanja zaloge navadno obsegajo vse zgoraj omenjene postavke, včasih pa še druge, na primer stvari, ki niso namenjene proizvodnji, ali stvari, ki so namenjene raziskovanju in razvijanju. Zaloge so tudi proizvodi in blago, oddani v komisijsko in konsignacijsko prodajo ter materiali in blago, oddano kooperantom.

MRS 2 kot tudi večina drugih nacionalnih računovodskih standardov vrednost zalog opisuje kot kritični element (v kolikor gledamo z vidika bilance stanja), medtem ko managerji večji poudarek dajejo stroškom prodanih količin in je vrednost zalog le postranska informacija. Zaloge v proizvodnih podjetjih predstavljajo velik del sredstev podjetja, zato je njihovo vrednotenje bistvenega pomena (Stolowy & Lebas, 2002, str. 329–330).

Zaloga materiala zajema količine v skladišču, dodelavi in predelavi pa tudi na poti od dobavitelja, če jih je kupec že prevzel. Surovine so snovi, ki so praviloma nepredelane, dobljene iz narave. Kakor hitro so surovine predelane, že govorimo o zalogah materiala. Zaloga v postopku proizvodnje zajema nedokončano proizvodnjo in polproizvode. Nedokončana proizvodnja lahko obsega tudi opravljanje storitev, ki so do konca obračunskega obdobja dokončane, od naročnika pa še ne prevzete (potrjene). Zaloga, namenjena prodaji, zajema dokončane proizvode in trgovsko blago v skladišču ter količine na poti do kupca, dokler jih ne prevzame, trgovsko blago pa tudi količine na poti od dobavitelja, če jih je kupec že prevzel. Kot dokončani proizvod se šteje tudi živina za prodajo.

Zaloge morajo biti ovrednotene po izvorni vrednosti ali čisti iztržljivi vrednosti, in sicer po manjši izmed njiju. To velja za ovrednotenje pri začetnem pripoznanju kot tudi za ovrednotenje po začetnem pripoznanju. Stroški zalog obsegajo stroške nabave, stroške pretvarjanja in druge stroške, ki se pojavljajo pri spravljaju zalog na njihovo sedanje mesto in v njihovo sedanje stanje (MRS 2.9–2.10). Čista iztržljiva vrednost je ocenjena prodajna cena, dosežena v rednem poslovanju, zmanjšana za ocenjene stroške dokončanja in ocenjene stroške, potrebne za to, da pride do prodaje.

Pri obračunavanju zalog je pomemben znesek vrednosti, ki se šteje kot sredstvo in se časovno razmejuje, dokler niso upoštevani ustrezni prihodki in je posledica upoštevanja računovodskega načela vzporejanja stroškov s prihodki. Različni standardi predpisujejo različne načine vrednotenja teh sredstev, ki izhajajo iz računovodskega modela izvornih vrednosti. Ker gre dejansko za skupek različnih opredmetenih sredstev, so različne tudi njihove izvirne vrednosti. Tako lahko pri zalogah ločimo dvojje izvornih vrednosti, in sicer nabavno vrednost in stroškovno vrednost (Novak, 2007b, str. 220). Po nabavni vrednosti so ob začetnem pripoznanju ovrednotene zaloge materiala in zaloge trgovskega blaga, pri čemer je potem količinska enota zaloge materiala in trgovskega blaga ovrednotena po nabavni vrednosti. Nabavno ceno sestavljajo nakupna cena, uvozne in druge nevračljive nakupne dajatve ter neposredni stroški nakupa, medtem ko se popusti in druge podobne postavke pri ugotavljanju nabavne cene odštejejo. Po stroškovni vrednosti pa so ob začetnem pripoznanju ovrednotene zaloge v postopku proizvodnje – zaloge nedokončane proizvodnje in zaloge polproizvodov ter zaloge dokončanih proizvodov, pri čemer je potem količinska enota tovrstnih zalog ovrednotena po stroškovni ceni. Delno odpisovanje zalog pod njihovo izvirno vrednost ali stroškov do čiste iztržljive vrednosti je skladno s stališčem, da sredstva ne morejo biti izkazana z večjimi zneski, kot se pričakuje ob njihovi prodaji ali uporabi.

MSRP določajo, da se mora za obračunavanje porabe zalog med letom uporabljati metoda FIFO ali metoda tehtanih povprečnih cen. Metoda FIFO (angl. *first in, first out*), imenovana tudi metoda zaporednih cen, predpostavlja, da se tiste stvari v zalogi, ki so bile kupljene prve, tudi prve prodajo, tako da so stvari, ki ostanejo v zalogi na koncu obdobja, tiste, ki so bile kupljene ali proizvedene najkasneje. Po metodi tehtanih povprečnih cen (angl. *weighted*

average cost) pa se vrednost vsake stvari v zalogi določi na podlagi tehtane povprečne cene podobnih stvari na začetku obdobja in cen podobnih stvari, ki so bile kupljene ali proizvedene v obdobju. Povprečje se lahko izračuna za obdobje ali za vsako dodatno prejeto pošiljko, odvisno od okoliščin v podjetju (MRS 2.27).

Ko govorimo o razvoju MSRP na področju zalog, ne moremo mimo dejstva, da je bila s spremembami v letu 2003 za obračunavanje porabe zalog odstranjena možnost uporabe metode LIFO (angl. *last in, first out*) – imenovana tudi metoda obratnozaporednih cen, ki je bila v predhodnem MRS 2 iz leta 1993 predvidena kot dovoljena drugačna rešitev. Ta metoda predpostavlja, da se tiste stvari v zalogi, ki so bile kupljene ali proizvedene zadnje, prodajo prve, tako da so stvari, ki ostanejo v zalogi na koncu obdobja, tiste, ki so bile kupljene ali proizvedene najprej (bivši MRS 2.23). Po starem je tako veljalo, da če se je uporabljala metoda LIFO, so morali računovodski izkazi razkriti razliko med vrednostjo zalog, ki je prikazana v bilanci stanja, in bodisi: a) zneskom, dobljenim na podlagi metode FIFO ali tehtanih povprečnih cen, ali čisto iztržljivo vrednostjo, in sicer manjšim izmed njiju; ali b) dnevno (nadomestitveno) vrednostjo na dan bilance stanja ali čisto iztržljivo vrednostjo, spet manjšo izmed njiju (bivši MRS 2.36). Odstranitev možnosti uporabe metode LIFO je posledica zmanjševanja možnih alternativ za obračunavanje porabe zalog. S to potezo so se pa MSRP oddaljili od US GAAP, po katerih je metoda LIFO dovoljena. Standard MRS 2 po novem tako ne razlikuje med normno in dovoljeno drugačno rešitvijo, temveč preprosto navaja sprejemljive možnosti za obračunavanje porabe zalog. Namreč eden od ciljev MSRP je tudi, da ne bi več navajali, kaj je preferirano oziroma priporočeno.

2.1.6 Finančna sredstva

Finančna sredstva so v MSRP urejena z MSRP 7 – Finančni inštrumenti: razkritja, MRS 32 – Finančni inštrumenti: predstavljanje, MRS 39 – Finančni inštrumenti: pripoznavanje in merjenje. V zvezi z navedenimi standardi so bile v preteklosti narejene večje spremembe. Prvotna namera IASC je bila združiti vse zahteve glede finančnih inštrumentov v en standard, kar se je kasneje izkazalo za neizvedljivo. Prvi standard na tem področju, MRS 32, se je začel uporabljati leta 1996, prenovljen je bil leta 2003, v letu 2005 pa so bile iz njega umaknjene zahteve po razkritjih in so sedaj inkorporirane v MSRP 7, ki po novem nadomešča tudi MRS 30 – Razkritja v računovodskih izkazih bank in podobnih finančnih inštitucijah. V letu 2001 je postal obvezen za uporabo MRS 39, revidiran leta 2003, ki je bil z vpeljavo vrednotenja finančnih inštrumentov po pošteni vrednosti deležen večjih kritik, zaradi česar je bil v zadnjih letih tudi večkrat spremenjen. IASC je hotel za vrednotenje vseh finančnih sredstev in obveznosti predpisati vrednotenje po pošteni vrednosti, kar se je izkazalo za zelo kontroverzna zahtevo, ki še ne bo uresničena takoj, je pa cilj za prihodnost. MRS 39 je vpeljal popolnoma nove zahteve za pripoznavanja, odprave pripoznavanja in merjenja finančnih sredstev in obveznosti ter računovodstva varovalnih postavk (Epstein & Jermakowicz, 2008a, str. 129–130).

V MRS 32 so finančni inštrumenti opisani z naslednjimi opredelitvami (MRS 32.11): finančni inštrument je vsaka pogodba, na podlagi katere nastane finančno sredstvo enega podjetja in finančna obveznost ali kapitalski inštrument drugega podjetja.

Finančno sredstvo je vsako sredstvo, ki je:

- denar,
- kapitalski inštrument drugega podjetja,
- pogodbeni pravica:
 - prejeti denar ali drugačno finančno sredstvo od drugega podjetja, ali
 - zamenjati z drugim podjetjem finančna sredstva ali finančne obveznosti pod pogoji, ki utegnejo biti ugodni za podjetje, ali
- pogodba, ki se lahko poravna, ali se bo poravnala, z lastnimi kapitalskimi inštrumenti podjetja in je:
 - neizpeljan (inštrument), za katerega je podjetje (lahko) zavezano prejeti spremenljivo število lastnih kapitalskih inštrumentov podjetja, ali
 - izpeljan inštrument, ki se lahko, ali se bo poravnal drugače kot z zamenjavo določenega zneska denarja ali drugega finančnega sredstva za določeno število lastnih kapitalskih inštrumentov podjetja. Za ta namen lastni kapitalski inštrumenti podjetja ne zajemajo tudi prodajljivih inštrumentov, ki so razvrščeni kot kapitalski inštrumenti, inštrumentov, ki določajo, da mora podjetje drugi stranki izročiti sorazmerni delež čistih sredstev podjetja le pri prenehanju obstoja, če so razvrščeni kot kapitalski inštrumenti, ter inštrumentov, ki so sami po sebi pogodbe za prihodnji prejem ali izročitev lastnih kapitalskih inštrumentov podjetja.

Kapitalski inštrument je vsaka pogodba, ki dokazuje preostali delež v sredstvih podjetja po odštetju vseh njegovih obveznosti.

Poštena vrednost je znesek, s katerim je mogoče zamenjati sredstvo ali poravnati obveznost med dobro obveščena in voljnima strankama v preišljenem poslu.

Prodajljiv inštrument je finančni inštrument, ki daje imetniku pravico prodati inštrument nazaj izdajatelju za denar ali drugo finančno sredstvo ali ki se samodejno proda nazaj izdajatelju ob pojavu negotovega prihodnjega dogodka ali smrti ali upokojitve imetnika inštrumenta.

V skladu z MRS 39 podjetje pripozna finančno sredstvo ali obveznost v svoji bilanci stanja zgolj, kadar postane del pogodbenih določb finančnega inštrumenta (MRS 39.14). Prav tako podjetje pripozna vse pogodbene pravice iz izpeljanih finančnih inštrumentov v svoji bilanci stanja kot sredstvo ali obveznost. Če se na začetku finančno sredstvo ali finančna obveznost pripozna, ga (jo) mora podjetje izmeriti po pošteni vrednosti in če gre za finančno sredstvo ali finančno obveznost, ki ni podana po pošteni vrednosti preko poslovnega izida, prišteje tudi

transakcijske stroške, ki neposredno izhajajo iz prevzema ali izdaje finančnega inštrumenta ali finančne obveznosti (MRS 39.43).

Za kasnejša merjenja finančnih sredstev in obveznosti se uporabljata metodi poštene vrednosti ali odplačne vrednosti z uporabo metode veljavne obrestne mere. Za obračunavanje varovanja pred tveganji veljajo posebna pravila.

Metoda veljavnih obresti je metoda izračunavanja odplačne vrednosti finančnih sredstev in razporejanja prihodkov iz obresti v ustreznem obdobju. Veljavna obrestna mera je obrestna mera, ki natančno razobrestuje (diskontira) ocenjeni tok prihodnjih denarnih plačil ali prejemkov v pričakovani dobi finančnega inštrumenta, ali če je ustrezno, v krajšem obdobju, na čisto knjigovodsko vrednost finančnega sredstva. Pri izračunavanju veljavne obrestne mere mora podjetje oceniti denarne tokove ob upoštevanju vseh pogodbenih pogojev finančnega inštrumenta (npr. predplačila, nakupne in podobne opcije), vendar ne more upoštevati prihodnjih kreditnih izgub. Izračun vključuje vsa nadomestila in zneske, plačane ali prejete med strankama pogodbe, ki niso sestavni del veljavne obrestne mere (glejte MRS 18), stroške posla in vse druge premije ali popuste. Predpostavlja se, da je možno denarne tokove in pričakovano dobo skupine podobnih finančnih inštrumentov zanesljivo oceniti. Vendar pa mora podjetje v tistih redkih primerih, ko ni mogoče zanesljivo oceniti denarnih tokov ali pričakovane dobe finančnega inštrumenta, uporabiti pogodbene denarne tokove v celotnem pogodbenem obdobju finančnega inštrumenta (MRS 39.9).

Novost, ki jo je prinesel MRS 39, je razvrstitev finančnih sredstev in obveznosti v štiri kategorije. Od razvrstitve v posamezno kategorijo je odvisno začetno pripoznavanje in nadaljnje vrednotenje sredstev in obveznosti. MRS 39 opredeljuje štiri vrste finančnih inštrumentov, in sicer (MRS 39.9):

- finančna sredstva po pošteni vrednosti skozi poslovni izid,
- finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo,
- posojila in terjatve in
- za prodajo razpoložljiva finančna sredstva.

Finančna sredstva po pošteni vrednosti

Po spremembi MRS 39 v letu 2003 gre za razširjeno kategorijo finančnih inštrumentov, namenjenih trgovanju. V to skupino se namreč lahko razvrsti vsako finančno sredstvo in finančna obveznost, razen če zanjo ne obstaja poštena vrednost. Sredstva v tej kategoriji so pridobljena ali prevzeta v glavnem z namenom prodaje ali ponovnega nakupa v kratkem roku. V to kategorijo so vključeni tudi izpeljani finančni inštrumenti, razen inštrumentov za varovanje pred tveganjem. Vsa sredstva v tej skupini so vrednotena po pošteni vrednosti, vsi prevrednotovalni popravki in efekti pa so vključeni v izkaz poslovnega izida (Epstein & Jermakowicz, 2008a, str. 158).

Finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo

Gre za finančna sredstva z določenimi ali določljivimi plačili in določeno zapadlostjo, ki jih podjetje nedvoumno namerava in zmore posedovati do zapadlosti. Lastniški vrednostni papirji ne morejo biti razvrščeni v to skupino. Sredstva v tej kategoriji se vrednotijo po metodi odplačne vrednosti z uporabo metode veljavne obrestne mere.

Podjetje ne more razvrstiti nobenih finančnih sredstev kot v posesti do zapadlosti v plačilo, če je v tekočem poslovnem letu ali v prejšnjih dveh poslovnih letih prodalo ali prerazvrstilo več kot nepomemben znesek finančnih naložb v posesti do zapadlosti pred zapadlostjo (v več kot nepomembnem razmerju do celotne vrednosti naložb v posesti do zapadlosti), razen prodaj ali prerazvrstitev, ki (MRS 39.9):

- so tako blizu zapadlosti v plačilo ali datumu odpoklica finančnega sredstva (npr. manj kot tri mesece pred zapadlostjo v plačilo), tako da spremembe tržne obrestne mere ne bi mogle vplivati pomembno na pošteno vrednost finančnega sredstva;
- se pojavijo, potem ko podjetje zbere skoraj celotno izvirno glavnico finančnega sredstva z načrtovanimi plačili ali predplačili ali
- so pripisljivi osamljenemu poslovnemu dogodku, ki ga podjetje ne obvladuje ter se ne ponavlja in ga podjetje ne more utemeljeno pričakovati.

Na koncu vsakega poslovnega leta mora podjetje oceniti namen in zmožnost posedovanja sredstva do zapadlosti.

Posojila in terjatve

Posojila in terjatve so neizpeljana finančna sredstva z določenimi ali določljivimi plačili, ki ne kotirajo na organiziranem trgu, razen tistih (MRS 39.9):

- ki jih podjetje namerava prodati takoj ali kratkoročno,
- ki se uvrstijo kot v posesti za trgovanje,
- ki jih podjetje ob začetnem pripoznanju označi kot razpoložljiva za prodajo,
- za katere imetnik morda ne dobi povrnjene skoraj celotne pripoznane začetne naložbe.

Ta skupina vključuje posojila, ki jih podjetje pridobi, in tista, ki izvirajo iz podjetja. Posojila in terjatve se merijo po metodi odplačne vrednosti z uporabo metode veljavne obrestne mere. Popravki vrednosti se oblikujejo le v primeru nezmožnosti dolžnika, da v celoti odplača obveznost. V takem primeru je potrebno tudi razkriti razlog za spremembo vrednosti v bilanci stanja (Uranič, 2004, str. 5).

Za prodajo razpoložljiva finančna sredstva

Za prodajo razpoložljiva finančna sredstva so vsa neizpeljana finančna sredstva, ki niso razporejena med finančna sredstva po poštenu vrednosti skozi poslovni izid, finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo ali med posojila in terjatve. Vrednotena so po poštenu vrednosti razen, če se ne morejo zanesljivo izmeriti. V tem primeru se sredstvo meri po metodi odplačne vrednosti. Gre predvsem za inštrumente, ki ne kotirajo na borzi in

pri katerih je razpon ocenjene poštene vrednosti prevelik. V primeru vrednotenja po pošteni vrednosti se prevrednotovalne razlike na glavnico, ki izhajajo iz spremembe poštene vrednosti, pripoznajo neposredno v kapitalu kot presežek iz prevrednotenja finančnih naložb. Pripoznanje prevrednotenja znotraj kapitala in ne v izkazu poslovnega izida ima za posledico izkazovanje obveznosti za odloženi davek, in sicer na posebnem kontu kot presežek iz prevrednotenja. Konec leta je vrednost na tem kontu osnova za izračun odloženega davka, sicer bi bil kapital prevrednoten. Gre v bistvu za nek bodoči, še nerealiziran dobiček, ki bo obdavčen (Bohorč, 2007, str. 47).

Pri dolžniških inštrumentih so tečajne razlike in obrestni prihodki, merjeni po metodi veljavne obrestne mere, vključeni v izkaz poslovnega izida tekočega leta. Tečajne razlike kapitalskih inštrumentov vključimo neposredno v kapital, razen če je tveganje pred tečajnimi spremembami varovano (Uranič, 2004, str. 5). Ob prodaji ali slabitvi se celotni učinki, ki so do takrat pripoznani v kapitalu, prenesejo v izkaz poslovnega izida.

Posebna kategorija finančnih inštrumentov, ki so obravnavani znotraj MRS 39 in mimo katerih ne moremo, so **izvedeni (izpeljani) finančni inštrumenti**. Po MRS 39 je izpeljani inštrument (angl. *derivative*) finančni inštrument ali druga pogodba z vsemi tremi navedenimi značilnostmi (MRS 39.9):

- njegova vrednost se spremeni in se tako odzove na spremembo podrobno določene obrestne mere, cene finančnih inštrumentov, cene blaga, deviznega tečaja, indeksa cen ali tečajev, zaupanjske (kreditne) sposobnosti ali zaupanjskega (kreditnega) indeksa ali druge spremenljivke (včasih imenovanih „podlage“), če v primeru nefinančne spremenljivke taka spremenljivka ni značilna za eno od pogodbenih strank;
- ne zahteva začetne čiste finančne naložbe ali pa le majhno naložbo, ki je manjša kot pri drugih vrstah pogodb, za katere se pričakuje podoben odziv na spremembe tržnih razmer in
- poravnan(a) je na datum v prihodnosti.

MRS 39 preprečuje zlorabe zahtev vrednotenja izvedenih finančnih inštrumentov po pošteni vrednosti skozi poslovni izid z ločenim pripoznavanjem vgrajenih izpeljanih inštrumentov in gostiteljskih pogodb, ki se tudi drugače vrednotijo. Vgrajeni izpeljani inštrument naj bi bil ločen od gostiteljske pogodbe in vrednoten posebej, če (Mirza, Orrell & Holt, 2008, str. 267):

- njegova ekonomija ni tesno povezana s tisto v gostiteljski pogodbi,
- ločen inštrument z enakimi pogoji kot vgrajeni izpeljani inštrument ustreza definiciji vgrajenega inštrumenta,
- celotna pogodba ni vrednotena po pošteni vrednosti skozi poslovni izid.

Vgrajeni izpeljani finančni inštrument je del sestavljenega finančnega inštrumenta, ki

obsega tako izpeljani finančni inštrument kot tudi gostiteljsko pogodbo. Posledica je podobno spreminjanje nekaterih denarnih tokov mešanega finančnega inštrumenta kot spreminjanje samostojnega izpeljanega finančnega inštrumenta. Vključena je lahko na primer nakupna ali prodajna opcija, kredit, inštrument je lahko vezan na spremembo cene blaga.

MRS 39 ne vsebuje natančnih določil, kdaj je vgrajeni finančni inštrument tesno povezan z gostiteljsko pogodbo in kdaj ne. Večina kapitalskih in blagovnih delov, vgrajenih v dolžniški inštrument, ne bo tesno povezanih. Za tesno povezavo pa gre, na primer pri v dolžniški inštrument vgrajeni zamenjavi obrestne mere, na inflacijski indeks vezane pogodbe, v tuji valuti denominiran dolg.

Prenovljeni MRS 39 jasno določa, da je potrebno vgrajene finančne inštrumente meriti ob nastanku po pošteni vrednosti, preostalo vrednost pa pripisati gostitelju, tako da ob nastanku ne pride ne do izgube ne do dobička.

Izvedeni finančni inštrumenti so lahko sklenjeni za namene trgovanja ali namene varovanja pred tveganji. Tisti, ki so sklenjeni za namene trgovanja, se vrednotijo po pošteni vrednosti, učinki njihovega vrednotenja pa se izkazujejo neposredno v izkazu poslovnega izida, in sicer kot dobički oziroma izgube iz trgovanja z izvedenimi finančnimi inštrumenti. V kolikor so izvedeni finančni inštrumenti sklenjeni za namene varovanja pred tveganji, veljajo posebna računovodska pravila. Obračunavanje varovanj pred tveganji predstavlja tehniko, s katero je mogoče zmanjšati nestanovitnost poslovnega rezultata zaradi učinkov, ki izhajajo iz vrednotenja izvedenih finančnih inštrumentov po pošteni vrednosti. Namen varovanja pred tveganji v ekonomskem vidiku je pobotanje dobičkov in izgub dveh transakcij, ki se na varovano tveganje odzivata v nasprotni smeri. Varovana postavka je lahko bodoča transakcija ali pa bilančna postavka, ki se ne vrednoti po pošteni vrednosti, inštrument varovanja pa je ponavadi izvedeni finančni inštrument, ki se kot bilančna postavka vrednoti po pošteni vrednosti, prihodki in odhodki iz vrednotenja pa se pripoznajo v izkazu poslovnega izida (Omladič, 2007, str. 33). Računovodstvo varovanja pred tveganji je pod MSRP dovoljeno le, če je ustrezno dokumentirano. Dokumentirana mora biti povezava med varovano postavko in inštrumentom varovanja, navedena mora biti strategija obvladovanja tveganj in cilj obvladovanja tveganj, vrsta varovanja, utemeljitev, zakaj se pričakuje uspešno varovanje, kako in kdaj se bo spremljala uspešnost, metoda pripoznavanja dobičkov in izgub (Epstein & Jermakowicz, 2008b, str. 49).

Kot smo omenili že na začetku, so spremembe na področju finančnih inštrumentov najobsežnejše spremembe, ki jih MSRP doživljajo v zadnjih letih. Pereča je predvsem problematika vrednotenja finančnih sredstev in obveznosti po pošteni vrednosti ter računovodstvo varovalnih postavk. Da bi bolje razumeli problematiko sprejemanja sprememb na področju finančnih inštrumentov, si v nadaljevanju podrobneje pogledjmo

vsebino teh sprememb po posameznih izmed treh standardov, ki obravnavajo to tematiko, MRS 39, MRS 32 in MSRP 7.

Spremembe MRS 39

17. decembra 2003 je IASB objavil revidiran mednarodni računovodski standard MRS 39. Namen revizije je bil izboljšati kvaliteto in skladnost besedila obstoječih MRS. Novost v MRS 39 je bila, da je uvajal možnost določanja poštene vrednosti vseh finančnih sredstev in obveznosti brez kakršnikoli omejitev in pod pogojem, da so morala v primeru finančnih sredstev, s katerimi se ne trguje na aktivnih in likvidnih trgih, podjetja paziti, da uporabijo možnost poštene vrednosti za finančna sredstva na način, ki zagotavlja zanesljivo merjenje. Možnost določanja poštene vrednosti brez omejitev je bilo predmet spotike, zato je IASB kot odgovor na ta problem objavil osnutek za javno obravnavo, v katerem je predlagal spremembo MRS 39, da bi se omejila možnost poštene vrednosti iz standarda. Predlagana sprememba je bil neposredni odgovor na zaskrbljenost Evropske centralne banke, nadzornikov skrbnega in varnega poslovanja, ki jih predstavlja Baselski odbor, kakor tudi regulatorjev trga vrednostnih papirjev držav članic, ki so izrazili skrb, da bi lahko bila možnost poštene vrednosti neustrezno uporabljena, še posebej v primeru lastnih obveznosti podjetja (Uredba komisije (ES) št. 2086/2004).

31. marca 2004 je IASB izdal spremembo MRS 39 Finančni inštrumenti: Pripoznavanje in merjenje poštene vrednosti v računovodstvu varovalnih pozicij pri varovanju portfelja pred obrestnim tveganjem. Glavni cilj spremembe je bil poenostavitev izvajanja MRS 39 z omogočanjem poštene vrednosti v računovodstvu varovalnih pozicij pri varovanju portfeljev pred obrestnim tveganjem. Sprememba ni bila po godu večjim evropskim bankam. Pritoževale so se, da jim MRS 39 ne dopušča uporabe računovodstva varovalnih pozicij za njihove temeljne depozite na osnovi portfeljev ter bi jih prisilil v nesorazmerne in drage spremembe tako na področju upravljanja premoženja sredstev/obveznosti kot tudi njihovega računovodskega sistema. Nasprotovanje bank je upravičeno, saj se varovanje portfelja zaradi notranjih vplivov in zakona velikih števil razlikuje od varovanja posameznih sredstev oziroma posamezne obveznosti. Poleg tega pa se niso strinjale z določbo MRS 39, ki zahteva, da poštena vrednost finančne obveznosti, plačljive na zahtevo, ne more biti manjša od zahtevanega zneska (Uredba komisije (ES) št. 2086/2004). Zaradi opisanega nasprotovanja določbe glede računovodstva varovalnih pozicij pri varovanju portfelja pred obrestnim tveganjem niso bile obvezne za uporabo in tako jasno ločene od drugih določb v MRS 39. Določbe še danes niso obvezne za uporabo.

17. decembra 2004 je IASB objavil spremembo k MRS 39 Finančni inštrumenti: Pripoznavanje in merjenje – Prehod in prvo pripoznavanje finančnih sredstev in finančnih obveznosti kot del pobude s strani IASB za olajšanje prehoda na MRS/MSRP evropskim podjetjem, zlasti tistim, ki so registrirana pri ameriškemu Nadzornem organu za vrednostne papirje in borzno menjavo (angl. *Securities and Exchange Commission*, SEC) (Uredba

komisije (ES) št. 1751/2005). Sprememba se nanaša na navodila glede pripoznavanja dobičkov in izgub pri začetnem pripoznanju finančnih instrumentov. MRS 39, kot je bil spremenjen leta 2003, pravi, da je najboljši dokaz poštene vrednosti finančnega instrumenta pri začetnem pripoznanju cena posla (to je poštena vrednost danega ali prejetega nadomestila), razen če pošteno vrednost tega instrumenta dokazuje primerjava z drugimi pomembnimi tržnimi posli z istim instrumentom ali temelji na metodi vrednotenja, pri kateri spremenljivke vključujejo le podatke s pomembnih trgov (MRS 39.76). Iz tega sledi, da sta dobiček/izguba na prvi dan pripoznana le, če sta ugotovljena na opisan način. MRS 39, spremenjen leta 2003, je zahteval, da se taka navodila uporabijo za nazaj: »[...] Začetni saldo zadržanega čistega dobička za najbolj zgodnje predstavljeno obdobje in vsi drugi primerljivi zneski se morajo popraviti tako, kot če bi bil ta standard vedno v uporabi [...]» (MRS 39.104).« Ker bi bilo takšno ravnanje lahko zamudno, težko izvedljivo in drago, poleg tega pa se ne bi ujemalo z zahtevami ameriških US GAAP, je prišlo do spremembe. V letu 2004 revidirani MRS 39 tako daje na razpolago dve možnosti pri pripoznavanju dobičkov in izgub pri začetnem pripoznanju finančnih instrumentov, in sicer: za naprej za posle, ki jih je sklenilo po 25. oktobru 2002; ali za naprej za posle, ki jih je sklenilo po 1. januarju 2004. Začetek uporabe je bil 1. januar 2005.

14. aprila 2005 je Odbor za mednarodne računovodske standarde objavil spremembo MRS 39, s katero je zlasti podjetjem omogočil, da v skupinskih računovodskih izkazih v nekaterih okoliščinah določijo napovedani notranji posel v skupini, denominiran v tuji valuti, kot postavko, varovano pred tveganjem. Določitev valutnega tveganja za napovedani notranji posel v skupini kot postavko, varovano pred tveganjem, je splošna praksa obvladovanja tveganj, vendar pa bivši MRS 39 za to ni omogočal obračunavanja varovanja pred tveganjem. Po bivšem MRS 39 se je kot postavka, varovana pred tveganjem, lahko določil samo zunanji posel podjetja (Uredba komisije (ES) št. 2106/2005). Sprememba je stopila v veljavo s 1. januarjem 2006 in odpravlja razliko do US GAAP (History of IAS 39, 2009).

16. junija 2005 je IASB objavil Spremembe MRS 39 Finančni instrumenti: Pripoznavanje in merjenje, možnost vrednotenja po pošteni vrednosti. Spremenjeni MRS 39 omejuje uporabo možnosti vrednotenja po pošteni vrednosti na primere, v katerih to prispeva k ustreznosti podatkov, ker odpravlja ali bistveno zmanjšuje neskladnosti pri merjenju ali pripoznavanju („računovodsko neskladje“); ali ko se skupina finančnih sredstev ali finančnih obveznosti ali oboje upravlja v skladu z dokumentirano strategijo za obvladovanje tveganja ali dokumentirano strategijo vlaganja. Poleg tega spremenjena možnost vrednotenja po pošteni vrednosti omogoča, da se celotna kombinirana pogodba, ki vsebuje enega ali več vgrajenih izvedenih finančnih instrumentov, v določenih okoliščinah označi kot finančno sredstvo ali finančna obveznost po pošteni vrednosti skozi poslovni izid. Posledično je uporaba spremenjene možnosti vrednotenja po pošteni vrednosti omejena na primere, v katerih je treba upoštevati določena načela ali okoliščine. Poleg tega

mora uporabo spremljati ustrezno razkritje (Uredba komisije (ES) št. 1864/2005). Pred to spremembo je 9.b člen MRS 39 določal, da je finančno sredstvo ali finančna obveznost po pošteni vrednosti skozi poslovni izid lahko vsako finančno sredstvo na področju MRS 39, ki se po začetnem pripoznanju označi kot finančno sredstvo po pošteni vrednosti skozi poslovni izid, razen naložb v kapitalske inštrumente, ki nimajo objavljene tržne cene na delujočem borznem trgu in katerih vrednosti ni mogoče zanesljivo izmeriti. Po spremembi se je člen 9.b spremenil tako, da je omejeval možnost uvrstitve kateregakoli finančnega instrumenta v skupino po pošteni vrednosti preko poslovnega izida, in sicer se po novem glasi takole:

»Po začetnem pripoznanju ga (jo) podjetje označi po pošteni vrednosti preko poslovnega izida. Podjetje lahko uporabi to oznako le, kadar to dovoljuje 11.A člen ali kadar to povzroči koristnejše informacije, ker bodisi:

- odpravlja ali znatno zmanjša nedoslednost pri merjenju ali pripoznavanju (včasih označena kot "slaba računovodska rešitev"), ki bi sicer izhajala iz merjenja sredstev ali obveznosti ali pripoznavanja dobičkov in izgub na različnih podlagah,
- skupina finančnih sredstev, finančnih obveznosti ali obeh se obravnava in njeni dosežki se vrednotijo na podlagi poštene vrednosti, v skladu z olistinjenim ravnanjem s tveganji ali naložbeno strategijo, in se informacije o skupini posredujejo znotraj podjetja na tej podlagi ključnemu poslovnemu osebju podjetja.«,

pri čemer se 11.A člen glasi sledeče (MRS 39.11A):

»Če pogodba vsebuje enega ali več vstavljenih izpeljanih finančnih instrumentov, podjetje lahko označi celotno mešano (sestavljeno) pogodbo kot finančno sredstvo ali finančno obveznost po pošteni vrednosti preko poslovnega izida, razen če:

- vstavljeni izpeljani finančni instrument(-i) ne spreminja(-jo) bistveno denarnih tokov, ki bi se sicer po pogodbi morali spremeniti, ali
- je pri prvem obravnavanju podobnega mešanega (sestavljenega) instrumenta brez ali z malo analize jasno, da je ločitev vstavljenega izpeljanega finančnega instrumenta (vstavljenih izpeljanih finančnih instrumentov) prepovedana, kot je opcija za predčasno plačilo, vstavljena v posojilo, ki imetniku dovoljuje predčasno plačilo posojila za približno odplačno vrednost posojila.«

To spremembo morajo podjetja upoštevati za letna obračunska obdobja od 1. januarja 2006 naprej.

18. avgusta 2005 je bil MRS 39 spremenjen glede pogodb o finančnem poroštvu. Dopolnitev k MRS 39 in MSRP 4 – Zavarovalne pogodbe, ki je stopila v veljavo s 1. 1. 2006, je zahteva, da se poroštva, ki niso zavarovalne pogodbe, ob začetnem pripoznanju izmerijo po pošteni vrednosti (Uredba komisije (ES) št. 108/2006). MRS 39 originalno ni zajemal računovodenja garancij, kot so npr. dokumentarni akreditivi, kajti le-te so bile obravnavane v MRS 37 – Rezervacije, pogojne obveznosti in pogojna sredstva. Spremembe MRS 39 in MSRP 4 iz leta 2005 so predvidevale, da morajo biti garancije pri začetnem ovrednotenju pripoznane po pošteni vrednosti s kasnejšim vrednotenjem po večji izmed prvotno pripoznane vrednosti ali najboljše ocene izdatkov, potrebnih za poravnavo na dan bilance stanja obstoječe

obveze, kot je opredeljeno v MRS 37. Posledica te spremembe je bila, da se je pripoznavanje garancij preselilo v MRS 39, medtem ko je merjenje ostalo opredeljeno v MRS 37 (Epstein & Jermakowicz, 2008a, str. 149–150).

1. marca 2006 je Odbor za pojasnjevanje mednarodnih standardov računovodskega poročanja izdal pojasnilo, ki se nanaša na MRS 39, in sicer OPMSRP 9 – Ponovna ocenitev vgrajenih izvedenih finančnih inštrumentov, po katerem obravnavanje vgrajenega izvedenega finančnega inštrumenta oceni stranka ob sklenitvi pogodbe. Ponovna ocenitev je prepovedana, razen v primeru, ko pride do sprememb pogodbenih določil, ki bistveno vplivajo na denarne tokove, ki bi jih pogodba sicer zahtevala. Pojasnilo je veljavno od 1. junija 2006 naprej (Uredba komisije (ES) št. 1329/2006).

Odbor za pojasnjevanje mednarodnih standardov računovodskega poročanja je 20. julija 2006 objavil pojasnilo OPMSRP 10 – Medletno finančno poročanje in oslabitev. V njem je navedeno, da se izgube zaradi oslabitve, ki vplivajo na dobro ime in nekatera finančna sredstva (kapitalske naložbe „na voljo za prodajo“ in kapitalski inštrumenti, ki ne kotirajo na borzi in so izmerjeni po nabavni ceni), ki so navedene v medletnih računovodskih izkazih, ne smejo razveljaviti v naslednjem medletnem ali letnem računovodskem izkazu. Pojasnilo je bilo potrebno zaradi očitnega neskladja med zahtevami mednarodnega računovodskega standarda MRS 34 – Medletno računovodsko poročanje, in zahtevami v MRS 36 – Oslabitev sredstev, ter določili glede oslabitve, povezanimi z nekaterimi finančnimi sredstvi v MRS 39 – Finančni inštrumenti: Pripoznavanje in merjenje (Uredba komisije (ES) št. 610/2007).

30. julija 2008 je IASB objavil spremembo glede izpostavljenosti pri obračunavanju varovanja pred tveganjem. Sprememba izhaja iz osnutka dopolnil k MRS 39 z naslovom »Izpostavljenosti pri obračunavanju varovanja pred tveganjem«. Dopolnila se nanašajo na zavarovano postavko pri obračunavanju varovanja pred tveganjem, na natančnejšo opredelitev zavarovanih tveganj in povezanih denarnih tokov (Horvat, 2007, str. 92). Sprememba je razjasnila dve stvari v zvezi z obračunavanjem varovanja pred tveganjem, in sicer enostransko tveganje v zavarovani postavki ter inflacijo v zavarovani postavki (History of IAS 39, 2009).

Dne 13. oktobra 2008 je IASB sprejel spremembe MRS 39 ter MSRP 7. Spremembe MRS 39 in MSRP 7 v izjemnih okoliščinah dovoljujejo prerazvrstitev nekaterih finančnih inštrumentov iz kategorije »v posesti za trgovanje«, ne pa tudi v to kategorijo. Sedanja finančna kriza je takšna izjemna okoliščina, zato so podjetja upravičena do uporabe te možnosti. V skladu s spremembami MRS 39 in MSRP 7 lahko podjetja prerazvrstijo nekatere finančne inštrumente od 1. julija 2008 naprej (Uredba komisije (ES) št. 1004/2008). V bivšem MRS 39 take prerazvrstitve v nobenem primeru niso bile mogoče: »Podjetje ne sme prerazvrstiti finančnega inštrumenta v kategorijo po pošteni vrednosti

skozi poslovni izid ali zunaj tega, medtem ko je inštrument v posesti ali izdan (bivši MRS 39.50).« S to spremembo so se MSRP tudi približali US GAAP, ki omogočajo takšne prerazvrstitve, vendar z manj omejitvami. Po spremembi MRS 39 je finančno sredstvo lahko prerazporejeno samo, če so doseženi določeni kriteriji (Amendments to IAS 39 & IFRS 7 – reclassification of financial assets, 2009):

- dolžniški finančni inštrument, ki bi ustrezal opredelitvi posojil in terjatev (če ga ne bi bilo treba razvrstiti kot finančnega sredstva v posesti za trgovanje pri začetnem pripoznavanju), se sme prerazvrstiti iz kategorije po pošteni vrednosti preko poslovnega izida, če ima podjetje namen in ga je sposobno imeti v posesti v predvidljivi prihodnosti ali do zapadlosti;
- dolžniški finančni inštrument, razvrščen kot za prodajo razpoložljivo finančno sredstvo, ki bi ustrezalo opredelitvi posojil in terjatev (če ne bi bilo označeno kot na voljo za prodajo), se sme prerazvrstiti iz kategorije za prodajo razpoložljivih finančnih sredstev v kategorijo posojil in terjatev, če ima podjetje namen ali je sposobno finančno sredstvo imeti v posesti v predvidljivi prihodnosti ali do zapadlosti;
- vsak drug dolžniški ali kapitalski finančni inštrument, ki ni več v posesti z namenom prodaje ali ponovnega nakupa v kratkem roku, se sme prerazvrstiti iz kategorije po pošteni vrednosti preko poslovnega izida le v izjemnih okoliščinah.

12. marca 2009 je IASB spremenil pojasnilo IFRIC 9 – Ponovna ocena vgrajenih izpeljanih finančnih inštrumentov in MRS 39, da bi razjasnil računovodsko obravnavo vgrajenih izpeljanih finančnih inštrumentov za podjetja, ki so uporabila možnost prerazvrstitve finančnih inštrumentov iz kategorije »po pošteni vrednosti preko poslovnega izida« v skladu s prej opisano spremembo z dne 13. oktobra 2008. Spremenjeno besedilo IFRIC 9 in MRS 39 določa, da se morajo vsi prerazvrščeni vgrajeni izpeljani finančni inštrumenti ponovno oceniti in če je potrebno posebej prikazati v računovodskih izkazih. Ta sprememba se uporablja od 30. junija 2009 naprej (Reassessment of Embedded Derivatives, 2009).

Spremembe MRS 32

MRS 32 je večjo prenavo doživel na področju sestavljenih finančnih inštrumentov. Ti so opredeljeni kot tisti inštrumenti, ki imajo s stališča podjetja dve sestavini: finančno obveznost (pogodbeni dogovor o izročitvi denarja ali kakega drugega finančnega sredstva) in kapitalski inštrument (nakupno opcijo, ki imetniku za določeno obdobje daje pravico zamenjati jo v določeno število rednih delnic istega podjetja). Podjetje ločeno pripoznava sestavine finančnega inštrumenta, ki povzroči nastanek finančne obveznosti podjetja, in omogoči imetniku zamenjavo inštrumenta za izdajateljjev kapitalski inštrument podjetja. Na primer, obveznica ali podoben inštrument, ki ga imetnik lahko zamenja za določeno število rednih delnic podjetja, je sestavljen finančni inštrument (MRS 32.29). Gospodarski učinek izdaje takega inštrumenta je vsebinsko enak hkratni izdaji dolžniškega inštrumenta z določbo o kratkem roku do poravnave obveznosti in nakupnih bonov za nakup navadnih delnic ali izdaji

dolžniškega inštrumenta z nakupnimi boni, ki jih je mogoče odtrgati od takega inštrumenta. V vseh naštetih primerih podjetje v svoji bilanci stanja prikaže sestavino obveznosti in sestavino lastniškega kapitala ločeno.

Originalni MRS 32 ni obravnaval merjenja finančnih inštrumentov, zato tudi ni predpisoval nobene določene metode za pripisovanje knjigovodske vrednosti posameznim sestavinam obveznosti in kapitala, ki jih vsebuje en sam inštrument. Uporabiti je bilo mogoče dve metodi (MRS 32.28, 2001):

- najtežje merljivi sestavini (pogosto gre za kapitalski inštrument) se pripiše znesek, ki je razlika med inštrumentom kot celoto in zneskom, ločeno ugotovljenim za tisto sestavino, ki jo je lažje izmeriti; ter
- ločeno se izmerijo sestavine dolgov in sestavine kapitala, tako dobljeni zneski pa se po potrebi sorazmerno popravijo, tako da je vsota teh sestavin enaka vrednosti inštrumenta kot celote.

Glede na opredeljeno bi takšno obravnavanje lahko pripeljalo do ovrednotenja kapitalskega dela inštrumenta po pošteni vrednosti in hkratnemu pripisu preostale vrednosti sestavini obveznosti. Zato se je s prenovljenim MRS 32 (prenovljen 17. decembra 2003, uporablja se od 1. januarja 2005 naprej, sprejet z Uredbo komisije (ES) 2237/2004) to spremenilo. Po novem je opredeljeno, da MRS 39 obravnava merjenje finančnih sredstev in finančnih obveznosti. Kapitalski inštrumenti so tisti inštrumenti, ki dokazujejo preostali delež v sredstvih podjetja po odštetju vseh njegovih dolgov. Ko se torej začetna knjigovodska vrednost sestavljenega kapitalskega inštrumenta razporedi na njegove sestavine kapitala in sestavine dolgov, se sestavini kapitala dodeli preostali znesek, potem ko se odšteje od poštene vrednosti inštrumenta kot celote, znesek, posebej določen za sestavino kapitala. Vrednost izpeljanih možnosti (kot je nakupna opcija), vgrajenih v sestavljeni finančni inštrument, ki ni kapitalska sestavina (kot je opcija zamenjave kapitala), je vključena v dolgovno sestavino. Seštevek knjigovodskih vrednosti, pripisanih sestavinam dolgov in sestavinam kapitala, ko se prvič pripoznajo, je vedno enak pošteni vrednosti, ki bi se pripisala inštrumentu kot celoti. Noben dobiček ali izguba se ne pojavi zaradi začetnega ločenega pripoznanja sestavin takega inštrumenta (Epstein & Jermakowicz, 2008a, str. 143–144).

Taka sprememba se nam zdi primerna, saj je že po definiciji kapital enak sredstvom podjetja po odštetju vseh njegovih dolgov. In zaradi tega tudi ni več primerno pripisati preostalega zneska sestavini obveznosti ali razdeliti celotne iztržke proporcionalno med sestavini obveznosti in kapitala.

14. februarja 2008 je IASB objavil spremembe za MRS 32 in MRS 1: Prodajljivi finančni inštrumenti in obveznosti, ki izhajajo iz prenehanja obstoja. Spremembe so relevantne za podjetja, ki so izdala prodajljive inštrumente ali inštrumente ali sestavine inštrumentov, ki določajo, da mora podjetje drugi stranki izročiti sorazmerni delež čistih sredstev podjetja le

pri prenehanju obstoja. V skladu s prenovljenim MRS 32 bodo takšni finančni inštrumenti razporejeni med kapital, medtem ko so bili po bivšem MRS 32 razporejeni med finančne obveznosti (Uredba komisije (ES) št. 53/2009). Obravnava v starem MRS 32 ni dajala zadovoljivih rezultatov, saj so bili med finančne obveznostmi razporejeni finančni inštrumenti, ki so po vsebini imeli lastnosti kapitala (Puttable financial instruments and obligations arising on liquidation, 2009). Spremembe se začnejo uporabljati s 1. 1. 2009.

V prenovljenem MRS 32 so torej določeni pogoji, pod katerimi lahko omenjene inštrumente razporedimo med kapital, in sicer prodajljiv finančni inštrument je lahko razvrščen kot kapitalski inštrument, če ima vse naslednje značilnosti (MRS 32.16A):

- imetniku daje pravico do sorazmernega deleža čistih sredstev podjetja v primeru prenehanja obstoja podjetja. Čista sredstva podjetja so sredstva, ki ostanejo po odštetju vseh drugih zahtevkov za njegova sredstva;
- inštrument je v skupini inštrumentov, ki je podrejena vsem drugim skupinam inštrumentov;
- vsi finančni inštrumenti v skupini inštrumentov, ki je podrejena vsem drugim skupinam inštrumentov, imajo enake značilnosti. Biti morajo na primer prodajljivi in formula ali druga metoda, ki se uporablja za izračun cene ponovnega nakupa ali odkupa, je enaka za vse inštrumente v tej skupini;
- razen pogodbene obveze izdajatelja za ponovni nakup ali odkup inštrumenta za denar ali drugo finančno sredstvo inštrument ne zajema pogodbene obveze izročiti drugemu podjetju denar ali drugo finančno sredstvo ali zamenjati z drugim podjetjem finančna sredstva ali finančne obveznosti pod pogoji, ki utegnejo biti neugodni za podjetje, in ni pogodba, ki se lahko poravna, ali se bo poravnala, z lastnimi kapitalskimi inštrumenti podjetja, kot je določeno v drugi alineji pojma finančna obveznost (pojem finančne obveznosti je naveden v nadaljevanju na str. 43 tega magistrskega dela);
- skupni pričakovani denarni tokovi, ki se lahko pripišejo inštrumentu v dobi uporabe inštrumenta, temeljijo zlasti na poslovnem izidu, spremembi pripoznanih čistih sredstev ali spremembi poštene vrednosti pripoznanih in nepripoznanih čistih sredstev podjetja v dobi uporabe inštrumenta (brez učinkov inštrumenta).

Inštrument, ki ima vse prej navedene značilnosti, je lahko razvrščen kot kapitalski inštrument, če izdajatelj nima drugega finančnega inštrumenta ali pogodbe:

- katere skupni denarni tokovi temeljijo zlasti na poslovnem izidu, spremembi pripoznanih čistih sredstev ali spremembi poštene vrednosti pripoznanih in nepripoznanih čistih sredstev podjetja (brez učinkov takšnega inštrumenta ali pogodbe) in
- ki znatno omejuje ali določa preostali donos imetnikom prodajljivih inštrumentov.

Za uporabo tega pogoja podjetje ne upošteva nefinančnih pogodb z imetnikom inštrumenta iz 16.A člena (navedeno prej), v katerih so pogodbeni roki in pogoji podobni pogodbenim rokom in pogojem enake pogodbe, ki se lahko sklene med osebo, ki ni imetnik inštrumenta, in

izdajateljskim podjetjem. Če podjetje ne more določiti, da je ta pogoj izpolnjen, prodajljivega inštrumenta ne razvrsti kot kapitalskega inštrumenta.

Inštrumenti ali sestavine inštrumentov, ki določajo, da mora podjetje drugi stranki izročiti sorazmerni delež čistih sredstev podjetja le pri prenehanju obstoja (obveza nastane, ker je prenehanje obstoja gotovo in podjetje nanj ne more vplivati – na primer podjetje z omejenim rokom obstoja – ali ker je prenehanje obstoja negotovo, vendar se lahko za to odloči imetnik inštrumenta), so lahko razvrščeni kot kapitalski inštrument, če ima vse naslednje značilnosti (MRS 32.16C):

- imetniku daje pravico do sorazmernega deleža čistih sredstev podjetja v primeru prenehanja obstoja podjetja. Čista sredstva podjetja so sredstva, ki ostanejo po odštetju vseh drugih zahtevkov za njegova sredstva;
- inštrument je v skupini inštrumentov, ki je podrejena vsem drugim skupinam inštrumentov;
- vsi finančni inštrumenti v skupini inštrumentov, ki je podrejena vsem drugim skupinam inštrumentov, morajo imeti enako pogodbeno obvezo, da mora izdajateljsko podjetje izročiti sorazmerni delež svojih čistih sredstev ob prenehanju obstoja.

Inštrument, ki ima vse prej navedene značilnosti, je lahko razvrščen kot kapitalski inštrument, če izdajatelj nima drugega finančnega inštrumenta ali pogodbe:

- katere skupni denarni tokovi temeljijo zlasti na poslovnem izidu, spremembi pripoznanih čistih sredstev ali spremembi poštene vrednosti pripoznanih in nepripoznanih čistih sredstev podjetja (brez učinkov takšnega inštrumenta ali pogodbe) in
- ki znatno omejuje ali določa preostali donos imetnikom inštrumentov.

Za uporabo tega pogoja podjetje ne upošteva nefinančnih pogodb z imetnikom inštrumenta iz 16.C člena (prej navedeno), v katerih so pogodbeni roki in pogoji podobni pogodbenim rokom in pogojem enake pogodbe, ki se lahko sklene med osebo, ki ni imetnik inštrumenta, in izdajateljskim podjetjem. Če podjetje ne more določiti, da je ta pogoj izpolnjen, inštrumenta ne razvrsti kot kapitalskega inštrumenta.

Tabela 1 ponazarja spremembe, ki smo jih opisali.

Tabela 1: Primeri prerazvrstitve finančnih instrumentov v skladu s prenovljenim MRS 32.

Izdani finančni instrument	Klasifikacija pod starim MRS 32	Klasifikacija pod novim MRS 32
Po pošteni vrednosti prodajljiva delnica, podrejena vsem drugim skupinam delnic, ne vsebuje nobenih drugih obveznosti, z diskrecijsko dividendo, temelječo na dobičku izdajatelja	Finančna obveznost	Kapitalski instrument
Po pošteni vrednosti prodajljiva delnica, ni podrejena vsem drugim skupinam delnic	Finančna obveznost	Finančna obveznost
Po pošteni vrednosti prodajljiva delnica, le pri prenehanju obstoja, podrejena vsem drugim skupinam delnic, s fiksno ne-diskrecijsko dividendo	Finančna obveznost	Sestavljeni finančni instrument
Po pošteni vrednosti prodajljiva delnica, le pri prenehanju obstoja, podrejena vsem drugim skupinam delnic, s fiksno diskrecijsko dividendo, ne vsebuje nobenih drugih obveznosti	Finančna obveznost	Kapitalski instrument

Vir: Puttable financial instruments and obligations arising on liquidation, 2009.

Spremembe MSRP 7

MSRP 7 je bil s strani IASB objavljen 18. avgusta 2005. Uporabljeni se je začel s 1. januarjem 2007. MSRP 7 prinaša nove usmeritve, združuje zahtevo po razkritju iz dveh standardov, in sicer MRS 30 – Razkritja v računovodskih izkazih bank in podobnih inštitucij – ter standarda MRS 32, z namenom, da se oblikuje en sam standard o razkrivanju finančnih instrumentov. Glavna nadgradnja standardov MRS 30 in MRS 32, povzeta v standardu MSRP 7, so predvsem obsežna razkritja, ki se nanašajo na izpostavljenost podjetja finančnim tveganjem (predvsem tržnemu tveganju, kreditnemu tveganju in likvidnostnemu tveganju), ter način, kako se podjetje s temi tveganji spopada. Ta razkritja bodo dosežena preko kvalitativnih in kvantitativnih zahtev (Uranič, 2008, str. 99–118).

Najpomembnejše novo razkritje, povezano s tržnim tveganjem, je kvantitativna analiza občutljivosti podjetja za vsako vrsto tržnega tveganja (obrestne mere, deviznega tečaja, cene delnic in tako naprej), ki kaže na to, kako bo na dobiček oziroma izgubo in kapital vplival razumno možen razpon dvigov in padcev v vsaki tržni vrednosti (na primer +/- 5-odstotna sprememba tečaja USD/EUR).

Znotraj novih zahtev razkrivanja kreditnih tveganj MSRP 7 posebej zahteva analizo starostne strukture vseh finančnih sredstev, ki so zapadla in niso popravljena. Ker to razkritje teoretično vključuje vse dolžnike, katerih poplačila terjatev so v zaostanku vsaj en dan, je lahko zbiranje podatkov o dolžnikih iz različnih podjetij v skupini velik operativni izziv za marsikatero podjetje. Kajti v marsikaterem podjetju podatki o dnevni zaostankih niso sproti dostopni oziroma niso zajeti v sistem nadzora slabih terjatev, dokler ne presežejo kritičnega obdobja, kot je na primer 90 dni zamude.

Pri likvidnostnem tveganju mora podjetje razkriti (MSRP 7.39):

- analizo zapadlosti v plačilo za finančne obveznosti, s prikazom preostalih pogodbenih

rokov zapadlosti v plačilo, ter

- opis, kako podjetje obvladuje likvidnostno tveganje, vsebovano v prvi alineji.

MSRP 7 razširja razkritja glede računovodstva varovanja pred tveganji v primerjavi z MRS 32. Tabela 2 povzema razkritja, zahtevana v MSRP 7, povezana z računovodstvom varovanja pred tveganji.

Tabela 2: Razkritja varovanja pred tveganjem.

Razkritje	Varovanje poštene vrednosti pred tveganjem	Varovanje pred denarnotokovnim tveganjem	Varovanje čistih finančnih naložb
Opis vseh vrst varovanja pred tveganjem in finančnih inštrumentov	X	X	X
Obdobja, v katerih se pričakuje pojav denarnih tokov		X	
Opis morebitnih napovedanih transakcij, za katere se pričakuje, da se ne bodo pojavile		X	
Dobiček ali izguba pripoznan(a) v kapitalu in prenos v izkaz poslovnega izida		X	
Dobiček ali izguba iz finančnih inštrumentov, ki so določeni kot inštrumenti za varovanje pred tveganjem, in vrste varovanja pred tveganjem	X		
Neučinkovitost, pripoznana v izkazu poslovnega izida		X	X

Vir: Uranič, 2008, str. 108.

13. oktobra 2008 so bile objavljene spremembe glede dodatnih razkritij v zvezi preračunavanjem finančnih inštrumentov iz kategorije »po poštene vrednosti preko poslovnega izida« v povezavi s prej omenjeno spremembo MRS 39 (glej spremembe MRS 39).

5. marca 2009 je IASB objavil revidiran MSRP 7. Prenovljeni MSRP 7 zahteva od podjetij, da pripravijo dodatna razkritja o zanesljivosti merjenja po poštene vrednosti. Po besedah predsednika IASB g. David-a Tweedie-a, je finančna kriza, kot smo ji bili priča v letih 2008–2009, dokazala, kako pomembno je zelo dobro razumevanje določanja vrednosti finančnih inštrumentov v pogojih, ko so dosegljive samo omejene informacije (Accountancy, 2009). Z omenjeno spremembo se med drugim uvajajo nova razkritja (IASB enhances the IFRS 7 financial instruments disclosures, 2009):

- razkritja glede merjenja po poštene vrednosti morajo biti pripravljena za vsako kategorijo finančnih inštrumentov posebej;
- razkriti je potrebno vsako spremembo v metodi za merjenje poštene vrednosti in navesti razloge za spremembo;
- uvesti je potrebo trinivojsko hierarhijo za merjenje poštene vrednosti:

1. nivo: neprilagojene kotirane cene na aktivnem trgu za podobna sredstva in obveznosti (1. nivo);
 2. nivo: vhodni podatki, razen kotiranih cen iz 1. nivoja, ki so značilni za opazovana sredstva in obveznosti direktno (cene) ali indirektno (izhajajo iz cen) (2. nivo);
 3. nivo: vhodni podatki za sredstva in obveznosti, ki ne temeljijo na opazovanih tržnih podatkih (3. nivo);
- razkriti za vsako postavko v bilanci stanja, ki je merjena po pošteni vrednosti, na podlagi katerega nivoja iz prejšnje alineje je izmerjena, pripraviti dodatna razkritja vključujoč analizo občutljivosti, če je poštena vrednost izmerjena na podlagi 3. nivoja.

2.1.7 Dolgovi

Dolgovi so v MSRP obravnavani v okviru MRS 32, MRS 39 in MSRP 7 tako kot prej obravnavana finančna sredstva, pod skupnim imenom finančni instrumenti, zato je nekaj značilnosti dolgov, kot so obravnavani v MSRP, opredeljenih že prej. V tem oddelku bomo zato obravnavali le stvari, ki jih prej še nismo navajali v zvezi s finančnimi sredstvi.

Dolg je sedanja obveza podjetja, ki izhaja iz preteklih poslov ali drugih poslovnih dogodkov, poravnava obveze pa bo po pričakovanju povzročila odtok dejavnikov, ki omogočajo gospodarske koristi, iz podjetja (okvirna navodila UOMRS, 49b). Bistvena značilnost dolgov je, da predstavljajo sedanjo obvezo podjetja. Obveza je dolžnost ali odgovornost delovati ali obnašati se na določen način. Obvezo je mogoče uveljaviti s pravno prisilo kot posledico obvezujoče pogodbe ali druge pravne pogodbe (okvirna navodila UOMRS, 60).

Nekatere dolgove je mogoče izmeriti pretežno na podlagi ocene. Nekatera podjetja opisujejo take dolgove kot dolgoročne rezervacije. V nekaterih državah na take dolgoročne rezervacije ne gledajo, kot da gre za dolgove, ker je pojem dolga opredeljen ozko in vključuje zgolj tiste zneske, ki jih je mogoče določiti brez ocenjevanja. Opredelitev dolga, ki jo vsebuje 49b člen okvirnih navodil, je zasnovana širše. Če torej dolgoročna rezervacija pomeni obstoječo obveznost in ustreza drugim sodilom opredelitve dolga, gre za dolg, čeprav je znesek treba oceniti (okvirna navodila UOMRS, 64).

Po MSRP se dolg prizna v bilanci stanja, če je verjetno (okvirna navodila UOMRS, 91):

- da se bodo na podlagi poravnave sedanje obveze zmanjšali tisti dejavniki podjetja, ki omogočajo gospodarske koristi, in
- če je znesek pri njeni poravnavi mogoče zanesljivo izmeriti.

Dolg je finančna obveznost, to pa je vsaka obveznost, ki je (MRS 32.11):

- pogodbeno obveza:
 - izročiti drugemu podjetju denar ali drugačno finančno sredstvo ali

- zamenjati z drugim podjetjem finančna sredstva ali finančne obveznosti pod pogoji, ki utegnejo biti neugodni za podjetje, ali
- pogodba, ki se lahko poravna, ali se bo poravnala, z lastnimi kapitalskimi inštrumenti podjetja in je:
 - neizpeljan (inštrument), za katerega je podjetje (lahko) zavezano dobaviti spremenljivo število lastnih kapitalskih inštrumentov podjetja, ali
 - izpeljan inštrument, ki se lahko, ali se bo poravnal drugače kot z zamenjavo določenega zneska denarja ali drugega finančnega sredstva za določeno število lastnih kapitalskih inštrumentov podjetja. Za ta namen lastni kapitalski inštrumenti podjetja ne zajemajo prodajljivih finančnih inštrumentov, ki so razvrščeni kot kapitalski inštrumenti, inštrumentov, ki določajo, da mora podjetje drugi stranki izročiti sorazmerni delež čistih sredstev podjetja le pri prenehanju obstoja, če so razvrščeni kot kapitalski inštrumenti, ali inštrumentov, ki so pogodbe za prihodnji prejem ali izročitev lastnih kapitalskih inštrumentov podjetja.

Večina obveznosti oziroma dolgov je finančnih obveznosti, tj. finančnih dolgov, kajti le redki dolgovi se lahko poravnavajo s čim drugim kot finančnimi inštrumenti (Novak, 2007b, str. 304). Če se na začetku finančna obveznost pripozna, jo mora podjetje izmeriti po pošteni vrednosti. Kadar gre za finančno obveznost, ki ni finančna obveznost po pošteni vrednosti skozi poslovni izid, mora podjetje k pošteni vrednosti prišteti tudi stroške posla, ki neposredno izhajajo iz izdaje finančne obveznosti (MRS 39.43). Objavljene cene na delujočem trgu najbolje pričajo o sprotni pošteni vrednosti, in kadar obstajajo, se uporabijo za izmero finančne obveznosti (MRS 39.AG71).

Po začetnem pripoznanju mora podjetje izmeriti vse finančne obveznosti po odplačni vrednosti, z uporabo metode efektivnih obresti, razen (MRS 39.47):

- finančnih obveznosti po pošteni vrednosti preko poslovnega izida. Takšne obveznosti, vključno z izpeljanimi finančnimi inštrumenti, ki so obveznosti, je treba izmeriti po pošteni vrednosti, le izpeljano obveznost, ki je povezana z dostavo nekotiranega kapitalskega inštrumenta, in katerega poštene vrednosti ni mogoče zanesljivo izmeriti, ter jo je treba poravnati z njo, se izmeri po nabavni vrednosti;
- finančnih obveznosti, ki nastanejo, kadar prenos finančnega sredstva ne izpolnjuje pogojev za odpravo pripoznanja ali ko se uporablja način nadaljnje udeležbe (obseg nadaljujoče se udeležbe podjetja v prenesenih sredstvih je obseg, v katerem je izpostavljeno spremembam vrednosti prenesenega sredstva, na primer (MRS 39.30): »(a) Če nadaljujoča se udeležba podjetja privzame obliko poročstva za preneseno sredstvo, je obseg nadaljnje udeležbe podjetja nižja vrednost od vrednosti sredstva in največje vrednosti prejetega nadomestila, ki bi ga podjetje morda moralo vrniti. [...]«);
- pogodb o finančnem poročstvu, pri čemer je pogodba o finančnem poročstvu definirana kot pogodba, ki od izdajatelja zahteva, da opravi določena plačila, s katerimi se imetniku povrne izguba, ki je nastala zaradi tega, ker določeni dolžnik ni izvedel plačila v prvotnem

ali spremenjenem roku dolžniškega inštrumenta (MRS 39.9). Po začetnem pripoznanju mora izdajatelj tako pogodbo (razen če se uporablja prva ali druga alineja iz tega člena) izmeriti po višji izmed vrednosti:

- zneskov, določenih v skladu z MRS 37, ter
- prvotno pripoznanega zneska, od katerega se po potrebi odšteje kumulativna amortizacija, pripoznana v skladu z MRS 18;
- obveze zagotoviti posojilo po obrestni meri, ki je pod ravno tržno obrestno mere. Po začetnem pripoznanju jo izdajatelj take obveze (razen če se uporablja prva alineja tega člena) izmeri po višji izmed vrednosti:
 - zneska, določenega v skladu z MRS 37, ter
 - prvotno pripoznanega zneska, od katerega se po potrebi odšteje kumulativna amortizacija, pripoznana v skladu z MRS 18.

Finančna obveznost, tj. dolg, po pošteni vrednosti skozi poslovni izid je finančna obveznost, ki izpolnjuje katerekakoli od spodaj naštetih pogojev (MRS 39.9):

- uvrščena je kot v posesti za trgovanje. Finančna obveznost je v posesti za trgovanje, če je:
 - pridobljena ali prevzeta v glavnem z namenom prodaje ali ponovnega nakupa v kratkem roku,
 - del portfelja prepoznanih finančnih inštrumentov, ki se obravnavajo skupaj in za katere obstajajo dokazi o nedavnem kratkoročnem pobiranju dobičkov, ali
 - izpeljani inštrument (razen izpeljanega inštrumenta, ki je pogodba o finančnem poroštvu ali nameravani in dejanski inštrument za varovanje pred tveganjem);
- po začetnem pripoznanju jo podjetje označi po pošteni vrednosti preko poslovnega izida. Podjetje lahko uporabi to oznako le, kadar to dovoljuje 11.A člen (prej navedeno na str. 34 tega magistrskega dela) ali kadar to povzroči koristnejše informacije, ker bodisi:
 - odpravlja ali znatno zmanjša nedoslednost pri merjenju ali pripoznavanju (včasih označena kot "slaba računovodska rešitev"), ki bi sicer izhajala iz merjenja sredstev ali obveznosti ali pripoznavanja dobičkov in izgub na različnih podlagah,
 - skupina finančnih sredstev, finančnih obveznosti ali obeh se obravnava in njeni dosežki se vrednotijo na podlagi poštene vrednosti, v skladu z olistinjenim ravnanjem s tveganji ali naložbeno strategijo, in se informacije o skupini posredujejo znotraj podjetja na tej podlagi ključnemu poslovnemu osebju podjetja.

Pripoznani dobiček ali pripoznana izguba iz spremembe poštene vrednosti finančne obveznosti, ki ni del razmerja pri varovanju vrednosti, se pripozna v poslovnem izidu (MRS 39.56). Pri finančnih obveznostih, ki se izkazujejo po odplačni vrednosti, pa se dobiček ali izguba pripozna v poslovnem izidu, če je pri njih odpravljeno pripoznanje, pa tudi zaradi odplačevanja (MRS 39.56).

Iz navedenega lahko povzamemo, da se v MSRP finančne obveznosti oziroma finančni dolgovi ločujejo na tiste, ki se pri merjenju po začetnem pripoznanju vrednotijo po odplačni

vrednosti, in na tiste, ki se vrednotijo po pošteni vrednosti. Pripoznavanje po pošteni vrednosti pomeni, da je treba za dolgove brez obrestne mere ali z obrestno mero, ugodnejšo od tržne, izračunati pošteno vrednost kot sedanjo vrednost bodočih denarnih tokov z uporabo tržne obrestne mere, vsak pridobljeni presežek denarnih sredstev pa je za dolžnika prihodek. Izjema so kratkoročni dolgovi iz poslovanja, ki se lahko pripoznajo po nominalni vrednosti, če je znesek diskontiranja zanemarljiv (Mihelčič, 2006, str. 128). Kategorije »za prodajo razpoložljivo«, ki smo jo v okviru MSRP spoznali pri finančnih sredstvih, pri čemer bi se spremembe poštene vrednosti obračunavalo preko kapitala, pri finančnih obveznostih, tj. dolgovih, ni.

Ker za računovodenje finančnih obveznosti oziroma dolgov v okviru MSRP veljajo enaki standardi kot za računovodenje finančnih sredstev, obravnavanih v prejšnjem poglavju, se tudi spremembe opisane pri finančnih sredstvih nanašajo na finančne obveznosti, kot so opredeljene v tem poglavju.

2.1.8 Kapital

V MSRP ne obstaja poseben standard, ki bi urejal kapital, in tako torej ni predpisano računovodenje za nobeno izmed sestavin kapitala. Če določeno temo MSRP ne pokrivajo, se morajo računovodski izkazi sklicevati na okvirna navodila UOMRS, po potrebi potem še na nacionalne računovodske standarde, če le-ti temeljijo na enakih okvirnih navodilih. Prvi večji korak pri predpisovanju računovodenja za kapital predstavlja MSRP 2 – Plačilo z delnicami, katerega cilj je določiti računovodsko poročanje podjetij v primeru plačilnih transakcij z delnicami. Ta standard predvsem zahteva od podjetja, da v izkazu poslovnega izida in bilanci stanja prikaže učinke plačilnih transakcij z delnicami, vključno s stroški, povezanimi s transakcijami, pri katerih so delniške opcije podeljene zaposlencem. Nadaljnje urejanje področja kapitala je vprašljivo, kajti v večini držav področje kapitala urejajo zakoni, ki bi potem na tem področju omejevali uporabo MSRP. MSRP tako dejansko urejajo le predstavljanje in razkrivanje kapitala (Novak, 2007b, str. 358). Vse o kapitalu najdemo v MRS 1 – Predstavljanje računovodskih izkazov, in MRS 32 – Finančni inštrumenti: Razkrivanje in predstavljanje. Bilanca stanja mora v zvezi s kapitalom vključevati najmanj znesek manjšinskega deleža in znesek izdanega kapitala in rezerv, pripisanih lastnikom obvladujočega podjetja (MRS 1.68). Sestavine kapitala po MRS so (okvirna navodila, 65): delnice (deleži, vloga), zadržani čisti dobiček, rezerve kot namensko opredeljeni del zadržanega čistega dobička in rezerve, ki pomenijo preračune, povezane z ohranjanjem vrednosti kapitala.

Kapital je lahko vplačan v obliki denarja, opredmetenih in neopredmetenih sredstev. V nasprotju z dolgovi nima določenega datuma dospelja. Lastniki z različnimi lastniškimi deleži v podjetju imajo različne pravice glede pridobivanja dividend ali vračila kapitala (Stolowy & Lebas, 2002, str. 381).

Alexander in Nobes (2001, str. 254–257) za različne namene razčlenjujeta sestavine kapitala, ki so naštetje v nadaljevanju.

Vpisani kapital

Vpisani kapital se pri delniški družbi deli na navadne in prednostne delnice. Podjetje lahko izda različne navadne delnice. Pravice, ki izhajajo iz njih, so določene v statutu podjetja. Prednostne delnice imajo prednost pred navadnimi, predvsem pri izplačilu dividend in poplačilu delničarjev ob stečaju. V nekaterih državah, npr. na Nizozemskem, imajo lastniki določenega tipa prednostnih delnic izključno glasovalno pravico. Dividende se nikoli ne prejmejo avtomatično, ampak le, če je zanje na voljo dobiček. Prednostne delnice dajejo dividendo po vnaprej znani in stalni stopnji, lahko so kumulativne ali vsebujejo klavzulo o odpoklicu. Zadnjo lastnost imajo v večini držav lahko tudi navadne delnice.

Vplačani presežek kapitala

To je znesek, ki je plačan nad nominalno vrednostjo. Vplačani presežek kapitala se za namene razlage bilance stanja obravnava identično kot osnovni kapital.

Revalorizacijska rezerva

Revalorizacijska rezerva se oblikuje takrat, ko se sredstva prevrednotujejo, dobički iz tega naslova pa se ne pripoznajo v izkazu poslovnega izida. Revalorizacijska rezerva je odvisna od računovodske prakse in pravnih omejitev v posamezni državi. Lahko je oblikovana zaradi posebnega prevrednotenja posameznih sredstev ali zaradi prevrednotenja iz naslova spremembe kupne moči denarja. Zadnje prevrednotenje se dogaja v redkih državah, ker je padec kupne moči razmeroma nizek in zaradi tega v večini primerov zanemaren.

Zakonska rezerva

Oblikovanje zakonske rezerve urejajo nekateri zakoni, ki veljajo v državi. Na primer v Franciji se za nekatera podjetja zahteva, da vsako leto oblikujejo zakonske rezerve v višini pet odstotkov čistega dobička, dokler le-ta ne doseže deset odstotkov osnovnega kapitala. Podobno je v Belgiji, Nemčiji, Italiji, Španiji in na Japonskem. Zakonska rezerva ni predpisana v Združenih državah Amerike, Veliki Britaniji, na Danskem, Nizozemskem in Norveškem.

Rezerve iz dobička

Rezerve iz dobička zajemajo nerazdeljene dobičke, ki jih ne moremo razvrstiti pod prej navedene postavke. V podjetju, ki nima zakonske rezerve, bi sestavljali rezervo iz dobička nerazdeljeni letošnji dobički in dobički iz prejšnjih let. Tako opredeljene rezerve iz dobička pa vendar še ne pomenijo dobička, ki bi bil na voljo za razdelitev.

V MSRP je kapital opredeljen med finančnimi inštrumenti, ki lahko imajo značilnost tako

dolgov kot kapitala. Vsebina finančnega inštrumenta in ne njegova pravna oblika je odločujoča za njegovo razvrstitev v bilanci stanja podjetja. Vsebina in pravna oblika morata biti med seboj skladni, vendar ni vedno tako. Nekateri finančni inštrumenti po pravni obliki spadajo med postavke lastniškega kapitala, po vsebini pa so obveznosti, medtem ko imajo drugi lahko značilnosti kapitalskih inštrumentov in značilnosti finančnih obveznosti. Na primer (MRS 32.18): prednostna delnica, katere izdajatelj sprejme obvezo, da bo delnico kasneje tudi odkupil za določen ali določljiv znesek na določen ali določljiv dan v prihodnosti, ali ki daje imetniku pravico zahtevati od izdajatelja odkup inštrumenta na določen dan ali po njem za določen ali določljiv znesek, je finančna obveznost.

Razvrstitev finančnega inštrumenta kot finančno obveznost ali kapitalski inštrument odloča o tem, ali bodo obresti, dividende, izgube in dobički, ki so z njim povezani, pripoznane med odhodke ali prihodke v izkazu poslovnega izida. Izplačilo dividend za delnice, v celoti pripoznane kot obveznosti, se torej pripozna kot odhodke, tako kot obresti za obveznice. Podobno izdajatelj v izkazu poslovnega izida pripozna tudi dobiček in izgubo, ki sta povezana z odkupom ali refinanciranjem (poplačilom dolga z drugim dolgom) finančnih obveznosti, odkup ali refinanciranje kapitalskih inštrumentov pa pripozna kot gibanje lastniškega kapitala. Spremembe poštene vrednosti kapitalskega inštrumenta se ne pripoznajo v računovodskih izkazih (MRS 32.36).

V podjetju se pri izdaji ali pridobivanju lastnih kapitalskih inštrumentov praviloma pojavljajo različni stroški. Takšni stroški lahko vključujejo registracijske in druge predpisane pristojbine, zneske, plačane pravnim, računovodskim in drugim strokovnim svetovalcem, stroške tiskanja in takse. Transakcijske stroške transakcije z lastniškim kapitalom je treba v čistem znesku obračunati kot odbitek od lastniškega kapitala (brez z njimi povezanega zneska davka iz zaslužka), kolikor so to dodatni stroški, ki jih je mogoče pripisati neposredno transakciji z lastniškim kapitalom, ki bi se jim bilo sicer mogoče izogniti. Stroški transakcije z lastniškim kapitalom, ki je opuščena, se pripoznajo kot odhodek (MRS 32.37).

V zvezi s kapitalom se je v okviru MSRP zgodila sprememba glede razkritij, povezanih z njim. Sprememba MRS 1 (ki je začela veljati s 1. 1. 2007) zahteva nova razkritja, ki bodo omogočala uporabnikom računovodskih izkazov ovrednotiti cilje in usmeritve podjetja. Sprememba MRS 1 zahteva naslednja razkritja v računovodskih izkazih, ki jih prej ni bilo potrebno navajati (Uranič, 2008, str. 110):

- izjavo, kaj podjetje šteje za svoj kapital, in kvalitativne informacije, povezane s cilji, usmeritvami in procesi pri upravljanju kapitala;
- povzetek kvantitativnih informacij o kapitalu, s katerim podjetje razpolaga;
- izjavo, ali podjetje ravna v skladu s kapitalskimi zahtevami, ki so predmet regulative ali pogodbenih obveznosti, ter informacijo o usmeritvah in procesih za upravljanje teh kapitalskih zahtev.

2.1.9 Rezervacije

Rezervacije obravnava MRS 37 – Rezervacije, pogojne obveznosti in pogojna sredstva. MRS 37 je sprejel Svet za mednarodne računovodske standarde (SMRS) leta 1998. V uporabo je stopil s 1. julijem leta 1999. V letu 2004 je bil večkrat spremenjen zaradi sprememb drugih MRS in sprejetja novih MSRP, da se je dosegla skladnost med vsemi zadevnimi standardi.

Ta standard opredeljuje rezervacijo kot obveznost z negotovim časom ali zneskom. Pogojno obveznost opredeli kot (MRS 37.10):

- možno obvezo, ki izhaja iz preteklih dogodkov in katere obstoj potrди samo pojavitev ali nepojavitev enega ali več negotovih prihodnjih dogodkov, ki jih podjetje ne obvladuje v celoti; ali
- sedanjo obvezo, ki izhaja iz preteklih dogodkov, vendar se ne pripozna, ker:
 - ni verjetno, da bo pri poravnavi obveze potreben odtok dejavnikov, ki omogočajo gospodarske koristi; ali
 - zneska obveze ni mogoče izmeriti dovolj zanesljivo.

Pogojno sredstvo pa je v skladu z MRS 37 možno sredstvo, ki izhaja iz preteklih dogodkov in katerega obstoj potrди le pojavitev ali nepojavitev enega ali več negotovih prihodnjih dogodkov, ki jih podjetje ne obvladuje v celoti.

Rezervacije so "kvaziobveznosti", za katere ni zanesljivo, da bodo nastale v odnosu do tretje osebe. Rezervacije oblikuje podjetje za poravnavanje obveznosti, ki bodo na podlagi sklenjenih pravnih poslov ali na kaki drugi podlagi nastale ali utegnejo nastati v prihodnjem obdobju. So torej resnične, vendar potencialne obveznosti. V nekaterih državah rezervacije niso opredeljene kot dolgovi, ker ne temeljijo na natančno določenih pogodbenih zneskih, temveč so ti zneski ocenjeni. Med najpogostejše vrste dolgoročnih rezervacij v svetu se uvrščajo rezervacije za garancije in rezervacije za pokojnine, katerih znesek podjetje lahko kvečjemu oceni, ter podobne obveznosti (Stolowy & Lebas, 2002, str. 442–443). Drugi primer rezervacij so ocenjeni zneski za plačilo obveznosti iz naslova davkov ali varstva okolja (Alexander & Nobes, 2001, str. 249–253).

Rezervacija se pripozna, ko (Stolowy & Lebas, 2002, str. 442–443):

- ima podjetje sedanjo obveznost (pravno ali posredno) kot posledico preteklega dogodka,
- je verjetno, da bo za poravnavo obveznosti potreben odtok dejavnikov, ki omogočajo gospodarske koristi,
- je mogoče znesek obveznosti zanesljivo izmeriti.

Znesek, pripoznan kot rezervacija, je najboljša ocena izdatkov, potrebnih za poravnavo na dan bilance stanja obstoječe obveze (MRS 37.36). Najboljša ocena izdatkov, potrebnih za

poravnavo obstoječe obveze, je znesek, ki bi ga podjetje utemeljeno plačalo za poravnavo na dan bilance stanja obstoječe obveze ali ga na ta dan preneslo na tretjo stranko. Pogosto ni mogoče ali pa je predrago poravnati ali prenesti obvezo na dan bilance stanja. Vendar ocena zneska, ki bi ga podjetje utemeljeno plačalo za poravnavo ali prenos obveze, najboljše ocenjuje izdatke, potrebne za poravnavo na dan bilance stanja obstoječe obveze (MRS 37.37).

Rezervacije se morajo pregledati na vsak dan bilance stanja in se prilagodijo, da kažejo tedanjo najboljšo oceno. Če ni več verjetno, da bo pri poravnavi obveze potreben odtok dejavnikov, ki omogočajo gospodarske koristi, se mora rezervacija razveljaviti (stornirati) (MRS 37.59).

MRS 37 po letu 2004 ni bil več spremenjen, saj temu ni bilo potrebe, kajti strokovne rešitve v njem v veliki meri uresničujejo osnovni namen tega standarda, tj. zagotoviti, da se pri rezervacijah, pogojnih obveznostih in pogojnih sredstvih uporabljajo ustrezna sodila za pripoznavanje in podlage za merjenje ter da je v pojasnilih računovodskih izkazov razkritih dovolj informacij. Kljub temu IASB na tem področju ima odprt projekt prenove MRS 37, ki je zaenkrat potisnjen ob stran.

2.2 Vpliv razvoja MSRP na predstavljanje postavk v izkazu poslovnega izida

2.2.1 Prihodki

S prihodki se v MSRP ukvarjajo Okvirna navodila in MRS 18 – Prihodki. Okvirna navodila definirajo prihodke (angl. *income*) kot povečanja gospodarskih koristi v obračunskem obdobju v obliki pritokov ali povečanj sredstev ali zmanjšanj dolgov, katerih posledica so povečanja kapitala razen tistih, ki so povezana z novimi vplačili lastnikov. Beseda prihodki, kot so opredeljeni v okvirnih navodilih, pomeni tako redne prihodke (angl. *revenue*) kot tudi razne dobičke (angl. *gains*), medtem ko se MRS 18 ukvarja le z rednimi prihodki (angl. *revenue*). Redne prihodke ustvarja podjetje s svojim rednim delovanjem, označuje pa jih vrsta različnih imen, od prihodkov od prodaje, nadomestil, obresti in dividend do licenčnine in najemnine (okvirna navodila UOMRS, 74).

Po MRS 18 so prihodki kosmati pritoki gospodarskih koristi v obdobju, ki nastajajo med rednim delovanjem podjetja, če povzročajo povečanja lastniškega kapitala, razen povečanj iz novih vplačil prinašalcev lastniškega kapitala. Novak (2007b, str. 396) ugotavlja, da redni prihodki oziroma glavni prihodki, kot jih poimenuje, vedno ne povzročijo povečanja kapitala, zato je pri njih določilo, da povzročajo povečanje kapitala, nepotrebno. Vzemimo dva primera, in sicer v prvem primeru je podjetje kupilo zaloge materiala za 80 DE in jih je prodalo za 100 DE, medtem ko je v drugem primeru kupilo zaloge materiala za 120 DE in jih je prodalo zopet za 100 DE. V prvem primeru imamo opravka z glavnim prihodkom od prodaje v znesku 100 DE in dobičkom v znesku 20 DE, ki seveda povečuje kapital. V drugem primeru pa imamo spet opravka z glavnim prihodkom od prodaje v znesku 100 DE

in izgubo v znesku 20 DE, ki seveda zmanjšuje kapital.

Politika pripoznavanja prihodkov pomembno vpliva na poslovni izid podjetja, različne uporabnike računovodskih informacij in finančne trge, na katerih deluje podjetje. Zato so lahko pravila za pripoznavanje prihodkov določena zelo prilagodljivo, tako da je mogoče dobičke in izgube namerno pripoznati z zamudo ali pa prehitro. Takšno ravnanje imenujemo glajenje dobička; z njim podjetje zmanjšuje velika gibanja dobička, s katerimi bi lahko pošiljalo alarmantne signale na finančne trge. Glajenje dobička ima precej vpliva na obdavčenje in posledično na denarne tokove. Čeprav so računovodska pravila teoretično zasnovana tako, da bi preprečevala takšno glajenje dobička, pa zaradi velike subjektivnosti pri merilih za pripoznavanje prihodkov tega ni mogoče preprečiti. Zato delničarji zahtevajo, da so v pojasnilih k računovodskim izkazom natančno zapisana merila za pripoznavanje prihodkov in razloženi vsi morebitni odmiki (Stolowy & Lebas, 2002, str. 211–212).

MRS 18 se uporablja pri obračunavanju prihodkov, ki izhajajo iz naslednjih poslov in poslovnih dogodkov (Mirza, Orrell & Graham, 2008, str. 129):

- prodaje proizvodov,
- opravljanja storitev ter
- uporabe sredstev podjetja pri drugih, ki prinaša obresti, licenčnine in dividende.

Merjenje prihodkov je opredeljeno od 9. do 11. člena MRS 18, in sicer: Prihodki se morajo meriti po pošteni vrednosti prejetih nadomestil ali terjatev. O znesku prihodkov iz posla se navadno sporazumeta podjetje in kupec ali uporabnik sredstva. Izmeri se po pošteni vrednosti prejetih nadomestil ali terjatev ob upoštevanju zneska trgovinskih in količinskih popustov, ki jih odobri podjetje. V večini primerov ima nadomestilo obliko denarnih sredstev ali njihovih ustreznikov, znesek prihodkov pa je enak znesku denarnih sredstev ali njihovih ustreznikov, ki so bila ali bodo prejeta. Toda če se pritok denarnih sredstev ali njihovih ustreznikov odloži, je poštena vrednost nadomestil lahko manjša od nazivnega (nominalnega) zneska denarja, ki je bil ali bo prejet. Na primer podjetje lahko omogoči kupcu brezobrestni kredit ali od njega dobi za nadomestilo prodanega blaga menico, ki prinaša manj kot po tržni obrestni meri. Če gre zares za finančni posel, se poštena vrednost nadomestila določi z razobrestenjem (diskontiranjem) vseh prihodnjih prejemkov ob uporabi prisojene obrestne mere. Ta obrestna mera je jasneje določljiva izmed tehle dveh:

- prevladujoča mera za podoben inštrument izdajatelja s podobno kreditno sposobnostjo ali
- obrestna mera, ki razobresti (diskontira) nazivni (nominalni) znesek inštrumenta na trenutno gotovinsko tržno ceno proizvodov ali storitev.

Če uporabljajo sredstva podjetja druga podjetja, je treba prihodke, ki jih prinašajo obresti, licenčnine in dividende, pripoznati na podlagi zahtev iz naslednjega odstavka, če je (MRS 18.29):

- verjetno, da bodo gospodarske koristi, povezane s transakcijo, pritekale v podjetje,

- znesek prihodkov mogoče zanesljivo izmeriti.

Prihodki se pripoznavajo na naslednjih podlagah (International Accounting standards. Similarities and Differences IAS, US GAAP, and UK GAAP, 2001, str. 34):

- obresti se morajo pripoznavati po metodi veljavnih obresti,
- licenčnine se pripoznavajo na obračunski podlagi skladno z vsebino ustrezne pogodbe ter
- dividende se pripoznavajo, ko je uveljavljena delničarjeva pravica do plačila.

Dobički obsegajo druge postavke, ki ustrezajo opredelitvi prihodkov in so lahko ali pa niso posledica rednega delovanja podjetja. Dobički predstavljajo povečanje gospodarskih koristi in kot taki po naravi niso drugačni od navadnih prihodkov, zato se ne obravnavajo kot posebna sestavina (okvirna navodila UOMRS, 75). Med dobičke se štejejo na primer tisti, ki nastanejo z odprodajo dolgoročnih sredstev. Opredelitev prihodkov vsebuje tudi neiztržene dobičke, na primer tiste, ki nastanejo pri prevrednotenju tržljivih vrednostnic ali pri povečanju knjigovodske vrednosti dolgoročnih sredstev, ki je možno v modelu prevrednotovanja. Ko se dobički pripoznajo v izkazu poslovnega izida, se običajno navajajo posebej, ker je njihovo poznavanje koristno za gospodarsko odločanje. Dobički se pogosto navajajo v čistih zneskih, ko se od njih odštejejo povezani odhodki (Novak, 2007b, str. 397).

Opredelitev prihodkov, kot je zapisana v okvirnih navodilih, se v zadnjih letih ni spremenila. Se pa je zaradi sprejetja in sprememb drugih MRS in MSRP spremenil MRS 18. Z uredbo komisije št. 2086/2004 z dne 19. novembra 2004 se je spremenilo določilo glede podlag za pripoznavanje obresti, in sicer se morajo obresti po novem pripoznati po metodi veljavnih obresti v skladu z MRS 39 (MRS 18.30) in ne več na temelju sorazmerja časa, ki je upošteval učinkovit donos sredstva (bivši MRS 18.30). Po starem je bil dejanski donos sredstva opredeljen kot obrestna mera, ki je potrebna za razobrestenje tokov prihodnjih denarnih prejemkov, pričakovanih v dobi koristnosti sredstva, da se izenačijo z začetnim knjigovodskim zneskom sredstev. Prihodki od obresti so vključevali znesek amortizacije vseh popustov, premij ali drugih razlik med začetnim knjigovodskim zneskom dolžniške vrednostnice in njenim zneskom ob zapadlosti v plačilo (bivši MRS 18.31). Če so se neplačane obresti vračunale pred pridobitvijo finančne naložbe, ki prinaša obresti, so se kasnejši zneski prejemkov obresti razporedili med obdobjema pred pridobitvijo in po njej; le tisti del, ki se je nanašal na obdobje po pridobitvi, se je pripoznal kot prihodek (bivši MRS 18.32). Po novem se kot podlaga za pripoznavanje obresti uporablja metoda veljavnih obresti. Metoda veljavnih obresti je že opisana na strani 28 tega magistrskega dela.

2.2.2 Odhodki

Za računovodenje odhodkov v okviru MSRP ni posebnega standarda. Okvirna navodila opredelijo odhodke kot zmanjšanja gospodarskih koristi v obračunskem obdobju v obliki odtokov ali zmanjšanj sredstev ali povečanj dolgov, katerih posledica so zmanjšanja kapitala,

razen tistih, ki so povezana z razdelitvijo med njegove lastnike (okvirna navodila, 70b). Odhodki obsegajo tako razne izgube (primanjkljaje) kot tudi tiste odhodke, ki nastanejo pri rednem delovanju podjetja. Odhodki, ki se pojavijo pri rednem delovanju podjetja, so med drugim nabavne vrednosti prodanih količin, plače in amortizacija. Običajno imajo obliko odtokov ali zmanjšanja obsega sredstev, kot so denarna sredstva in njihovi ustrezniki, zaloge, nepremičnine, naprave in oprema (okvirna navodila, 78).

Odhodki so nasprotje prihodkom, skupaj z njimi pa tvorijo poslovni izid. Lahko bi jim rekli tudi stroški, nastali v obračunskem obdobju, popravljeni za spremembo stroškov, ki se zadržujejo v preostalih zalogah poslovnih učinkov. Zajemanje stroškov med odhodke za poslovanje je odvisno od metode vrednotenja zalog, odhodki za poslovanje pa sestavljajo tako stroški, po katerih so bile ovrednotene prodane količine proizvodov in storitev, kot tudi drugi stroški, ki pred tem niso bili zajeti v zalogah, temveč so neposredno vračunani v odhodke za poslovanje. Vsekakor so odhodki obračunskega obdobja stroški prodanih poslovnih učinkov, povečani za tiste stroške, ki zaradi izbrane metode vrednotenja zalog ne morejo sestavljati njihove vrednosti. Seveda to velja za proizvodne organizacije in pa za tiste storitvene, ki imajo na koncu obračunskega obdobja nedokončane storitve. Pri storitveni organizaciji, ki na koncu obdobja nima nedokončnih storitev, ali pa pri čisti trgovinski organizaciji so vsi v obračunskem obdobju nastali stroški hkrati tudi odhodki. Med poslovne odhodke pa v čisti trgovinski dejavnosti štejemo tudi nabavno vrednost v obračunskem obdobju prodanega blaga (Turk et al, 1999, str. 165).

Stroški dela sestavljajo velik del celotnih neposrednih stroškov proizvodnje, zato njihovo zniževanje zelo pripomore k hitrejši rasti proizvodnje. Med stroške dela povsod po svetu prištevajo plače delavcev in plače uslužbencev (angl. *wages and salaries*), obvezne prispevke za socialno varnost ter stroške, povezane s pokojninami in raznimi ugodnostmi. Obvezni prispevki za socialno zavarovanje zajemajo prispevke za socialno zavarovanje, ki jih plača delodajalec, in prispevke za delodajalčeve obveznosti iz zavarovalnih združenj. Stroški za pokojnine in ugodnosti so sestavljeni predvsem iz plačanih pokojnin in rezervacij za pokojnine. Sem sodijo še stroški za odpravnine, tehnološke presežke, transferje v zunanje pokojninske sklade in zavarovalne premije za pokojnine (Haskins, Ferris & Selling, 1996, str. 491).

Izgube so zmanjšanja gospodarskih koristi in kot take po svoji naravi niso drugačne od drugih odhodkov. Med izgube se štejejo na primer tiste, ki so posledica nesreč, kot sta požar in poplava, pa tudi tiste, ki nastanejo z odprodajo dolgoročnih sredstev. Opredelitev odhodkov vsebuje tudi neiztržene izgube, na primer tiste, ki nastanejo zaradi povečanja deviznih tečajev in se nanašajo na posojila, ki jih ima podjetje v tujih valutah. Izgube se praviloma navajajo v čistih zneskih brez prihodkov, povezanih z njimi (okvirna navodila, 80).

Odhodki se pripoznajo v izkazu poslovnega izida, če pride do zmanjšanja prihodnjih gospodarskih koristi, ki je povezano z zmanjšanjem posameznega sredstva ali s povečanjem posameznega dolga, ki ga je mogoče zanesljivo izmeriti. Dejansko to pomeni, da poteka pripoznavanje odhodkov hkrati s pripoznavanjem povečanj dolgov ali zmanjšanja sredstev kot npr. amortiziranje opreme (Novak, 2007b, str. 399). Odhodki se pripoznajo v izkazu poslovnega izida na podlagi neposredne povezave med nastalimi stroški in zasluženimi oziroma pripoznanimi postavkami v okviru prihodkov. Pri tem postopku, imenovanim vzporejanje stroškov s prihodki, gre za hkratno ali povezano pripoznavanje prihodkov in odhodkov, ki so neposredno ali skupaj posledica istih poslov ali drugih poslovnih dogodkov, kot npr. različne sestavine odhodkov, ki tvorijo odhodke na podlagi izvirnih vrednosti prodanega blaga, se pripoznajo hkrati s prihodki od prodaje blaga. Uporaba zamisli vzporejanja po okvirnih navodilih UOMRS ne dopušča pripoznavanja postavk v bilanci stanja, ki ne ustrezajo opredelitvi sredstev ali dolgov (okvirna navodila UOMRS, 95). Iz tega lahko sklepamo, da ima v MSRP vzporejanje stroškov s prihodki še vedno pomembno vlogo, kajti dajanje prednosti opredelitvam sredstvom in dolgovom, kot je to značilno za MSRP, ne izključuje samega vzporejanja, kajti vzporejanje v tem primeru izhaja iz opredelitve sredstev in dolgov (Novak, 2007b, str. 399).

Sprememb glede samih odhodkov v MSRP nismo zasledili, gre predvsem za posledične spremembe zaradi spremembe drugih standardov, na primer odstranitev možnosti evidentiranja porabe zalog po metodi LIFO, kar vpliva na vrednostno izkazane odhodke.

2.2.3 Poslovni izid

Poslovni izid je v okviru MSRP opisan v okvirnih navodilih za predstavljanje in pripravljanje računovodskih izkazov, njegova opredelitev se skozi leta ne spreminja. Prihodki in odhodki skupaj oblikujejo poslovni izid v obračunskem obdobju. Poslovni izid je lahko pozitiven ali negativen in izraža uspešnost ali neuspešnost poslovanja v določenem obdobju.

Dobiček se pogosto uporablja kot merilo uspešnosti ali kot podlaga za določanje drugih meril, kot je dobičkonosnost naložbe ali čisti dobiček na delnico. Razlikovanje med postavkami prihodkov in odhodkov ter njihovo povezovanje na različne načine omogoča tudi več meril uspešnosti podjetja, vsako od njih pa vsebuje različne prihodke in odhodke (Glautier & Underdown, 2001, str. 307).

Vrste poslovnega izida so npr. poslovni izid iz prodaje, poslovni izid iz celotnega poslovanja, poslovni izid iz rednega delovanja, celotni poslovni izid, celotni poslovni izid po odbitku poravnave izgube iz prejšnjih let, in čisti poslovni izid. Druge vrste poslovnega izida so še prispevek za kritje, kosmati poslovni izid iz celotnega poslovanja, celotni poslovni izid skupaj s finančnimi odhodki.

Poslovni izid se odraža v izkazu poslovnega izida. Izkaz poslovnega izida razkriva prihodke in odhodke, ustvarjene s poslovno aktivnostjo. Je del celotnega računovodskega poročanja vrhovnega managementa delničarjem oz. lastnikom, zato je primerno, da prikazuje resnično stanje; lastniki namreč v zameno za svojo investicijo v podjetje in prevzem tveganj pričakujejo od managerjev pošteno predstavitev dobičkonosnosti celotnega podjetja (Lee, 2006, str. 96).

3 PRIKAZ VREDNOSTNIH SPREMEMB V BILANCI STANJA IN IZKAZU POSLOVNEGA IZIDA ZARADI RAZVOJA MSRP

Namen tega poglavja je prikazati sestavine skupinske bilance stanja in izkaza poslovnega izida, sestavljenih v skladu z MSRP na dan 31. 12. 2008, ter prikazati vrednostne spremembe na bilančne postavke zaradi razvoja MSRP pri danih računovodskih usmeritvah. V ta namen bomo sestavili skupinsko bilanco stanja in izkaz poslovnega izida za leto, ki se je končalo 31. 12. 2008 in izračunali vrednostne spremembe bilančnih postavk glede na prej veljavne MSRP. Poglavje je razdeljeno na dve podpoglavji, in sicer so v prvem podpoglavju navedene računovodske usmeritve, po katerih sta izkaza pripravljena, v drugem pa so predstavljeni primeri, s katerimi prikažemo vpliv razvoja MSRP na vrednotenje gospodarskih kategorij.

3.1 Uporabljene računovodske usmeritve

Računovodske usmeritve se nanašajo na skupinske računovodske izkaze Skupine podjetij X, ki so predstavljeni v podpoglavju 3.2 skupaj s primeri, ki kažejo vpliv razvoja MSRP na vrednotenje gospodarskih kategorij.

Osnova za pripravo računovodskih izkazov

Skupinski računovodski izkazi so pripravljani na osnovi izvirnih vrednosti, razen naslednjih sredstev in obveznosti, ki so prikazani po pošteni vrednosti: izpeljani finančni inštrumenti, naložbe v posesti za trgovanje, finančna sredstva po pošteni vrednosti preko poslovnega izida in za prodajo razpoložljiva finančna sredstva. Vsa podjetja v skupini vodijo poslovne knjige v skladu z Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja.

Osnova za uskupinjevanje

Skupinski računovodski izkazi vključujejo računovodske izkaze obvladujočega podjetja in odvisnih podjetij. Odvisno podjetje je podjetje, v katerem ima obvladujoče podjetje prevladujoč kapitalski delež ali prevladujoč vpliv iz drugih razlogov. Ob prevzemu se sredstva in obveznosti ter pogojne obveznosti odvisnih podjetij merijo po pošteni vrednosti na datum prevzema. Vsak presežek nabavne vrednosti nad deležem obvladujočega podjetja v pošteni vrednosti pridobljenih razpoznavnih sredstev in dolgov se pripozna kot dobro ime. Vsak presežek deleža v pošteni vrednosti pridobljenih razpoznavnih sredstev in dolgov nad nabavno vrednostjo se pripozna v poslovni izid v obdobju pridobitve. Delež manjšinskih

delničarjev je izkazan po manjšinskem deležu poštenih vrednosti pripoznanih sredstev in obveznosti. Naknadno se vsaka izguba, vezana na manjšinski delež, ki presega manjšinski delež, razporedi na delež matičnega podjetja. Deleži v dobičku odvisnih podjetij, prevzetih ali odtujenih med letom, so vključeni v skupinski izkaz poslovnega izida od veljavnega datuma prevzema ali do veljavnega datuma odtujitve, kot je primerno. Če je treba, se računovodski izkazi odvisnih podjetij prilagodijo za namene izdelave skupinskih računovodskih izkazov, da se tako uporabljene računovodske usmeritve uskladijo z usmeritvami, ki jih uporablja skupina. Stanja, neiztržene dobičke, prihodke in odhodke med podjetji v skupini se v celoti izloči.

Naložbe v pridružena podjetja

Pridruženo podjetje je podjetje, v katerem ima skupina zaradi svojega kapitalskega deleža v njem ali iz drugih razlogov pomemben vpliv. Deleži v dobičku so vključeni v te računovodske izkaze z uporabo kapitalske metode obračunavanja, razen če so razvrščeni kot za prodajo razpoložljiva finančna sredstva. Vsak presežek nabavne vrednosti nad deležem obvladujočega podjetja v poštenu vrednosti pridobljenih razpoznavnih sredstev in dolgov se pripozna kot dobro ime, ki pa se ne izkazuje ločeno, temveč je del naložbe v pridruženo podjetje. Vsak presežek deleža v poštenu vrednosti pridobljenih razpoznavnih sredstev in dolgov nad nabavno vrednostjo se pripozna v poslovni izid v obdobju pridobitve.

Skupaj obvladovana podjetja

Delež skupine v skupaj obvladovanih podjetjih se obračunava po kapitalski metodi, kot je opisano prej za pridružena podjetja. Skupaj obvladovana podjetja so podjetja, v katerih ima skupina 50 odstotkov glasovalnih pravic.

Dobro ime

Dobro ime, ki se pojavi pri uskupinjevanju, predstavlja presežek nabavne vrednosti nad deležem skupine v poštenu vrednosti pridobljenih razpoznavnih sredstev, obveznosti in pogojnih obveznosti odvisnega podjetja na datum pridobitve. Dobro ime se pripozna kot sredstvo in se najmanj enkrat letno pregleda zaradi oslabitve. Vsaka oslabitev se takoj pripozna v poslovnem izidu in se naknadno ne odpravi.

Finančni inštrumenti

Skupina klasificira svoje finančne inštrumente v naslednje kategorije: za prodajo razpoložljiva finančna sredstva, finančna sredstva po poštenu vrednosti preko poslovnega izida, izvedeni finančni inštrumenti, finančne in poslovne terjatve, denarna sredstva in finančne in poslovne obveznosti. Klasifikacija je odvisna od namena, za katerega je bila investicija pridobljena.

Za prodajo razpoložljiva finančna sredstva

Za prodajo razpoložljiva finančna sredstva so tista neizpeljana finančna sredstva, ki so označena kot razpoložljiva za prodajo ali pa niso uvrščena kot posojila in terjatve, ali finančna

sredstva po pošteni vrednosti preko poslovnega izida. Vrednotena so po pošteni vrednosti, če je pošteno vrednost mogoče ugotoviti in se dobički ali izgube pri vrednotenju pripoznajo neposredno v kapitalu, razen izgub zaradi oslabitve in dobičkov in izgub iz preračuna tečajnih razlik, dokler se za finančno sredstvo ne odpravi pripoznanja in tedaj se prej pripoznani nabrani dobiček ali izgubo pripozna v poslovnem izidu obdobja. Obresti, izračunane po metodi veljavnih obresti, pa se pripoznajo v poslovnem izidu. Dividende se pripoznavajo ob prejemu plačila. Če ni na razpolago dovolj zanesljivih informacij o pošteni vrednosti naložb, se le-te izkazujejo po nabavni vrednosti, zmanjšani za oslabitev na morebitno nižjo knjigovodsko vrednost delnic ali deležev.

Finančna sredstva po pošteni vrednosti preko poslovnega izida

Finančna sredstva po pošteni vrednosti preko poslovnega izida so finančna sredstva v posesti za trgovanje in sredstva, določena po pošteni vrednosti preko poslovnega izida ob pripoznanju. Ta sredstva se merijo po pošteni vrednosti, realizirani/nerealizirani dobički in izgube pri vrednotenju se pripoznajo v poslovnem izidu.

Posojila in terjatve

Posojila in terjatve so neizpeljana finančna sredstva z nespremenljivimi ali določljivimi plačili, ki ne kotirajo na delujočem trgu. Vključena so med kratkoročna sredstva, razen za zapadlosti, večje od 12 mesecev po datumu bilance stanja. V tem primeru so razvrščena med dolgoročna sredstva. Posojila in terjatve so v bilanci stanja izkazana med poslovnimi in drugimi terjatvami po odplačni vrednosti z upoštevanjem efektivne obrestne mere.

Neopredmetena sredstva

Koncesije se ob začetnem pripoznanju ovrednotijo po nabavni vrednosti, zmanjšani za nabrano amortizacijo. Druga neopredmetena sredstva se začetno merijo po nabavni vrednosti. Amortizacija se izračuna v skladu z metodo enakomernega časovnega amortiziranja upoštevajoč dobo koristnosti neopredmetenih sredstev (razen dobrega imena, za katero se letno oceni potreba po oslabitvi).

Opredmetena osnovna sredstva

Opredmetena osnovna sredstva (nepremičnine, naprave in oprema) se vodijo po nabavni vrednosti, zmanjšani za nabrano amortizacijo in nabrane izgube iz oslabitev, razen za zemljišča, ki se prikažejo po nabavni vrednosti, zmanjšani za vse oslabitve. Nabavna vrednost vključuje stroške, ki se lahko neposredno pripišejo pridobitvi posameznega osnovnega sredstva. Stroški izposojanja, ki so v neposredni povezavi z opredmetenim osnovnim sredstvom v pridobivanju, se vključijo v nabavno vrednost. Podjetje uporablja tako računovodsko usmeritev od 1. januarja 2008.

Vzdrževanje in popravila, zamenjave in izboljšave manjšega pomena se pripoznajo med odhodke v obdobju, ko se pojavijo. Večji zneski obnove se amortizirajo v preostali dobi koristnosti povezanega sredstva ali do datuma naslednje večje obnove, kar je prej. Preostale

vrednosti in dobe koristnosti sredstva se letno pregledajo in, če je treba, popravijo. Knjigovodska vrednost sredstva se takoj delno odpiše do nadomestljive vrednosti, če je knjigovodska vrednost sredstva višja od ocenjene nadomestljive vrednosti in se pripozna v poslovnem izidu. Amortizacija se izračuna v skladu z metodo enakomernega časovnega amortiziranja, upoštevajoč dobo koristnosti opredmetenih osnovnih sredstev. Amortizacija se začne obračunavati, ko je sredstvo razpoložljivo za uporabo, nedokončane gradnje se ne amortizira.

Dobički in izgube pri prodaji ali izločitvi se določijo tako, da se prihodki od prodaje primerjajo s knjigovodsko vrednostjo. Ti so vključeni v izkaz poslovnega izida. Opredmetena osnovna sredstva na voljo za prodajo se prikažejo ločeno od drugih sredstev in se zanje v letu prodaje ne obračuna amortizacije.

Naložbene nepremičnine

Naložbene nepremičnine so nepremičnine, ki so v lasti skupine zato, da bi prinašale najemnino ali povečevale vrednost dolgoročne naložbe ali pa oboje. Naložbene nepremičnine se merijo po modelu poštene vrednost. Pretežni del naložbenih nepremičnin, oddanih najemnikom zunaj skupine, predstavljajo deli zgradb, ki jih skupina uporablja za lastno dejavnost.

Zaloge

Zaloge trgovskega blaga in materiala se izvirno vrednotijo po nabavni ceni, ki jo sestavljajo nakupna cena, uvozne dajatve in neposredni stroški nabave. Nakupna cena je zmanjšana za dobljene popuste. Neposredni stroški nabave so prevozni stroški, stroški nakladanja, prekladanja in razkladanja, stroški prevoznega zavarovanja, stroški spremljanja blaga, stroški za storitve posredniških agencij in podobni stroški do prvega skladišča, kolikor bremenijo kupca, ter nevračljive dajatve. Popusti pri nakupni ceni obsegajo tako tiste, ki so navedeni na računu, kot tiste, ki so dobljeni kasneje in se nanašajo na posamezno nabavo. Dajatve v okviru nabavne cene zalog vsebujejo predvsem: carino pri uvozu, trošarino, takse za obremenjevanje okolja.

Zaloge se zaradi oslabitve prevrednotijo, če knjigovodska vrednost presega njihovo tržno vrednost. S tržno vrednostjo je mišljena nadomestitvena vrednost, razen če je ta večja od čiste iztržljive vrednosti (v takem primeru se šteje kot tržna vrednost čista iztržljiva vrednost). Zmanjšanje vrednosti zalog materiala in drobnega inventarja obremenjuje stroške materiala, zmanjšanje vrednosti zalog blaga pa ustrezne poslovne odhodke. Poraba trgovskega blaga in materiala se obračunava na podlagi metode zaporednih cen (FIFO). Metoda FIFO predpostavlja, da se tisto blago v zalogi, ki je bilo kupljeno ali proizvedeno prvo, tudi prvo proda, tako da je blago, ki ostane v zalogi na koncu obdobja, tisto, ki je bilo kupljeno najkasneje. Za zaloge, ki so brez gibanja več kot eno leto, oblikuje skupina 100-odstotni popravek v breme poslovnih odhodkov.

Terjatve do kupcev

Terjatve do kupcev se izkazujejo po nominalni vrednosti, zmanjšani za ustrezne popravke za ocenjene neizterljive zneske. Terjatve se zaradi oslabitve prevrednotijo, če njihova knjigovodska vrednost presega njihovo pošteno vrednost, to je udenarljivo vrednost. Terjatve, za katere se domneva, da ne bodo poravnane v rednem roku oziroma v celotnem znesku, se štejejo kot dvomljive, v primeru, da se je začel sodni postopek, pa kot sporne terjatve.

Denarna sredstva in njihovi ustrezniki

Denarna sredstva in njihovi ustrezniki zajemajo gotovino, bančne depozite do 3 mesecev in druge kratkoročne, hitro unovčljive naložbe s prvotno dospelostjo treh mesecev ali manj. Denarna sredstva in njihovi ustrezniki so izkazani po nabavni vrednosti.

Delniški kapital

Vpoklicani kapital obvladujočega podjetja se pojavlja kot delniški kapital, ki je nominalno opredeljen v statutu podjetja, registriran na sodišču ter so ga vplačali njegovi lastniki. Dividende za navadne delnice se pripoznajo v kapitalu v obdobju, v katerem so bile odobrene na skupščini.

Kapitalske rezerve

Splošni prevrednotovalni popravki kapitala so dne 31. decembra 2003 v skladu s slovenskimi računovodskimi standardi vključevali revalorizacijo osnovnega kapitala pred letom 2002. Popravek zaradi prehoda na mednarodne standarde računovodskega poročanja je bil prenesen v kapitalske rezerve. Znesek se lahko uporabi zgolj za povečanje osnovnega kapitala.

Zakonske in druge rezerve

Zakonske in druge rezerve so zneski, ki so namensko zadržani iz dobička iz predhodnih let, predvsem za poravnavo potencialnih bodočih izgub. Ob nastanku jih pripozna organ, odgovoren za pripravo letnega poročila, ali sklep zadevnega organa.

Rezerve za lastne delnice

Če matično podjetje oziroma njegova odvisna podjetja kupijo lastniški delež v matičnem podjetju, se plačani znesek vključno s transakcijskimi stroški brez davka odšteje od celotnega kapitala kot lastne delnice, vse dokler se teh delnic ne umakne, ponovno izda ali proda. Če se lastne delnice kasneje odproda ali ponovno izda, se vsa prejeta plačila brez transakcijskih stroškov in povezanih davčnih učinkov vključi v lastniški kapital.

Dolgovi

Dolgovi se začetno pripoznajo po pošteni vrednosti brez nastalih stroškov transakcije. Dolgovi se naknadno izkažejo po odplačni vrednosti z uporabo metode veljavnih obrestnih mer; vsaka razlika med zneskom (brez stroškov transakcije) in odkupno vrednostjo se pripozna v izkazu poslovnega izida v obdobju zadolževanja z metodo veljavnih obrestnih mer.

Rezervacije

Rezervacije se pripoznajo, ko ima skupina sedanjo pravno ali posredno obvezo zaradi preteklih dogodkov, če je verjetno, da bo za poravnanje obveze potreben odliv virov in se lahko znesek zanesljivo oceni.

Pozaposlitveni zaslužki

Zaposleni so upravičeni do odpravnin ob upokojitvi, ki se zaposlenim pripoznajo ob prenehanju delovnega razmerja na podlagi Zakona o delovnem razmerju. Za odpravnine ob upokojitvi se uporablja metoda predvidene pomembnosti, zato skupina oblikuje rezervacije v višini, ki ustreza doseženi delovni dobi zaposlencev. Na dan 30. 11. se opravi aktuarsko vrednotenje in ustrezno evidentira preko poslovnega izida. Plačila za odpravnine ob upokojitvi ob zapadlosti zmanjšujejo oblikovane rezervacije.

Drugi dolgoročni zaslužki

Zaposleni so upravičeni do nagrad za leta službovanja – jubilejnih nagrad, ki se pripoznajo ob izpolnjenih pogojih o številu let službovanja zaposlenih. Za jubilejne nagrade se uporablja metoda predvidene pomembnosti enot (metoda vračunavanja zaslužkov sorazmerno z opravljenim delom) in zato skupina oblikuje rezervacije v višini, ki ustreza doseženim številom let službovanja zaposlencev. Na dan 30. 11. se opravi aktuarsko vrednotenje in ustrezno evidentira preko poslovnega izida. Plačila za jubilejne nagrade ob zapadlosti zmanjšujejo oblikovane rezervacije.

Pripoznavanje prihodkov

Prihodki se merijo po pošteni vrednosti prejetega nadomestila ali terjatve ter predstavljajo zneske terjatev za blago in storitve, posredovane pri običajnem poslovanju, zmanjšane za popuste, DDV in druge s prodajo povezane davke. Prihodki se pripoznajo, kot sledi:

Prodaja blaga

Prodaja blaga se pripozna, ko skupina stranki dostavi proizvode; stranka je proizvode sprejela, izterljivost povezanih terjatev pa je razumno zagotovljena.

Prodaja storitev

Prodaja storitev se pripozna v obračunskem obdobju, v katerem se opravijo storitve, glede na zaključek posla, ocenjenega na podlagi dejansko opravljene storitve kot sorazmernega dela celotnih storitev, ki se opravijo.

Prihodki od obresti

Prihodki od obresti se nabirajo v času glede na preostalo glavnico in po veljavni obrestni meri, ki natančno razobresti ocenjene prihodnje prejeme v pričakovani dobi finančnega sredstva na čisto knjigovodsko vrednost tega sredstva.

Prihodki od dividend

Prihodki dividend od naložb se pripoznajo ob prejemu plačila.

Finančni odhodki

Finančni odhodki so odhodki za slabitve dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb, obresti od prejetih posojil ter drugi finančni odhodki.

Obvladovanje tveganj in izvedeni finančni inštrumenti

Izvedeni finančni inštrumenti so pripoznani po nabavnih vrednostih. Po začetnem pripoznanju so izkazani po pošteni vrednosti.

Rokovni (terminski) posli

Skupina opravlja nakupe surovin v ameriških dolarjih, prodaja pa večinoma v evrih. Zaradi nakupa in prodaje v različnih valutah prihaja do neusklajenosti, kar skupina varuje z rokovnimi (terminskimi) posli. Pri teh poslih se poštena vrednost na dan bilance stanja vrednoti tako, da se za vse odprte posle pridobi tisto vrednost, ki bi jo posamezni posel imel, če bi bil zaključen na dan bilance stanja. Dobički in izgube se pripoznajo v poslovnem izidu.

Blagovne zamenjave

Pri nabavi in prodaji surovin in blaga prihaja do neusklajenosti med nabavnimi in prodajnimi cenami, kar skupina varuje z blagovnimi zamenjavami. Pri blagovnih zamenjavah se poštena vrednost na dan bilance stanja vrednoti s pomočjo razpredelnice javno objavljenih podatkov ustreznih institucij o blagovnih zamenjavah na dan bilance stanja. Dobički in izgube se pripoznajo v poslovnem izidu.

Zamenjave obrestnih mer in obrestne ovratnice

Pri obrestnih merah prejetih posojil obstaja tveganje spremembe obrestnih mer, kar skupina varuje z zamenjavo obrestnih mer in obrestnimi ovratnicami. Pri zamenjavah obrestnih mer in obrestnih ovratnic se poštena vrednost na dan bilance stanja vrednoti z diskontiranjem prihodnjih denarnih tokov iz naslova spremenljive obrestne mere (prejem obresti iz zamenjave) in iz naslova nespremenljive obrestne mere (plačilo obresti iz zamenjave). Kadar je zamenjava obrestnih mer opredeljena kot inštrument za varovanje pred spremenljivostjo denarnih tokov pripoznanih sredstev ali obveznosti ali predvidenega posla, se del dobička ali izgube iz inštrumenta, ki je opredeljen kot uspešno varovanje pred tveganjem, pripozna neposredno v kapitalu od 1. 10. 2008. Dobički in izgube iz inštrumenta, ki je opredeljen kot neuspešen, se pripoznajo v poslovnem izidu.

Uporaba ocen

Priprava računovodskih izkazov zahteva, da poslovodstvo oblikuje ocene in predpostavke, ki vplivajo na izkazane zneske sredstev in obveznosti ter razkritje pogojnih sredstev in

obveznosti na dan priprave računovodskih izkazov ter na izkazane zneske prihodkov in odhodkov v poročevalnem obdobju. Ocene in predpostavke so v glavnem povezane z:

- oslabitvijo opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih sredstev,
- oceno dobe koristnosti amortizirljivih sredstev,
- preizkusom slabitve dobrega imena,
- oceno poštene vrednosti naložb v pridružena in skupaj obvladovana podjetja,
- oceno vrednosti za prodajo razpoložljivih finančnih sredstev,
- vrednostjo čiste iztržljive vrednosti zalog,
- zaslužki zaposlenih, rezervacijami itd.

Ker so ocene podvržene subjektivni presoji in določeni stopnji negotovosti, se kasnejši dejanski rezultati lahko razlikujejo od ocen. Ocene se redno preverjajo. Spremembe računovodskih ocen se pripoznajo v obdobju, v katerem so bile ocene spremenjene, če sprememba vpliva samo na to obdobje, ali v obdobju spremembe in v prihodnjih obdobjih, če sprememba vpliva na prihodnja obdobja.

3.2 Vpliv razvoja MSRP na vrednost izkazanih gospodarskih kategorij

Opredmetena osnovna sredstva

MRS 23 po novem pravi, da če si podjetje izposodi finančna sredstva namenoma za pridobitev sredstva v pripravi, določi znesek stroškov izposojanja, primernih za usredstvenje, kot dejanske stroške izposojanja, nastale v obdobju v zvezi s to izposojjo, zmanjšane za vse prihodke od financiranja v zvezi z začasno finančno naložbo izposojenih sredstev. Podjetje začne usredstvovati stroške izposojanja, ki so del nabavne vrednosti sredstva v pripravi, na začetni datum. Začetni datum usredstvovanja je datum, ko podjetje prvič izpolni vse od naslednjih pogojev:

- v podjetju nastanejo izdatki za sredstvo,
- v podjetju nastanejo stroški izposojanja,
- podjetje začne dejavnosti, ki so potrebne za pripravo sredstva za nameravano uporabo ali prodajo.

Zaradi omenjene spremembe lahko prikažemo vpliv razvoja MSRP na vrednotenje opredmetenih osnovnih sredstev na praktičnem primeru, kot sledi:

Primer št. 1

Podjetje je 1. februarja 2008 začelo graditi nov proizvodni obrat, za katerega je pridobilo namensko bančno posojilo v višini 2 mio EUR s fiksno obrestno mero 6 % letno, dobo odplačila tri leta in enoletnim moratorijem na odplačevanje. Stroške interkalarnih obresti banka zaračunava in izračunava mesečno po linearni metodi. V skladu z veljavnimi MSRP je podjetje v letu 2008 začelo z usredstvovanjem stroškov interkalarnih obresti. Znesek

usredstvenih stroškov je znašal 110.000, 00 EUR (2.000.000,00 EUR x 6 % x 330 dni/360 dni).

Če podjetje stroškov interkalarnih obresti ne bi usredstвило v skladu z računovodsko usmeritvijo pred spremembo MSRP, ko so bili stroški izposojanja praviloma odhodki obdobja, bi v bilanci stanja izkazalo za 110.000,00 EUR manjšo vrednost opredmetenih osnovnih sredstev v pridobivanju, za prav toliko pa bi se povečali finančni odhodki v izkazu poslovnega izida, zaradi česar bi bil poslovni izid za ta znesek manjši.

Neopredmetena sredstva

Na tipičnem primeru dobrega imena bomo prikazali vrednostne spremembe v temeljnih računovodskih izkazih zaradi uvedbe neopredmetenih sredstev z nedoločljivo dobo koristnosti, ki se ne amortizirajo, ampak se pri njih vsaj enkrat letno opravlja preizkus oslabiljenosti v skladu z MRS 36 – Oslabitev sredstev.

Primer št. 2

Predpostavljajmo, da je Skupina X na dan nakupa odvisnega podjetja Y, to je 1. januarja 2008, ugotovila in pripoznala dobro ime v višini 18 mio EUR. Dobro ime je bilo na dan 31. 12. 2008 preizkušeno glede oslabilte, pri čemer skupina ni ugotovila morebitnih znamenj slabitve v skladu z MRS 36, po katerem je izguba zaradi oslabilte znesek, za katerega knjigovodska vrednost sredstva ali denar ustvarjajoče enote presega njegovo nadomestljivo vrednost. Nadomestljiva vrednost sredstva ali denar ustvarjajoče enote pa je večja izmed dveh postavk: njegove poštene vrednosti, zmanjšane za stroške prodaje, ali njegove vrednost pri uporabi (MRS 36.6). Poslovodstvo ocenjuje, da je nadomestljiva vrednost naložbe v 51-odstotni delež podjetja Y, na katero je razporejeno dobro ime, na dan 31. 12. 2008 višja kot njena knjigovodska vrednost. Nadomestljiva vrednost (vrednost pri uporabi) naložbe je bila ocenjena s pomočjo metode diskontiranih čistih denarnih tokov, ki izvirajo iz 51-odstotnega deleža naložbe v podjetje Y. Podlage uporabljenega modela so opisane v nadaljevanju:

- natančnejše projekcije čistih denarnih tokov so pripravljene za obdobje 4 let, kasneje pa se predvideva ustaljeni odstotek rasti v višini 2,5 %;
- uporabljena diskontna stopnja je ocenjena povprečna stopnja zadolžitve podjetja in znaša 12,25 %;
- podjetje Y bo v obdobju do leta 2012 investiralo v 5 novih proizvodnih obratov. Po tem obdobju se predvideva vzdrževanje obstoječega števila obratov.

Vse uporabljene predpostavke pri izračunu čistih denarnih tokov temeljijo na preteklih izkušnjah v poslovanju tovrstnih podjetij, upoštevaje razširitev poslovanja kot posledice predvidenih investicij.

Če bi se dobro ime v letu 2008 amortiziralo po 5 % letni stopnji amortizacije, kot je bilo to pravilo v predhodnih MSRP (veljavnih pred 31. marcem 2004), bi znašal znesek amortizacije

v letu 2008 900.000,00 EUR, za kolikor bi bila manjša knjigovodska vrednost dobrega imena (v bilanci stanja izkazano med neopredmetenimi sredstvi) na dan 31. 12. 2008, in večji odhodki za amortizacijo ter posledično manjši poslovni izid za leto 2008.

Naložbene nepremičnine

Začetna vrednost deleža v nepremičnini, ki je v najemu in razvrščena kot naložbena nepremičnina, mora biti pripoznana po tisti vrednosti, ki je manjša: poštena vrednost nepremičnine ali sedanja vrednost najmanjše vsote najemnin. Enak znesek se pripozna kot obveznost (MRS 40.25).

Najemniki morajo na začetku najema v bilanci stanja pripoznati finančne najeme kot sredstva in obveznosti v zneskih, enakih poštenu vrednosti najetega sredstva ali, če je ta nižja, sedanji vrednosti najmanjše vsote najemnin, pri čemer se obe vrednosti določita ob sklenitvi najema. Pri izračunavanju sedanje vrednosti najmanjše vsote najemnin je diskontni količnik z najemom povezana obrestna mera, če jo je mogoče določiti; sicer se uporabi predpostavljena obrestna mera za sposojanje, ki bi jo moral plačati najemnik. Vsi začetni neposredni stroški, ki jih nosi najemnik, se prištejejo znesku, ki je pripoznan kot sredstvo (MRS 17.20).

Primer št. 3

Predpostavljajmo, da ima Skupina X v poslovnem najemu del zgradbe, katere lastnik je neko drugo podjetje. Najemno razmerje med Skupino X in najemodajalcem je urejeno s pogodbo o poslovnem najemu, v kateri je med drugim opredeljeno, da se sme ta del nepremičnine z dovoljenjem najemodajalca dati naprej v podnajem. Skupina podjetij X se je s 1. junijem 2008 odločila, da tega dela stavbe začasno ne potrebuje, zato ga je oddala naprej v poslovni najem. V skladu s prenovljenim MRS 40 se je odločila, da bo oddano nepremičnino prerazvrstila med naložbene nepremičnine. Sedanja vrednost najmanjše vsote najemnin je ob sklenitvi najemne pogodbe znašala 51.000,00 EUR, poštena vrednost pa 50.000,00 EUR. Pripoznana vrednost v računovodskih izkazih na dan 1. junija 2008 je bila tako 50.000,00 EUR. Vrednost 50.000,00 EUR je bila izkazana tudi na dan 31. 12. 2008, saj na trgu ni bilo bistvenih gibanj cen nepremičnin in zato ponovna cenitev ni bila potrebna. Skupina podjetij X je pošteno vrednost naložbene nepremičnine 50.000,00 EUR izkazala v bilanci stanja pod postavko naložbene nepremičnine. Enak znesek pa pripoznala kot obveznost na pasivni strani bilance stanja, in sicer med poslovnimi obveznostmi.

Če Skupina X dela nepremičnine v najemu, ne bi izkazala kot naložbeno nepremičnino, kot je to zahteval stari MRS 40, bi bila vrednost naložbenih nepremičnin v bilanci stanja na dan 31. 12. 2008 manjša za 50.000,00 EUR, prav tako pa bi bile manjše dolgoročne poslovne obveznosti. Vpliva na izkaz poslovnega izida ne bi bilo ob predpostavki, da bi bili prihodki in odhodki iz naslova najemanja in oddajanja nepremičnine neodvisni od dejstva ali je ta del nepremičnine pripoznan kot naložbena nepremičnina ali ne. Do spremembe v poslovnem izidu bi prišlo, če bi neodvisni in pooblaščen ocenjevalec vrednosti na dan 31. 12. 2008 ugotovil, da je vrednost nepremičnine manjša ali večja od začetno pripoznanih 50.000,00

EUR in bi tako morali razliko do 50.000,00 EUR pripoznati v izkazu poslovnega izida, saj če se uporablja model poštene vrednosti, se vse spremembe po začetnem merjenju poračunajo skozi poslovni izid.

Zaloge

Za knjiženje porabe zalog surovin in materiala, ki so bile nabavljene po različnih nabavnih cenah, se po MRS 2, kakor je bil prenovljen leta 2004, lahko uporabljata metoda FIFO in metoda tehtanih povprečnih cen. V starem MRS 2 je bila poleg navedenih metod dovoljena tudi metoda LIFO. Na primeru gibanja nabav in porabe določenega materiala bomo prikazali, spremembo v vrednosti stroškov materiala, zaradi uporabljenih različnih metod za evidentiranje porabe materiala.

Primer št. 4

Predvidevajmo, da je imela Skupina podjetij X na dan 1. januarja 2008 v zalogi 500 kosov materiala po nabavni ceni 1.000,00 EUR. Poslovni dogodki v letu 2008 so bili naslednji:

- 18. januarja da v uporabo 400 kosov,
- 24. maja kupi 600 kosov po nabavni ceni 1.100,00 EUR,
- 28. julija da v uporabo 400 kosov,
- 29. septembra da v uporabo 100 kosov,
- 26. novembra kupi 800 kosov po nabavni ceni 1.200,00 EUR,
- 29. decembra da v uporabo 700 kosov.

Ker skupina za vrednotenje porabe zalog materiala uporablja metodo FIFO, si najprej pogledajmo, kakšni so stroški materiala po tej metodi: 400.000,00 EUR (400 kosov x 1.000,00 EUR) + 430.000,00 EUR (100 kosov x 1.000,00 EUR + 300 kosov x 1.100,00 EUR) + 110.000,00 EUR (100 kosov x 1.100,00 EUR) + 820.000,00 EUR (200 kosov x 1.100,00 EUR + 500 kosov x 1.200,00 EUR). Skupaj znašajo stroški porabljenega materiala po metodi FIFO v letu 2008 1.760.000,00 EUR.

Da bi prikazali spremembo vrednosti v porabi materiala zaradi razvoja MSRP, moramo izračunati še vrednost stroškov materiala, v kolikor bi uporabljali metodo LIFO, ki je bila dovoljena v predhodnem MRS 2. In sicer bi bili stroški materiala v letu 2008 naslednji: 400.000,00 EUR (400 kosov x 1.000,00 EUR) + 440.000,00 EUR (400 kosov x 1.100,00 EUR) + 110.000,00 EUR (100 kosov x 1.100,00 EUR) + 840.000,00 EUR (700 kosov x 1.200,00 EUR), skupaj 1.790.000,00 EUR.

Razlika zaradi spremembe v vrednotenju zalog je 30.000,00 EUR, in sicer če bi uporabili metodo LIFO, bi bila vrednost zalog materiala v bilanci stanja na koncu obračunskega obdobja manjša za toliko. Ker metoda vrednotenja zalog vpliva tudi na poslovni izid podjetja, bi bil tudi ta manjši za 30.000,00 EUR.

Finančna sredstva

Dopolnitev k MRS 39 – Finančni instrumenti: Pripoznavanje in merjenje – Možnost poštene vrednosti (veljaven od 1. 1. 2006)

Pred omenjeno dopolnitvijo MRS 39 se je lahko vsako finančno sredstvo ali obveznost razvrstilo v kategorijo finančnih sredstev po pošteni vrednosti preko poslovnega izida brez omejitev, pri kateri se spremembe poštene vrednosti poračunajo izrecno v poslovnem izidu.

Primer št. 5

Skupina podjetij X med za prodajo razpoložljivimi sredstvi na dan 31. 12. 2008 izkazuje naložbe v delnice in deleže drugih podjetij v višini 20 mio EUR, ki po prenovljenem MRS 39 ne izpolnjujejo pogojev za pripoznanje v skupino finančnih sredstev po pošteni vrednosti skozi poslovni izid, so pa merjene po pošteni vrednosti.

Po MRS 39 se dobiček ali izguba pri finančnem sredstvu, ki je na razpolago za prodajo, pripozna neposredno v lastniškem kapitalu, razen izgub zaradi oslabitve in deviznih dobičkov in izgub, dokler se za finančno sredstvo ne odpravi pripoznanja, in tedaj je prej pripoznani kumulativni dobiček ali izgubo treba pripoznati v poslovnem izidu obdobja (MRS 39.55).

Zaradi vrednotenja naložb po pošteni vrednosti je moralo podjetje na dan 31. 12. 2008 prilagoditi rezerve iz naslova prevrednotenja finančnih naložb, in sicer zmanjšati za 4.500.000,00 EUR iz naslova negativnega učinka vrednotenja naložb in povečati iz naslova odloženega davka v višini 900.000,00 EUR.

Obravnavane naložbe bi po starem MRS 39 bile razporejene med sredstva po pošteni vrednosti skozi poslovni izid, saj je bilo po starem v to skupino mogoče razvrstiti katerokoli finančno sredstvo. V tem primeru ne bi imeli vpliva na vrednost kapitala in odloženega davka, ampak bi razliko 4.500.000,00 EUR poračunali neposredno v izkazu poslovnega izida. Rezerve iz prevrednotenja finančnih naložb bi bile v tem primeru na dan 31. 12. 2008 večje za 3.600.000,00 EUR, obveznosti iz naslova odloženega davka pa večje za 900.000,00 EUR.

Dopolnitev k MRS 39 – Obračunavanje varovanja pred tveganjem denarnega toka iz napovedanih notranjih poslov v skupini

Če je varovanje napovedanega notranjega posla v skupini upravičeno do obračunavanja varovanja pred tveganjem, se vsi dobički ali izgube, priznane neposredno v kapitalu, prerazporedijo v dobiček ali izgubo v istem obdobju ali obdobjih, v katerem valutno tveganje posla, varovanega pred tveganjem, vpliva na skupinski dobiček ali izgubo.

Primer št. 6

Na skupinski dobiček ali izgubo vpliva napovedana notranja prodaja ali nakup zalog med člani iste skupine, če poteka prodaja zalog stranki, ki je zunaj skupine. Zaradi nakupa v valuti, ki ni funkcijska valuta tega podjetja, prihaja do neuskklajenosti, kar podjetje varuje z

rokovnimi (terminskimi) posli. Pri teh poslih se poštena vrednost na dan bilance stanja vrednoti tako, da se za vse odprte posle pridobi tisto vrednost, ki bi jo posamezni posel imel, če bi bil zaključen na dan bilance stanja.

Recimo, da član Skupine X kupi zaloge od drugega člana skupine na dan 15. 12. 2008 v vrednosti 1.000.000,00 USD. Funkcijska valuta kupca je EUR. Dobava in plačilo je čez tri mesece. Kupec zavaruje spremembo deviznega tečaja z EUR/USD terminsko pogodbo za nakup dolarjev čez tri mesece. Terminsko razmerje čez tri mesece je 1EUR/1,3919USD. Razmerje na dan 31. 12. 2008 je 1EUR/1,3664USD. Na dan 31. 12. 2008 mora podjetje v kapitalu pripoznati vrednost, ki bi jo posel imel, če bi bil zaključen na dan 31. 12. 2008. Razlika med terminskim razmerjem EUR/USD in razmerjem na dan 31. 12. 2008 znaša 13.408 EUR ($1.000.000,00 \text{ EUR} / 1,3664 - 1.000.000,00 \text{ EUR} / 1,3919$), za kolikor se povečajo terjatve do bank na aktivni strani bilance stanja in kapital na pasivni strani bilance stanja – presežek iz prevrednotenja. Dobiček neposredno pripoznan v kapitalu, se bo prerazporedil v poslovni izid v obračunskem obdobju, ko bo posel dejansko izpeljan, to je v letu 2009.

Pred spremembo MSRP na tem področju uprava podjetja ne bi smela skleniti terminske pogodbe za napovedani notranji posel, zato lahko razliko 13.408,00 EUR prikažemo kot prilagoditev bilance stanja zaradi razvoja MSRP. Po starih predpisih so tako terjatve do bank manjše za 13.408,00 EUR, prav tako je manjši presežek iz prevrednotenja iz tega naslova.

Tabela 3 prikazuje bilanco stanja za Skupino podjetij X, sestavljeno na dan 31. 12. 2008, ter vrednostne spremembe bilančnih postavk zaradi razvoja MSRP iz prej navedenih primerov od 1 do 6. Drugi stolpec tabele 3 prikazuje zaporedne številke primerov, za katere so vrednostne spremembe izračunane.

Tabela 3: Bilanca stanja za Skupino podjetij X.

(v 000 EUR)	Primer št.	31. 12. 2008	Vrednost bilančne postavke pred spremembo MSRP	Razlika v vrednosti zaradi razvoja MSRP
SREDSTVA		1.442.850	1.441.747	(1.103)
Nekratkoročna (dolgoročna) sredstva		975.590	959.030	(16.560)
Neopredmetena sredstva	2	26.800	25.900	(900)
Opredmetena osnovna sredstva	1	560.000	559.890	(110)
Naložbene nepremičnine	3	15.500	15.450	(50)
Naložbe v odvisna podjetja		-	-	-
Naložbe v skupaj obvladovana podjetja		16.500	16.500	0
Naložbe v pridružena podjetja		200.000	200.000	0
Za prodajo razpoložljiva finančna sredstva	5	73.990	58.490	(15.500)
Finančne terjatve		50.500	50.00	0
Poslovne terjatve		1.800	1.800	0
Odložene terjatve za davek		30.500	30.500	0
Kratkoročna sredstva		467.260	482.717	15.457
Zaloge	4	88.000	87.970	(30)
Finančne terjatve		2.800	2.800	0
Poslovne terjatve		285.200	285.200	0
Terjatve za davek od dohodka		485	485	0
Finančna sredstva po poštenu vrednosti preko poslovnega izida	5,6	2.400	17.887	15.487
Denar in denarni ekvivalenti		80.165	80.165	0
Aktivne časovne razmejitev in druga sredstva		8.210	8.210	0
KAPITAL IN OBVEZNOSTI		1.442.850	1.441.747	(1.103)
Kapital, ki pripada lastnikom skupine X		589.259	587.306	(1.953)
Vpoklicani kapital		52.200	52.200	0
Kapitalske rezerve		80.000	80.000	0
Zakonske rezerve		62.000	62.000	0
Rezerve za lastne delnice		2.800	2.800	0
Lastne delnice		(2.500)	(2.500)	0
Druge rezerve iz dobička		120.500	120.500	0
Rezerve iz prevrednotenja finančnih naložb	5	(50)	3.550	3.600
Rezerve za varovanje pred tveganjem	6	(5.200)	(5.213)	(13)
Prevedbene razlike		(385)	(385)	0
Preneseni čisti poslovni izid		52.000	52.000	0
Čisti poslovni izid poslovnega leta		227.894	222.365	(5.540)
Kapital manjšinskih lastnikov		30.456	30.445	0
Skupaj kapital		619.715	617.762	(1.953)
Nekratkoročne obveznosti		340.200	341.050	850
Rezervacije za zasluzke zaposlencev		3.500	3.500	0
Druge rezervacije in dolgoročno odloženi prihodki		18.000	18.000	0
Finančne obveznosti		310.500	310.500	0
Poslovne obveznosti	3	1.500	1.450	(50)
Odložene obveznosti za davek	5	6.700	7.600	900
Kratkoročne obveznosti		482.935	482.935	0
Finančne obveznosti		230.400	230.400	0
Poslovne in druge obveznosti		240.600	240.600	0
Obveznosti za davek od dohodka		435	435	0
Pasivne časovne razmejitev		11.500	11.500	0
Skupaj obveznosti		823.135	823.985	850

Iz Tabele 3 je razvidno, da bi bile bilančne postavke neopredmetenih sredstev, opredmetenih osnovnih sredstev, naložbenih nepremičnin, za prodajo razpoložljivih finančnih sredstev ter zalog izkazane po nižji vrednosti, če bi bile ovrednotene po prej veljavnih MSRP glede na MSRP, ki so veljali na dan 31. 12. 2008. Na aktivni strani bilance stanja pa bi bile po starih MSRP višje izkazana samo finančna sredstva, ki so vrednotena po pošteni vrednosti preko poslovnega izida.

Med obveznostmi in kapitalom bi bile po prej veljavnih MSRP višje izkazane rezerve iz prevrednotenja finančnih naložb ter odložene obveznosti za davek, medtem ko bi bile nižje izkazane rezerve za varovanje pred tveganji, čisti poslovni izid poslovnega leta in poslovne obveznosti, glede na vrednosti teh postavk, ovrednotenih po MSRP, veljavnih v letu 2008.

Tabela 4 prikazuje izkaz poslovnega izida za Skupino podjetij X za leto 2008, sestavljen v skladu z MSRP, ter vrednostne spremembe zaradi razvoja MSRP iz prej navedenih primerov od 1 do 6. Drugi stolpec tabele 4 prikazuje zaporedne številke primerov, za katere so vrednostne spremembe izračunane.

Tabela 4: Izkaz poslovnega izida za Skupino podjetij X

(v 000 EUR)	Primer št.	2008	Vrednost bilančne postavke pred spremembo MSRP	Razlika v vrednosti zaradi razvoja MSRP
Čisti prihodki od prodaje		3.200.000	3.200.000	0
Nabavna vrednost prodanega blaga in proizvodjalni stroški prodanih proizvodov	2,4	(2.600.000)	(2.600.930)	(930)
Neto dobiček/izguba blagovnih zamenjav		(1.150)	(1.150)	0
Kosmati poslovni izid od prodaje		598.850	597.920	(930)
Stroški prodajanja		(180.000)	(180.000)	0
Stroški splošnih dejavnosti		(180.000)	(180.000)	0
Drugi poslovni prihodki		10.500	10.500	0
Poslovni izid iz poslovanja		249.350	248.420	(930)
Finančni prihodki iz deležev zaradi vrednotenja po kapitalski metodi		19.000	19.000	0
Finančni prihodki iz dividend odvisnih, pridruženih in skupaj obvladovanih podjetij		-	-	0
Drugi finančni prihodki		100.000	100.000	0
Drugi finančni odhodki	1,5	(120.000)	(124.610)	(4.610)
Poslovni izid pred davki		248.350	242.810	(5.540)
Davki		(20.000)	(20.000)	0
Čisti poslovni izid poslovnega leta	1,2,4,5	228.350	222.810	(5.540)
Čisti poslovni izid, ki pripada manjšinskim lastnikom		456	445	0
Čisti poslovni izid, ki pripada lastnikom obvladujočega podjetja		227.894	222.365	(5.540)
Čisti dobiček na delnico		45,58	44,56	(1,02)

Iz tabele 4 je razvidno, da bi bil pred spremembo MSRP glede na 31.12.2008 pri izračunu vrednosti iz primerov št. 1 do 6, poslovni izid manjši za 5.540 EUR in sicer zaradi višje izkazane nabavne vrednosti prodanega blaga in proizvodnih stroškov prodanih proizvodov ter višje izkazanih finančnih odhodkov.

Prikazanega vpliva razvoja MSRP na vrednostno izkazane gospodarske kategorije ne smemo jemati kot pravilo, saj smo se omejili le na nekatere primere sprememb MSRP, saj bi bilo prikazovanje vseh sprememb preobsežno za naše raziskovanje. Poleg tega so se spremembe dogajale v različnih obračunskih obdobjih in zato nimajo enakega vpliva, kot bi ga imele v primeru, da bi takšno analizo delali po posameznih obračunskih obdobjih.

4 PRIHODNJE SMERI RAZVOJA MSRP

4.1 Zastavljeni cilji UOMRS

Glavni cilj, ki ga oglašuje IASB, je zagotoviti integracijo svetovnih kapitalskih trgov s pomočjo skupnega računovodskega jezika. Ta cilj naj bi dosegli z (Who we are and what we do, 2009):

- neodvisnim pripravljalcem računovodskih standardov, nadzorovanim s strani geografsko in profesionalno razpršenih skrbnikov, ki odgovarjajo nadzornemu organu kapitalskega trga;
- temeljitim, javnim in transparentnim procesom sprejemanja standardov;
- sodelovanjem z investitorji, velikimi podjetji in svetovno računovodsko stroko na vsaki stopnji procesa ter
- sodelovanjem s pripravljenci računovodskih izkazov po vsem svetu.

UOMRS si nenehno prizadeva za zagotavljanje ustreznosti mednarodnih računovodskih standardov v spreminjajočih se gospodarskih okoliščinah. Zavzema se, da se interesi vseh zainteresiranih strani predstavljajo na uravnotežen način. Da se zagotovi še nadaljnje izpolnjevanje teh pogojev, mora biti napredek prednostna naloga na treh področjih (Mednarodni standardi računovodskega poročanja in vodenje Upravnega odbora za mednarodne računovodske standarde, 2009):

- prvič, okrepiti se morajo pristojnosti Fundacije odbora za mednarodne računovodske standarde (FUOMRS), zlasti v zvezi z javnimi organi. Ti morajo imeti dejavno vlogo pri izbiri in imenovanju skrbnikov;
- drugič, preučiti je potrebno, kako se lahko izboljša proces določanja programa UOMRS. Proces določanja prednostnih nalog mora biti zlasti bolj odprt in pregleden;
- tretjič, UOMRS mora okrepiti svoj predpisani postopek z zagotovitvijo celovite ocene učinka standardov pred njihovim sprejetjem.

Čim širša uporaba MSRP v Evropi in drugje po svetu vodi do zблиževanja računovodskih rešitev, pomembna je predvsem konvergenca med MSRP in US GAAP kot dvema najmočnejšima okviroma na področju računovodskega poročanja. Cilj IASB in FASB je, da bi se MSRP in US GAAP kar najbolj zблиžali, ob tem pa še izboljšali. Pomembno je, da IASB pripravi napotke za uporabo MSRP, kajti le-to bo vodilo do resnično primerljivih podatkov. Če teh napotkov ne bo, tudi ni pričakovati vsesplošne uporabe teh standardov (Giner & Rees, 2005, str. 96).

4.2 Nadaljnji vsebinski razvoj MSRP

IASB vsako leto od leta 2006 naprej objavi osnutke za razpravo glede sprememb MSRP, ki niso tako nujne, vendar potrebne (angl. *Annual Improvements to IFRSs*). S temi spremembami naj bi se dosegla konsistenca med posameznimi standardi znotraj MSRP. Gre za manjše spremembe, ki niso vključene v večje projekte.

Med večjimi projekti, ki se bodo dotaknili vsebine MSRP na področju bilančnih postavk, v nadaljevanju navajamo predvsem naslednje:

Merjenje po pošteni vrednosti

Maja 2009 je IASB objavil osnutek za razpravo z naslovom Merjenje po pošteni vrednosti. Napotki za merjenje po pošteni vrednosti so inkorporirani v veliko MSRP, problem pa je v tem, da ti napotki niso vedno konsistentni. Poleg tega ne dajejo niti jasnih ciljev za merjenje, niti zanesljivega okvira za merjenje. IASB je prepričan, da to vnaša v MSRP nepotrebno kompleksnost in prispeva k različnosti merjenj v praksi. Zaradi tega so cilji tega projekta naslednji (Fair Value Measurement, 2009):

- vzpostaviti enotne napotke za merjenje po pošteni vrednosti,
- razjasniti pojem poštene vrednosti,
- izboljšati razkritja glede poštene vrednosti,
- povečati konvergenco med MSRP in US GAAP.

Pripoznavanje prihodkov

IASB in US FASB sta skupaj pristopila k projektu za razvoj novega, skupnega standarda glede pripoznavanja prihodkov. Nov standard bi v okviru MSRP zamenjal obstoječa MRS 18 – Prihodki, in MRS 11 – Pogodbe o gradbenih delih. Razlog za ta projekt so različne zahteve glede pripoznavanja prihodkov v specifičnih industrijskih panogah, ki vodijo do različnih rezultatov pri podobnih ali celo enakih ekonomskih transakcijah.

V osnutku sprememb IASB predlaga enoten model za pripoznavanje prihodkov, ki se lahko uporablja konsistentno v različnih industrijah in geografskih regijah. Podjetje naj bi po tem predlogu pripoznalo prihodke, ko izpolni pogodbene obveznosti predaje dobrin in storitev kupcu. Tak princip je precej podoben že sedaj veljavnim zahtevam, vendar pa IASB meni, da

bi ga bilo potrebno bolj razjasniti in obenem še doseči, da se uporablja za vse vrste pogodb, kar bi bistveno izboljšalo primerljivost in razumljivost računovodskih izkazov (Revenue Recognition, 2009).

Najemi

Kljub temu da je bilo na temo najemov že veliko debat, poleg tega pa tudi izdano pojasnilo OPMSRP 4 – Določanje ali dogovor vsebuje najem, v katerem je pojasnjeno, pod katerimi pogoji je treba dogovore, ki nimajo pravne oblike najema, obračunavati v skladu z MRS 17 – Najemi (Uredba komisije (ES) št. 1910/2005), so investitorji in drugi uporabniki računovodskih izkazov še vedno zaskrbljeni glede prikazovanja najemov v bilanci stanja. Obstoječi MSRP namreč ločujejo med finančnim in operativnim najemom, pri čemer je finančni najem prikazan v bilanci stanja, operativni pa ne. Predlagana sprememba se torej nanaša na obravnavo vseh vrst najemov po enakem principu. Novi standard naj bi tako zagotavljal, da so vsa sredstva in vse obveznosti, ki izhajajo iz najemov, zajeta v bilanci stanja, torej tudi za operativni najem. Le tako bodo računovodske informacije relevantne za uporabnike (Accountancy, 2009).

Davek iz dobička

Marca 2009 je IASB objavil osnutek za razpravo glede MRS 12 – Davek iz dobička. Če bodo predlagane spremembe sprejete, bo novi standard nadomestil sedanji MRS 12. Predlagani novi standard bo obdržal enak princip, kot ga ima obstoječi, vendar pa IASB predlaga, da se umakne večina izjem, ki jih določa. To bo poenostavilo računovodenje in okrepilo osnovno vodilo standarda. Predlagane spremembe naj bi tudi poenostavile uporabo tega standarda in se približale zahtevam iz US GAAP (Income Taxes, 2009).

Finančni inštrumenti z lastnostmi kapitala

Oktobra 2008 je IASB objavil začetek projekta z naslovom Finančni inštrumenti z lastnostmi kapitala. Projekt še ni zaključen, zato ga navajamo med nadaljnjim vsebinskim razvojem MSRP. Predlagane spremembe se nanašajo na klasifikacijo finančnih inštrumentov na podlagi dveh pristopov: neprekinjen lastniški pristop in osnovni lastniški pristop. Pod neprekinjenim lastniškim pristopom je finančni inštrument razporejen med kapital, če:

- nima zahteve po poravnavi,
- daje imetniku pravico do deleža čistih sredstev ob prenehanju obstoja.

Pod osnovnim lastniškim pristopom pa je finančni inštrument razporejen med kapital, če:

- je v skupini inštrumentov, ki je podrejena vsem drugim skupinam inštrumentov,
- daje imetniku pravico do deleža v čistih sredstvih podjetja.

Cilj tega projekta je izboljšati in poenostaviti zahteve za računovodsko poročanje finančnih inštrumentov, ki imajo lastnosti kapitala. Namen je razviti boljše razlikovanje med kapitalskimi in nekapitalskimi inštrumenti in zblížati stališča MSRP in US GAAP (Financial Instruments with Characteristics of Equity, 2009).

Spremembe MSRP 5 – Nekratkoročna sredstva za prodajo in ustavljeno poslovanje

Predlagana je sprememba definicije za ustavljeno poslovanje. IASB predlaga, da naj bo skupina za odtujitev predstavljena kot ustavljeno poslovanje samo v primeru, ko gre za strateški zasuk v poslovanju. Dodana so nova razkritja glede skupin za odtujitev ali nekratkoročnih sredstev za prodajo. Predlagane spremembe bodo privedle do tega, da bo v računovodskih izkazih manj pripoznanih skupin za odtujitev. Dodatna razkritja pa se bodo nanašala na skupine za odtujitev in nekratkoročna sredstva za prodajo, ki po novi definicije ne bodo spadale med skupine za odtujitev (Discontinued Operations, 2009). Te predlagane spremembe so bile objavljene septembra 2008.

Spremembe MSRP 7 – Finančni inštrumenti: razkritja

Decembra 2008 je IASB izdal osnutek za razpravo glede razkritij, zahtevanih za naložbe v dolžniške finančne inštrumente. Gre za dodatna razkritja, ki naj bi jih morala podjetja pripraviti za naložbe v dolžniške finančne inštrumente, ki niso razvrščeni v kategorijo po pošteni vrednosti skozi poslovni izid. Nova razkritja bodo zahtevala od podjetij, da v tabelarni obliki prikažejo pošteno vrednost teh naložb, odplačno vrednost in vrednost, po kateri so dejansko prikazani v računovodskih izkazih. Predlagane spremembe prav tako zahtevajo od podjetij, da prikažejo vpliv na poslovni izid in kapital za vse dolžniške finančne inštrumente, če bi bili vodeni po pošteni vrednosti ali odplačni vrednosti (IASB proposes new debt investment disclosures, 2009).

Odprava pripoznanja v MRS 39 in MSRP 7

Aprila 2009 je IASB objavil osnutek za razpravo glede predlaganih sprememb MRS 39 in MSRP 7 z naslovom Odprava pripoznanja. Razlogi za objavo sprememb so bili naslednji (Derecognition, 2009):

- zahteve glede odprave pripoznanja finančnih sredstev v MRS 39 so zapletene in težko uporabljive v praksi,
- s predlaganimi spremembami se bodo MSRP približali US GAAP,
- uporabniki računovodskih izkazov bodo dobili več informacij glede izpostavljenosti tveganjem iz prenesenih finančnih sredstev.

V osnutku za razpravo IASB predlaga spremenjen pristop pri odpravi pripoznanja finančnih sredstev. Nov pristop ne združuje več različnih elementov za odpravo pripoznanja finančnega sredstva, temveč se osredotoča na en sam element, tj. obvladovanje. Pri novem pristopu ni več:

- testa, koliko tveganje in koristi iz lastništva finančnega sredstva je bilo obdržanih,
- določenih specifičnih zahtev za odpravo pripoznanja,
- zahteve za prenosnika finančnih sredstev (pri prenosih, ki ne izpolnjujejo pogojev za odpravo pripoznanja), da pripozna in izmeri finančno sredstvo in da v poznejših obdobjih pripozna vsak prihodek pri prenesenem sredstvu.

V povezavi s temi spremembami so tudi izboljšave MSRP 7.

Zamenjava MRS 39 – Finančni inštrumenti: pripoznavanje in merjenje

V teku je projekt zamenjave obstoječega MRS 39 z novim. V zvezi s tem je IASB v juliju 2009 objavil osnutek za razpravo glede razvrščanja in merjenja finančnih inštrumentov. V oktobru 2009 bo objavljen osnutek za razpravo glede rezervacij in v decembru 2009 glede računovodstva varovanj pred tveganji (Global Eye on IFRS, 2009). Osnutek za razpravo glede odprave pripoznanja je že objavljen (prej obrazloženo).

Cilj sprememb na tem področju je izboljšati uporabno vrednost računovodskih izkazov z poenostavitvijo zahtev glede razvrščanja in merjenja finančnih inštrumentov. IASB meni, da bo nov standard pripravljen nekje tekom leta 2010. Da bi se dosegla konvergenca z US GAAP na tem projektu skupaj delujeta IASB in FASB.

MSRP za mala in srednja podjetja

IASB je po petih letih strokovnih razprav 9. julija 2009 izdal mednarodni računovodski standard za mala in srednja podjetja (MSRP za MSP, angl. International Accounting Standard for Small and Middle Entities – SMEs). To je samostojen standard, prilagojen potrebam in zmožnostim manjših podjetij, ki pomenijo kar 95 odstotkov vseh podjetij na svetu (IFRS for SMEs. Press Release, 2009). Gre za dolgo pričakovano poenostavitev pravil računovodenja, z zelo zmanjšano zahtevo po dodatnih razkritjih.

Vzroki za sprejetje tega standarda so ti, da so popolni MSRP, ki se uporabljajo v več kot sto državah, (pre)obsežni in (pre)zahtevni za uporabo v vseh podjetjih, zato ima večina držav še nacionalne računovodske standarde. Brez prilagoditev je težko primerjati računovodske izkaze podjetij, če so ti sestavljeni na podlagi različnih nacionalnih standardov (Koritnik, 2009).

Sprejetje MSRP za MSP je odgovor na močno mednarodno potrebo po razumljivi in skupni zbirki za mala in srednja podjetja, ki bi morala biti veliko enostavnejša, kot pa je zdajšnja zbirka MSRP, pogosto imenovana tudi popolni MSRP (full IFRS). Začetnim razmišljanjem o tem, da bi bili zbirki popolnih MSRP in MSRP za MSP povezani, je sledila odločitev o samostojnem standardu, ki se bo spreminjal vsaka tri leta (v odvisnosti od sprememb popolnih MSRP) (IFRS for SMEs. Press Release, 2009).

Standard je organiziran po temah. Precej se od popolnih MSRP razlikuje tudi po vsebini. Poleg manjšega obsega ta standard razlikuje od popolne zbirke tudi naslednje (IFRS for SMEs. Fact Sheet, 2009):

- ne vsebuje tem, ki so irelevantne za MSP – na primer zaslužek na delnico, poročanje po segmentih, medletno poročanje, posebno računovodenje za sredstva namenjena prodaji;

- nekatere računovodske politike iz popolnih MSRP so prepovedane, ker MSRP za MSP ponujajo enostavnejše rešitve – na primer izključene so možnosti razporeditve finančnih inštrumentov v skupine »razpoložljivo za prodajo«, »v posesti do zapadlosti v plačilo« in »po pošteni vrednosti skozi poslovni izid«, izključen je model prevrednotenja za merjenje opredmetenih in neopredmetenih sredstev;
- poenostavljene podlage za priznanje in merjenje sredstev, obveznosti, prihodkov in odhodkov, z omejenimi podrobnostmi. Tako se na primer dobro ime amortizira, vsi stroški raziskav in razvoja se priznajo kot odhodki obdobja, za naložbe v pridružena podjetja in skupne podvige je uporabljena nabavna cena, vrednotenje po modelu poštene vrednosti je veliko manj zastopano;
- zahtevano je veliko manj razkritij (okoli 400 v primerjavi s tri tisoč v popolnih MSRP);
- poenostavljena zasnova (organiziranost po temah).

MSRP za MSP je namenjen vsem podjetjem, ki:

- niso javna podjetja (ne kotirajo s svojimi lastniškimi in dolžniškimi vrednostnimi papirji),
- niso finančne institucije,
- objavljajo poročila v javnem interesu (za splošne namene).

Uporaba standarda bo odvisna od narave poslovanja podjetja in ne od njegove velikosti, čeprav je IASB pri pripravi MSRP za MSP izhajal iz transakcij in dogodkov, ki so tipični za zasebno podjetje s 50 zaposlenimi. IASB ne sprejema odločitve o tem, kdo bo MSRP za MSP uporabljal. Uporaba v posameznih državah bo dovoljena na podlagi sprememb nacionalne zakonodaje. Javni interes določa zakonodajalec posamezne države. Interes za sprejetje MSRP za MSP so že izrazile Danska, Norveška, Velika Britanija, Švedska in nekatere druge države. Zanimivo je, da bodo nejavna podjetja v ZDA lahko ta standard začela uporabljati takoj, saj je IASB priznan kot drugi možni predlagalec standardov kar v samem etičnem kodeksu ameriškega inštituta pooblaščenih računovodij (American Institute of Certified Public Accountants – AICPA).

Spremembe MRS 1 – Predstavljanje računovodskih izkazov

IASB in FASB sodelujeta pri skupnem projektu z imenom Predstavljanje računovodskih izkazov. Namen tega projekta je vzpostaviti standard, ki bo podjetja vodil pri pripravi in predstavitvi računovodskih izkazov, cilj projekta pa je izboljšati uporabno vrednost računovodskih izkazov.

V skladu s tem projektom naj bi bile informacije v računovodskih izkazih predstavljene na naslednje tri načine (Financial Statement Presentation—Joint Project of the IASB and FASB, 2009):

- odsevale naj bi povezano finančno sliko vseh aktivnosti podjetja. To pomeni, da naj bi bil odnos med posameznimi postavkami v računovodskih izkazih jasen in da bi se računovodski izkazi med seboj dopolnjevali;
- bile naj bi take, da bi bile uporabne pri predvidevanju prihodnjih denarnih tokov podjetja. Iz analize računovodskih izkazov naj bi bil razviden znesek, čas in morebitna negotovost glede prihodnjih denarnih tokov, zato bi bilo smiselno ločevanje gospodarskih kategorij v homogene skupine;
- pomagale naj bi uporabnikom oceniti likvidnostno pozicijo in finančno prilagodljivost podjetja. Informacije o likvidnosti naj bi pomagale oceniti sposobnost podjetja za poplačilo zapadlih obveznosti. Informacije o finančni prilagodljivosti pa pomagale oceniti sposobnost podjetja investirati, v kolikor bi se pojavile poslovne priložnosti.

Rezultat projekta na prvi stopnji (faza A) je bila objava revidiranega MRS 1, septembra 2007. Sprememba je vplivala na predstavljanje sprememb v kapitalu in predstavljanje izkaza poslovnega izida, s čimer se je MRS 1 močno približal Stališču FASB št. 130 – Poročanje vseobsegajočega donosa. Glavne spremembe revidiranega standarda so bile naslednje (September 2007 Revised IAS 1 Is Issued, 2009):

- podjetje mora predstaviti vse postavke pripoznanih prihodkov in odhodkov v obdobju:
 - v enem samem izkazu vseobsegajočega donosa ali
 - v dveh izkazih: izkaz, ki prikazuje sestavine poslovnega izida (ločeni izkaz poslovnega izida), in drugi izkaz, ki se začne s poslovnim izidom in prikazuje sestavine drugega vseobsegajočega donosa (izkaz vseobsegajočega donosa);
- podjetje mora v celoten sklop računovodskih izkazov vključiti bilanco stanja na začetku prvega primerjalnega obdobja, če uporablja računovodsko usmeritev za nazaj ali če postavke v računovodskih izkazih preračuna za nazaj, ali če postavke v računovodskih izkazih prerazvrsti;
- podjetje mora razkriti znesek davka iz dobička za vsako sestavino drugega vseobsegajočega donosa;
- podjetje mora razkriti prilagoditve zaradi prerazvrstitev, ki se nanašajo na sestavine drugega vseobsegajočega donosa. Prilagoditve zaradi prerazvrstitev so zneski, prerazvrščeni v poslovni izid v tekočem obdobju, ki so bili v tekočem ali v prejšnjih obdobjih pripoznani v drugem vseobsegajočem donosu,

pri čemer je poslovni izid opredeljen kot celotni prihodek minus odhodki, razen sestavin drugega vseobsegajočega donosa. Celotni vseobsegajoči donos je sprememba lastniškega kapitala v obdobju, ki je posledica transakcij ali drugih dogodkov, razen sprememb, ki so posledica transakcij z lastniki, ko delujejo kot lastniki. Celotni vseobsegajoči donos vsebuje vse sestavine „poslovnega izida“ in „drugega vseobsegajočega donosa“ (MRS 1.7). Sestavine drugega vseobsegajočega donosa so na primer spremembe prevrednotovalnega presežka, pripoznane v skladu z MRS 16 in MRS 38, aktuarski dobički in izgube iz programov z določenimi zaslužki, ob odpravi pripoznanja za prodajo razpoložljivih finančnih sredstev.

V fazi B je bil 16. oktobra 2008 objavljen osnutek za razpravo. V tem osnutku so predlagane spremembe glede oblike računovodskih izkazov. Predlagana oblika zahteva od podjetij, da prikažejo način ustvarjanja dodane vrednosti tj. poslovne aktivnosti (angl. *business activities*) ločeno od financiranja teh aktivnosti (angl. *financing activities*). Dalje so predlagane še naslednje delitve (Preliminary Views on Financial Statements Presentation, 2008):

- poslovne aktivnosti naj bi se delile na poslovanje (angl. *operating*) in investiranje (angl. *investing*);
- financiranje naj bi se delilo glede na različne vire financiranja;
- ločeno naj bi bile predstavljene informacije glede ustavljenega poslovanja,
- postavka davka iz dobička naj bi bila prikazana povsem ločeno tako v bilanci stanja kot tudi v izkazu denarnih tokov. V izkazu poslovnega izida pa naj bi podjetje ločeno prikazalo davek iz dobička iz:
 - delujočega dela poslovanja,
 - ustavljenega poslovanja,
 - drugega vseobsegajočega donosa.

Tabela 5 prikazuje predlagano obliko računovodskih izkazov.

Tabela 5: Predlagana oblika računovodskih izkazov.

Bilanca stanja	Izkaz poslovnega izida	Izkaz denarnih tokov
<i>Poslovanje</i> <ul style="list-style-type: none"> • poslovna sredstva in obveznosti • investicijska sredstva in obveznosti 	<i>Poslovanje</i> <ul style="list-style-type: none"> • poslovni prihodki in odhodki • investicijski prihodki in odhodki 	<i>Poslovanje</i> <ul style="list-style-type: none"> • denarni tokovi iz poslovanja • denarni tokovi iz investiranja
<i>Financiranje</i> <ul style="list-style-type: none"> • finančna sredstva • finančne obveznosti 	<i>Financiranje</i> <ul style="list-style-type: none"> • finančni prihodki • finančni odhodki 	<i>Financiranje</i> <ul style="list-style-type: none"> • denarni tokovi iz finančnih sredstev • denarni tokovi iz finančnih obveznosti
<i>Davki iz dobička</i>	<i>Davki iz dobička</i> iz delujočega dela podjetja (poslovanje in financiranje)	<i>Davki iz dobička</i>
<i>Ustavljeno poslovanje</i>	<i>Ustavljeno poslovanje,</i> brez davka	<i>Ustavljeno poslovanje</i>
	<i>Drugi vseobsegajoči donos,</i> brez davka	
<i>Kapital</i>		<i>Kapital</i>

Vir: IASB, Preliminary Views on Financial Statements Presentation, 2008.

Spremembe v računovodskih izkazih naj bi bile naslednje (Preliminary Views on Financial Statements Presentation, 2008):

- sredstva in obveznosti v bilanci stanja naj bi bila razdeljena na kratkoročna in dolgoročna znotraj vsake kategorije (poslovanje, financiranje), razen če podjetje oceni, da razporeditev po likvidnosti daje boljše informacije. Vsote sredstev in obveznosti ter delne vsote kratkoročnih in dolgoročnih sredstev in obveznosti naj bi bile prikazane v bilanci stanja ali v pojasnilih k računovodskim izkazom;
- predstavljena nova oblika izkaza poslovnega izida odstranjuje možnost izbire za predstavitev prihodkov in odhodkov bodisi v enem samem izkazu vseobsegajočega donosa, bodisi v dveh izkazih (ločeni izkaz poslovnega izida in izkaz vseobsegajočega donosa). Vsa podjetja naj bi po novem pripravila en izkaz poslovnega izida z vključenimi sestavinami drugega vseobsegajočega donosa v ločenem razdelku. Ta izkaz naj bi vključeval delni vsoti čistega dobička in vseobsegajočega donosa. Poleg tega naj bi podjetja po novem prihodke in odhodke znotraj skupin poslovanja, financiranja in investiranja, naprej delila po funkcijah, na primer prihodki od prodaje proizvodov, prihodki od prodaje storitev, odhodki za trženje, reklamiranje ipd. Takšna delitev naj bi bila uporabna pri planiranju prihodnjih denarnih tokov;
- v izkazu denarnih tokov naj bi podjetja po novem predstavila v razdelku poslovnih aktivnosti prilive iz poslovne dejavnosti in izdatke za nakupe materiala po direktni metodi, in ne s prilagoditvijo izkaza poslovnega izida (posredna metoda sestavitve izkaza denarnih tokov), kot to večinoma delajo sedaj;
- nova oblika računovodskih izkazov naj bi vključevala nov dodatek k računovodskim izkazom, ki naj bi prikazoval povezavo med izkazom denarnih tokov in izkazom poslovnega izida. V tem dodatku naj bi bili prihodki razdeljeni na prejete prilive, prihodke razen prevrednotovalnih ter na prihodke iz prevrednotenja (na primer zaradi spremembe poštene vrednosti).

SKLEP

Cilj magistrskega dela je bil preučiti spremembe MSRP, prikazati, zakaj je do sprememb prišlo ter kako so vplivale na spremembo vrednotenja, predstavljanja in razvrščanja postavk v temeljnih računovodskih izkazih. Za doseg tega cilja smo si izbrali pristop od splošnega h konkretnemu. To pomeni, da smo MSRP najprej opisali na splošno, nato smo opisno pojasnili razvoj posameznih MSRP, povezanih z ekonomskimi kategorijami v bilanci stanja in izkazu poslovnega izida, na koncu smo glavne spremembe, ki vplivajo na vrednost izkazanih postavk, prikazali na primerih.

Ko smo MSRP opisovali na splošno, smo ugotovili, da so le-ti postali pomembni predvsem s sprejetjem resolucije Mednarodne organizacije komisij za vrednostne papirje (IOSCO), sprejete maja 2000, po kateri IOSCO namreč priporoča, naj njeni člani dovolijo mednarodnim izdajateljem vrednostnih papirjev uporabljati MRS pri pripravi računovodskih izkazov za mednarodne ponudbe in kotacije ter z uveljavitvijo Uredbe (ES) št. 1606/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. julija 2002 o uporabi mednarodnih računovodskih standardov.

V četrtem členu navedene uredbe je zapisano, da za vsako poslovno leto, ki se začne 1. januarja 2005 ali po tem datumu, pripravijo podjetja, ki jih ureja zakonodaja države članice, svoje konsolidirane računovodske izkaze skladno z mednarodnimi računovodskimi standardi, če so njihovi vrednostni papirji na datum zaključka bilance sprejeti v trgovanje na reguliranem trgu katerekoli države članice.

V letu 2008 so bile objavljene že prve raziskave glede uporabe MSRP v EU in svetu. Ugotovljeno je bilo, da ima uporaba MSRP ekonomske posledice. Na splošno lahko rečemo, da so bili zaključki preiskav naslednji: računovodski izkazi podjetij, ki jih pripravljajo v skladu z MSRP, so boljše kvalitete kot računovodski izkazi podjetij, ki uporabljajo druge standarde. Izkazalo se je, da računovodski izkazi, pripravljani po MSRP, izkazujejo manj glajenja dobička, manj prirejanja poslovnih rezultatov, bolj pravočasno pripoznavanje izgub in večjo povezavo med vrednostjo bilančnih postavk ter cenami in donosi delnic. Poleg tega je bilo v neki drugi raziskavi empirično dokazano, da uporaba MSRP pri nemških podjetjih vodi do kršenja predpostavke nastanka poslovnega dogodka. Vzrok za takšno anomalijo je po besedah avtorjev te raziskave princip poštenosti, ki je v MSRP po letu 2005 zelo izpostavljen.

V novejši tendenci razvoja MSRP je bilo govora predvsem o spremembah le-teh zaradi vrednotenja postavk po pošteni vrednosti. Princip poštenosti je predvsem izražen v standardih, ki obravnavajo tematiko finančnih inštrumentov (MRS 32, MRS 39 in MSRP 7). Pri realnih postavkah sredstev in obveznosti je predpisan kvečjemu opcijsko. Zagovorniki vrednotenja vseh finančnih sredstev in obveznosti po pošteni vrednosti so mnenja, da bi bilo takšno vrednotenje primerno, ker bi se na ta način izognili računovodstvu varovanih postavk, ki je eno od kompleksnejših področij v MSRP. Nasprotniki uporabe poštenosti za finančne inštrumente v polnem obsegu pa menijo, da bi bila možnost poštenosti neustrezno uporabljena, še posebej v primerih lastnih obveznosti podjetja. Problem je zanesljivost merjenja po pošteni vrednosti.

Ko že govorimo o vzrokih za spremembe in razvoj MSRP, moramo omeniti drugi pomemben vzrok za razvoj MSRP, to je sporazum med IASB in FASB glede zблиževanja MSRP in US GAAP. Po tem sporazumu sta se IASB in FASB leta 2002 obvezala, da bosta po svojih najboljših močeh poskušala čim prej doseči popolno združljivost obstoječih računovodskih standardov, pri čemer združljivost ne pomeni dobesedno enakih standardov, temveč pomeni, da med obema zbirkama standardov ne obstajajo pomembne razlike ter poskušala uskladiti razvojne programe, s čimer bi se že dosežena združljivost obdržala. Izvajanje sporazuma se kaže v spremembah mnogih standardov tako v okviru MSRP kot tudi v US GAAP. Spremembe zajemajo povzemanje boljših rešitev iz obeh omenjenih zbirk standardov.

Pri opredmetenih osnovnih sredstvih je bila glavna sprememba, ki smo jo lahko tudi vrednostno prikazali na primeru, vključena v MRS 23 – Stroški izposojanja. Po spremembi v

letu 2007 standard ne daje več možnosti pripoznavanja stroškov izposojanja kot odhodkov obdobja in zahteva, da podjetje stroške izposojanja, ki jih je mogoče pripisati neposredno nakupu, gradnji ali proizvodnji sredstva v pripravi, usredstvi kot del nabavne vrednosti zadevnega sredstva. Sprememba je nastala kot rezultat zaveze med IASB in FASB glede približevanja MSRP in US GAAP, in se bo začela uporabljati s 1. januarjem 2009 ali kasneje; dovoljena je uporaba pred tem datumom.

V kategorijo neopredmetenih sredstev je spremembo vnesel v letu 2004 na novo sprejeti MSRP 3 – Poslovne združitev. Ta je postavil nov koncept obračunavanja dobrega imena. Novi MSRP 3 je v nasprotju s prej veljavnim MRS 22 – Poslovne združitev, uvedel dobro ime in tudi druga neopredmetena sredstva z nedoločeno dobo koristnosti. Tako se po MSRP 3 dobro ime po začetnem pripoznanju izmeri kot izvirna vrednost minus nabrane izgube zaradi oslabilitve in se ne amortizira. Namesto amortiziranja se vsaj enkrat letno opravlja preizkus oslabiljenosti na podlagi MRS 36. Podobno kot dobro ime se v prenovljenem MRS 38 tudi druga neopredmetena sredstva z nedoločeno dobo koristnosti ne amortizirajo, ampak se namesto tega opravlja preizkus oslabiljenosti najmanj enkrat letno, in sicer vedno takrat, kadar spremembe okoliščin nakazujejo, da bi tovrstno sredstvo utegnilo biti oslabiljeno.

Razvoj na področju naložbenih nepremičnin so MSRP doživeli s prenovljenim MRS 40 – Naložbene nepremičnine (prenovljen leta 2003), ki se je začel uporabljati s 1. januarjem 2005. Sprememba tega standarda prvič v zgodovini dopušča, da podjetje razvrsti nepremičnine, ki jih ima v poslovnem najemu, med naložbene nepremičnine.

V zvezi z nekratkoročnimi sredstvi za prodajo se je od sprejetja MSRP 5 (leta 2004) do danes zgodila ena sprememba, in sicer po spremembi se zahteva pripoznavanje vseh sredstev in obveznosti tistih odvisnih podjetij, ki so bili pridobljeni z namenom njihove nadaljnje prodaje v bližnji prihodnosti kot »namenjena za prodajo«. Sprememba se uporablja od 1. julija 2009 naprej in je posledica približevanja MSRP in US GAAP.

Na področju zalog je bila s spremembami v letu 2003 odstranjena možnost vrednotenja zalog po metodi LIFO, ki je bila v predhodnem MRS 2 iz leta 1993 predvidena kot dovoljena drugačna rešitev. Sprememba je posledica prizadevanja, da bi se zmanjšalo število možnih alternativ za vrednotenje zalog.

Največ sprememb v okviru MSRP je bilo na področju finančnih sredstev in obveznosti. Na tem mestu povzemamo dve najpomembnejši. Obe se nanašata na možnost uporabe poštene vrednosti v polnem obsegu. Najpomembnejša je prav gotovo vpeljava merjenja po pošteni vrednosti vseh finančnih sredstev in obveznosti. Ta možnost se je pojavila v letu 2003 z revidiranim MRS 39. Takrat je bilo možno v kategorijo finančnih sredstev po pošteni vrednosti skozi poslovni izid uvrstiti katerokoli finančno sredstvo ali obveznost. Ta možnost se je v letu 2005 omejila na primere, v katerih to prispeva k ustreznosti podatkov, ker

odpravlja ali bistveno zmanjšuje neskladnosti pri merjenju ali pripoznavanju („računovodsko neskladje“); ali ko se skupina finančnih sredstev ali finančnih obveznosti ali oboje upravlja v skladu z dokumentirano strategijo za obvladovanje tveganja ali dokumentirano strategijo vlaganja. Poleg te prilagoditve je potrebno omeniti tudi spremembo iz marca 2004, ko se je MRS 39 spremenil glede pripoznavanja in merjenja poštene vrednosti v računovodstvu varovalnih pozicij pri varovanju portfelja pred obrestnim tveganjem. Glavni cilj spremembe je bil poenostavitev izvajanja MRS 39 z omogočanjem poštene vrednosti v računovodstvu varovalnih pozicij pri varovanju portfeljev pred obrestnim tveganjem. Sprememba ni bila po godu večjim evropskim bankam, zato določbe na tem področju še danes niso obvezne za uporabo.

Na področju finančnih inštrumentov ne moremo prezreti povsem novega MSRP 7 – Finančni inštrumenti: razkritja (sprejet leta 2005, veljaven od 1. januarja 2007). Ker je razkrivanje finančnih inštrumentov tako zelo pomembno, je bilo potrebno vzpostaviti poseben standard samo za to področje. V njem so predvsem zahtevana obsežna razkritja, ki se nanašajo na izpostavljenost podjetja finančnim tveganjem (predvsem tržnemu tveganju, kreditnemu tveganju in likvidnostnemu tveganju), ter način, kako se podjetje s temi tveganji spopada. Zadnja sprememba tega standarda je posledica razvoja MRS 39 glede vrednotenja finančnih inštrumentov po pošteni vrednosti, in sicer prenovljeni MSRP 7 zahteva od podjetij, da pripravijo dodatna razkritja o zanesljivosti merjenja po pošteni vrednosti.

V zvezi s kapitalom se je v okviru MSRP zgodila sprememba glede razkritij, povezanih z njim. Sprememba MRS 1 (ki je začela veljati s 1. 1. 2007) zahteva nova razkritja, ki bodo omogočala uporabnikom računovodskih izkazov ovrednotiti cilje in usmeritve podjetja ter procese pri upravljanju kapitala.

MRS 37, ki obravnava rezervacije, pogojne obveznosti in sredstva, po letu 2004 ni bil več spremenjen, saj temu ni bilo potrebe, kajti strokovne rešitve v njem v veliki meri uresničujejo osnovni namen tega standarda, tj. zagotoviti, da se pri rezervacijah, pogojnih obveznostih in pogojnih sredstvih uporabljajo ustrezna sodila za pripoznavanje in podlage za merjenje ter da je v pojasnilih računovodskih izkazov razkritih dovolj informacij. Kljub temu IASB na tem področju ima odprt projekt prenove MRS 37, ki je zaenkrat potisnjen ob stran.

Opredelitev prihodkov, kot je zapisana v okvirnih navodilih, se v zadnjih letih ni spremenila. Se pa je zaradi sprejetja in sprememb drugih MRS in MSRP spremenil MRS 18. Novembra 2004 se je spremenilo določilo glede podlag za pripoznavanje obresti, in sicer se morajo obresti po novem pripoznati po metodi veljavnih obresti v skladu z MRS 39 in ne več na temelju sorazmerja časa, ki upošteva učinkovit donos sredstva.

Sprememb glede samih odhodkov v MSRP nismo zasledili, gre predvsem za posledične spremembe zaradi spremembe drugih standardov, na primer odstranitev možnosti evidentiranja porabe zalog po metodi LIFO, kar vpliva na vrednostno izkazane odhodke.

Ko smo prikazali vpliv nekaterih sprememb na vrednost izkazanih gospodarskih kategorij v računovodskih izkazih, smo se omejili na nekatere primere iz prakse. Prikazali smo vrednost bilančnih postavk na dan 31. 12. 2008, v skladu s tedaj veljavnimi MSRP. Te vrednosti smo primerjali z vrednostno izkazanimi postavkami, kakršne bi bile v skladu s predhodno veljavnimi MSRP. Rezultate smo opisali ob posameznih primerih in vrednostne spremembe prikazali v tabeli. Rezultatov ne smemo jemati kot pravilo, saj smo se omejili le na nekatere primere sprememb MSRP, prikazovanje vseh sprememb bi bilo preobsežno za naše raziskovanje. Poleg tega so se spremembe dogajale v različnih obračunskih obdobjih in zato nimajo enakega vpliva, kot bi ga imele v primeru, da bi takšno analizo delali po posameznih obračunskih obdobjih.

Na koncu magistrskega dela smo se uzrli tudi v prihodnost in predstavili nekatere spremembe, ki čakajo MSRP v prihodnosti. Izmed številnih projektov, vodenih s strani IASB, smo se omejili na spremembe standardov, ki zadevajo neposredno bilančne postavke. Ugotovili smo, da se bodo večje spremembe še naprej dogajale na področju finančnih inštrumentov.

LITERATURA IN VIRI

1. *Accountancy*. Najdeno 12. februarja 2009 na spletnem naslovu <http://www.accountancymagazine.com>.
2. Alexander, D, Britton, A & Jorissen, A. (2003). *International financial reporting and analysis*. London: Thomson.
3. Alexander, D. & Nobes, C. (2001). *Financial Accounting*. London: Financial Times.
4. Barth, E. M., Landsman, R. W. & Lang, H. M. (2008). International Accounting Standards and Accounting Quality. *Journal of Accounting research*, 46 (3), 467–497.
5. Blake, J. & Lunt, H. (2001). *Accounting standards* (7th ed.) London: Financial Times.
6. Bohorč, A. (2007). *Vrednotenje finančnih inštrumentov po mednarodnih računovodskih standardih v življenjski zavarovalnici* (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
7. *Derecognition*. Najdeno 15. junija 2009 na spletnem naslovu <http://www.iasb.org/Current+Projects/IASB+Projects/Derecognition/Derecognition.htm>.
8. Elliott, B. & Elliott, J. (2002). *Financial Accounting and Reporting*. Harlow: Prentice Hall.

9. Epstein, B. J. & Jermakowicz, K. E. (2007). *Wiley IFRS 2007: Interpretation and Application of International Accounting Standards*. Hoboken: J. Wiley, cop.
10. Epstein, B. J., Jermakowicz, K. E. (2008a). *Wiley IFRS 2008: Interpretation and Application of International Accounting Standards*. Hoboken: J. Wiley, cop.
11. Epstein, B. J. & Jermakowicz, K. E. (2008b). *Wiley IFRS: Policies and Procedures*. Hoboken: J. Wiley, cop.
12. *Fair Value Measurement*. Najdeno 13. junija 2009 na spletnem naslovu <http://www.iasb.org/Current+Projects/IASB+Projects/Fair+Value+Measurement/Fair+Value+Measurement.htm>.
13. *Financial Instruments with Characteristics of Equity*. Najdeno 14. junija na spletnem naslovu <http://www.iasb.org/Current%20Projects/IASB%20Projects/Liabilities%20and%20Equity/Liabilities%20and%20equity.htm>.
14. *Financial Statement Presentation—Joint Project of the IASB and FASB*. Najdeno 15. junija 2009 na spletnem naslovu http://www.fasb.org/project/financial_statement_presentation.shtml.
15. Giner, B. & Rees, W. (2005). The adoption of IAS in Europe. *European accounting Review*, 14 (1), 95–99.
16. Glautier, M. W. E. & Underdown, B. (2001). *Accounting Theory and Practice*. Harlow: Prentice Hall.
17. *Global EYE on IFRS*. Najdeno 12. februarja na spletnem naslovu http://www.ey.com/global/content.nsf/Slovenia/Mednarodni_standardi_racunovodskega_porocanja.
18. Gregoriou, N. G. & Gaber, M. (2006). *International Accounting. Standards, Regulations and Financial Reporting*. Oxford: Elsevier.
19. Haskins, E. M., Ferris, R. K. & Selling, I. T. (1996). *International Financial Reporting and Analysis*. Chicago.
20. Horvat, T. (2007). Pričakovane spremembe mednarodnih računovodskih standardov. *Revizor*, 10.
21. *IASB proposes new debt investment disclosures*. Najdeno 15. junija 2009 na spletnem naslovu <http://www.iasplus.com/agenda/ifrs7issues.htm#ed2>.
22. *Income Taxes*. Najdeno 15. junija 2009 na spletnem naslovu <http://www.iasb.org/Current+Projects/IASB+Projects/Income+Taxes/Income+Taxes.htm>.
23. International Accounting Standards Board (2008, 25. september). *Discontinued Operations*. Exposure Draft. London: IASC Foundation Publications Department, 2008.

24. International Accounting Standards Board (2008, 16. oktober). *Preliminary Views on Financial Statement Presentation*. Discussion paper. London: IASC Foundation Publications Department, 2008.
25. International Accounting Standards Board (2009, 9. julij). *IFRS for SMEs*. Press Release. London: IASC Foundation Publications Department, 2009.
26. International Accounting Standards Board (2009, 9. julij). *IFRS for SMEs*. Fact Sheet. London: IASC Foundation Publications Department, 2009.
27. International Accounting Standards Board (2009, 30. julij). *Who we are and what we do*. Guide to the IASC Foundation and IASB. London: IASC Foundation Publications Department, 2009.
28. International Accounting Standards Board (2004). *International financial reporting standards (IFRSs) : Including International Accounting Standards (IASs) and interpretations as at 31 March 2004*. London: International Accounting Standards Board, cop.
29. Kaserer, C. & Klingler, C. (2008) The Accrual Anomaly Under Different Accounting Standards. Lessons Learned from the German Experiment. *Journal of Business Finance & Accounting*, 35 (7–8), 837–859.
30. Kokotec, N. M. (2000a). Mednarodni računovodski standard o neopredmetenih sredstvih (MRS 38). *Zbornik referatov 32. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji* (str. 207–216). Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije.
31. Kokotec, N. M. (2000b). Računovodska obravnava industrijske lastnine z vidika mednarodnih in slovenskih računovodskih standardov. *Zbornik referatov 15. posvetovanja o računovodstvu, davščinah in financah* (str. 57–69). Maribor: Društvo računovodij, finančnikov in revizorjev Maribor.
32. Korošec, B. (2000). Mednarodni računovodski standard o rezervacijah, pogojnih obveznostih in pogojnih sredstvih (MRS 37). *Zbornik referatov 32. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji* (str. 193–205). Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije.
33. Koželj, S. (2000). Oslabitev sredstev po mednarodnem računovodskem standardu 36. *Zbornik referatov 32. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji* (str. 177–191). Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije.
34. Langendijk, H., Swagman, D. & Verhoog, W. (2003). *Is Fair Value Fair? Financial Reporting and International Perspective*. Chichester: John Wiley & Sons.
35. Lee, T. A. (2006). *Financial Reporting and Corporate Governance*. Chichester: John Wiley & Sons.
36. Lewis, R. & David, P. (2004). *Advance Financial Accounting*. Harlow: Prentice Hall.

37. *Mednarodni računovodski standardi 2001*. (2001) Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
38. *Mednarodni standardi računovodskega poročanja in vodenje Upravnega odbora za mednarodne računovodske standarde [razprava]*. Najdeno 31. januarja 2009 na spletnem naslovu <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=//EP//TEXT+CRE+20080424+ITEM-006+DOC+XML+V0//SL>.
39. Mihelčič, E. (2006). *Vrednotenje gospodarskih kategorij v skladu s slovenskimi računovodskimi standardi, mednarodnimi standardi računovodskega poročanja, ameriškimi računovodskimi standardi in nemškimi zakonom o gospodarskih družbah* (doktorska disertacija). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
40. Mirza, A. A., Holt, G. J. & Orrell, M. (2008). *Wiley IFRS: International Financial Reporting Standards: Workbook and Guide*. Hoboken: John Wiley & Sons, inc.
41. Novak, A. (2007a). Primerjava vrednotenja gospodarskih kategorij bilance stanja v MSRP in ameriških GAAP. *Revizor*, (7/8), 54–70.
42. Novak, A. (2007b). *Vrednotenje gospodarskih kategorij pri zunanjem računovodskem poročanju*. Koper: Fakulteta za management.
43. Omladič, A. (2007). *Vrednotenje izvedenih finančnih instrumentov in njihovo računovodsko izkazovanje*. Magistrsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
44. PriceWaterhouseCoopers (2001). *International Accounting standards. Similarities and Differences IAS, US GAAP, and UK GAAP*. Ebook Accounting. PricewaterhouseCoopers, 2001.
45. Radebaugh, H. L. & Gray, J. S. (1997). *International Accounting and Multinational Enterprises* (4th ed.). New York: John Wiley & Sons, inc.
46. Rice, A. (2003). *Accounts Demystified – How to understand financial accounting and analysis*. London: Bell & Bain.
47. *Revenue Recognition*. Najdeno 14. junija na spletnem naslovu <http://www.iasb.org/Current+Projects/IASB+Projects/Revenue+Recognition/Revenue+Recognition.htm>
48. Schipper, K. (2005). The Introduction of International Accounting Standards in Europe: Implications for International Convergence. *European accounting Review*, 14 (1), 101–126.
49. Soderstrom, S. N. & Sun, J. K. (2007). IFRS Adoption and Accounting Quality. A Review. *European Accounting Review*, 16 (4), 675–702.
50. Stolowy, H. & Lebas, J. M. (2002). *Corporate Financial Reporting. A Global Perspective* (1st ed.). London: Thomson.

51. Taraporvala, N. & Lawrence, S. (1993). *Financial Reporting Environment*. London: Certified Accountants Educational Projects.
52. Turk Ivan et al. (1999). *Finančno računovodstvo*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
53. Uranič, J. (2004). *Kratka predstavitev mednarodnih računovodskih standardov 32 in 39*. Seminar. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
54. Uranič, J. (2008). Najnovejše spremembe MRS in MSRP. *Revizor*, (1), 99–118.
55. Uredba Komisije (ES) št. 1725/2003 z dne 29. septembra 2003 o sprejetju nekaterih mednarodnih računovodskih standardov v skladu z Uredbo (ES) št. 1606/2002 Evropskega parlamenta in Sveta. *Uradni list Evropske unije*. (Št. L 261, 13. oktober 2003).
56. Uredba Komisije (ES) št. 707/2004 z dne 6. aprila 2004 o spremembi Uredbe (ES) št. 1725/2003 o sprejetju mednarodnih računovodskih standardov v skladu z Uredbo (ES) št. 1606/2002 Evropskega parlamenta in Sveta. *Uradni list Evropske unije*. (Št. L 111, 17. april 2004).
57. Uredba Komisije (ES) št. 2086/2004 z dne 19. novembra 2004 o spremembi Uredbe (ES) št. 1725/2003 o sprejetju nekaterih mednarodnih računovodskih standardov v skladu z Uredbo Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1606/2002 glede vključitve MRS 39. *Uradni list Evropske unije*. (Št. L 363, 9. december 2004).
58. Uredba Komisije (ES) št. 2236/2004 z dne 29. decembra 2004 o spremembi Uredbe (ES) št. 1725/2003 o sprejemu določenih računovodskih standardov v skladu z Uredbo Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1606/2002 glede Mednarodnih standardov računovodskega poročanja (MSRP) št. 1, 3 do 5 in Mednarodnih računovodskih standardov (MRS) št. 1, 10, 12, 14, 16 do 19, 22, 27, 28, 31 do 4, in razlag Odbora za razlago standardov (ORS) št. 9, 22, 28 in 32. *Uradni list Evropske unije*. (Št. L 392, 13. december 2004).
59. Uredba Komisije (ES) št. 2237/2004 z dne 29. decembra 2004 o spremembi Uredbe (ES) št. 1725/2003 o sprejemu določenih mednarodnih računovodskih standardov v skladu z Uredbo Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1606/2002 glede MRS št. 32 in IFRIC 1. *Uradni list Evropske unije*. (Št. L 393, 31. december 2004).
60. Uredba komisije (ES) št. 2238/2004 z dne 29. decembra 2004 o spremembi Uredbe (ES) št. 1725/2003 o sprejetju nekaterih mednarodnih računovodskih standardov v skladu z Uredbo Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1606/2002 glede IFRS 1, MRS št. 1 do 10, 12 do 17, 19 do 24, 27 do 38, 40 in 41 ter SIC št. 1 do 7, 11 do 14, 18 do 27, 30 do 33. *Uradni list Evropske unije*. (Št. L 394, 31. december 2004).
61. Uredba Komisije (ES) št. 1751/2005 z dne 25. oktobra 2005 o spremembi Uredbe (ES) št. 1725/2003 o sprejetju nekaterih mednarodnih računovodskih standardov v skladu z

Uredbo Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1606/2002 glede MSRP 1, MRS 39 in SOP-12. *Uradni list Evropske unije*. (Št. L 282, 26. oktober 2005).

62. Uredba Komisije (ES) št. 1864/2005 z dne 15. novembra 2005 o spremembi Uredbe (ES) št. 1725/2003 o sprejetju nekaterih mednarodnih računovodskih standardov v skladu z Uredbo (ES) št. 1606/2002 Evropskega parlamenta in Sveta glede Mednarodnega standarda računovodskega poročanja 1 in Mednarodnih računovodskih standardov 32 in 39. *Uradni list Evropske unije*. (Št. L 299, 16. november 2005).
63. Uredba Komisije (ES) št. 1910/2005 z dne 8. novembra 2005 o spremembi Uredbe (ES) št. 1725/2003 o sprejetju nekaterih mednarodnih računovodskih standardov v skladu z Uredbo Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1606/2002 glede MSRP 1 in 6, MRS 1, 16, 19, 24, 38, 39 ter pojasnil ORMSRP 4 in 5. *Uradni list Evropske unije*. (Št. L 305, 24. november 2005).
64. Uredba Komisije (ES) št. 2106/2005 z dne 21. decembra 2005 o spremembi Uredbe (ES) št. 1725/2003 o sprejetju nekaterih mednarodnih računovodskih standardov v skladu z Uredbo (ES) št. 1606/2002 Evropskega parlamenta in Sveta glede Mednarodnega računovodskega standarda (MRS) 39. *Uradni list Evropske unije*. (Št. L 337, 22. december 2005).
65. Uredba Komisije (ES) št. 108/2006 z dne 11. januarja 2006 o spremembi Uredbe (ES) št. 1725/2003 o sprejetju nekaterih mednarodnih računovodskih standardov v skladu z Uredbo Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1606/2002 glede Mednarodnih standardov računovodskega poročanja (MSRP) 1, 4, 6 in 7, Mednarodnih računovodskih standardov (MRS) 1, 14, 17, 32, 33 in 39, in Pojasnila 6 Odbora za pojasnjevanje mednarodnih standardov računovodskega poročanja (OPMSRP). *Uradni list Evropske unije*. (Št. L 24, 27. januar 2006).
66. Uredba Komisije (ES) št. 1329/2006 z dne 8. septembra 2006 o spremembi Uredbe (ES) št. 1725/2003 o sprejetju nekaterih mednarodnih računovodskih standardov v skladu z Uredbo (ES) št. 1606/2002 Evropskega parlamenta in Sveta glede Pojasnil 8 in 9 Odbora za pojasnjevanje mednarodnih standardov računovodskega poročanja (OPMSRP). *Uradni list Evropske unije*. (Št. L 247, 9. avgust 2006).
67. Uredba Komisije (ES) št. 610/2007 z dne 1. junija 2007 o spremembi Uredbe (ES) št. 1725/2003 o sprejetju nekaterih mednarodnih računovodskih standardov v skladu z Uredbo (ES) št. 1606/2002 Evropskega parlamenta in Sveta glede Pojasnila 10 Odbora za pojasnjevanje mednarodnih standardov računovodskega poročanja (OPMSRP). *Uradni list Evropske unije*. (Št. L 141, 2. junij 2007).
68. Uredba Komisije (ES) št. 1004/2008 z dne 15. oktobra 2008 o spremembi Uredbe (ES) št. 1725/2003 o sprejetju nekaterih mednarodnih računovodskih standardov v skladu z Uredbo (ES) št. 1606/2002 Evropskega parlamenta in Sveta glede Mednarodnega računovodskega standarda (MRS) 39 in Mednarodnega standarda računovodskega poročanja (MSRP) 7. *Uradni list Evropske unije*. (Št. L 275, 16. oktober 2008).

69. Uredba Komisije (ES) št. 1126/2008 z dne 3. novembra 2008 o sprejetju nekaterih mednarodnih računovodskih standardov v skladu z Uredbo (ES) št. 1606/2002 Evropskega parlamenta in Sveta. *Uradni list Evropske unije*. (Št. L 320, 29. november 2008).
70. Uredba Komisije (ES) št. 1260/2008 z dne 10. decembra 2008 o spremembi Uredbe (ES) št. 1126/2008 o sprejetju nekaterih mednarodnih računovodskih standardov v skladu z Uredbo (ES) št. 1606/2002 Evropskega parlamenta in Sveta, kar zadeva mednarodni računovodski standard (MRS) 23. *Uradni list Evropske unije*. (Št. L 338, 17. december 2008).
71. *Preface to IFRSs*. Najdeno 16. februarja 2009 na spletnem naslovu <http://www.iasplus.com/standard/preface.htm>.
72. *Puttable financial instruments and obligations arising on liquidation*. Najdeno 29. maja 2009 na spletnem naslovu <http://www.iasplus.com/iasplus/0802puttable.pdf>.
73. *Amendments to IAS 39 & IFRS 7 – reclassification of financial assets*. Najdeno 30. maja 2009 na spletnem naslovu <http://www.iasplus.com/iasplus/0810reclassifications.pdf>.
74. *Reassessment of Embedded Derivatives*. Najdeno 30. maja 2009 na spletnem naslovu <http://www.iasplus.com/interps/ifric009.htm#0903embedded>.
75. *IASB enhances the IFRS 7 financial instruments disclosures*. Najdeno 1. junija 2009 na spletnem naslovu <http://www.iasplus.com/standard/ifrs07.htm#2009amendment>.
76. *History of IAS 39*. Najdeno 11. junija na spletnem naslovu <http://www.iasplus.com/standard/ias39.htm>.
77. Koritnik, R. S. (2009, 14. julij). Sprejet je bil mednarodni računovodski standard za mala in srednja podjetja. *E-finance*. Najdeno 27. julija 2009 na spletnem naslovu <http://www.finance.si/252532>.
78. *September 2007 Revised IAS 1 Is Issued*. Najdeno 29. julija 2009 na spletnem naslovu <http://www.iasplus.com/standard/ias01.htm#2007sept>.
79. Vezjak, B. (2003). S priključitvijo k Evropski uniji tudi v Sloveniji obvezni mednarodni računovodski standardi. *Revizor*, (11), 30–55.
80. Vezjak, B. (2004). Temeljne značilnosti mednarodnih standardov računovodskega poročanja. *Revizor*, (2), 96–113.
81. Walton, P., Haller, A. & Raffournier B. (2003). *International Accounting* (2nd ed.). London: Thomson.
82. Whittington, G. (2005). The Adoption of International Accounting Standards in the European Union. *European accounting Review*, 14 (1), 127–153.
83. Žepič, M. (2005). *Razvoj mednarodnih standardov računovodskega poročanja*. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.

Priloga 1: MRS/MSRP in pojasnila, veljavni na dan 31. 12. 2008 (Uredba komisije (ES) št. 1126/2008).

MRS 1	Predstavljanje računovodskih izkazov
MRS 2	Zaloge
MRS 7	Izkaz denarnih tokov
MRS 8	Računovodske usmeritve, spremembe računovodskih ocen in napake
MRS 10	Dogodki po datumu bilance stanja
MRS 11	Pogodbe o gradbenih delih MRS 12 Davek iz dobička
MRS 16	Opredmetena osnovna sredstva (nepremičnine, naprave in oprema)
MRS 17	Najemi
MRS 18	Prihodki
MRS 19	Zasluzki zaposlencev
MRS 20	Obračunavanje državnih podpor in razkrivanje državne pomoči
MRS 21	Vplivi sprememb deviznih tečajev
MRS 23	Stroški izposojanja
MRS 24	Razkrivanje povezanih strank
MRS 26	Obračunavanje in poročanje pokojninskih programov
MRS 27	Konsolidirani in ločeni računovodski izkazi
MRS 28	Finančne naložbe v pridružena podjetja
MRS 29	Računovodsko poročanje v hiperinflacijskih gospodarstvih
MRS 31	Deleži v skupnih vlaganjih
MRS 32	Finančni instrumenti: predstavljanje
MRS 33	Čisti dobiček na delnico
MRS 34	Medletno računovodsko poročanje
MRS 36	Oslabitev sredstev
MRS 37	Rezervacije, pogojne obveznosti in pogojna sredstva
MRS 38	Neopredmetena sredstva
MRS 39	Finančni instrumenti: pripoznavanje in merjenje z izjemo nekaterih določb v zvezi z obračunavanjem varovanja pred tveganjem
MRS 40	Naložbene nepremičnine
MRS 41	Kmetijstvo
MSRP 1	Prva uporaba Mednarodnih standardov računovodskega poročanja
MSRP 2	Plačilo na podlagi delnic
MSRP 3	Poslovne združitve
MSRP 4	Zavarovalne pogodbe
MSRP 5	Nekratkoročna sredstva za prodajo in ustavljeno poslovanje
MSRP 6	Raziskovanje in vrednotenje rudnih bogastev
MSRP 7	Finančni instrumenti: razkritja
MSRP 8	Poslovni odseki

- OPMSRP 1 Spremembe v obstoječih obveznostih razgradnje, ponovne vzpostavitve in podobnih obveznosti
- OPMSRP 2 Delnice članov v zadrugah in podobni inštrumenti
- OPMSRP 4 Določanje, ali dogovor vsebuje najem
- OPMSRP 5 Pravica do deležev, ki izhajajo iz skladov za razgradnjo, obnovo in ponovno oživljanje okolja
- OPMSRP 6 Obveznosti iz udeležbe na specifičnem trgu – odpadna električna in elektronska oprema
- OPMSRP 7 Uporaba pristopa preoblikovanja na podlagi MRS 29 Računovodsko poročanje v hiperinflacijskih gospodarstvih
- OPMSRP 8 Področje uporabe MSRP 2
- OPMSRP 9 Ponovna ocena vstavljenih izpeljanih finančnih inštrumentov
- OPMSRP 10 Medletno računovodsko poročanje in oslabitev
- OPMSRP 11 MSRP 2 – Transakcije z delnicami skupine in lastnimi delnicami

- SOP-7 Uvedba evra
- SOP-10 Državna pomoč – brez posebnih povezav s poslovnim delovanjem
- SOP-12 Konsolidacija – podjetja za posebne namene
- SOP-13 Skupaj obvladovana podjetja – nedenarni prispevki podvižnikov
- SOP-15 Poslovni najemi – spodbudnine
- SOP-21 Davek iz dobička – povrnitev prevrednotenih neamortizirljivih sredstev
- SOP-25 Davek iz dobička – spremembe davčnega položaja podjetja ali njegovih delničarjev
- SOP-27 Ocenjevanje vsebine transakcij, ki vključujejo pravno obliko najema
- SOP-29 Razkritje – sporazumi o koncesijskih storitvah
- SOP-31 Prihodki – transakcije neposredne zamenjave, ki vključujejo storitve oglaševanja
- SOP-32 Neopredmetena sredstva – stroški spletne strani

Priloga 2: Seznam kratic

CESR	angl. <i>Committee of European Securities Regulators</i> – Odbor evropskih urejevalcev trgov vrednostnic
ED	angl. <i>Exposure Draft</i> – Posvetovalna listina
ES	Evropska skupnost
EU	Evropska unija
FASB	angl. <i>Financial Accounting Standard Board</i> – Odbor za finančno računovodske standarde v ZDA
FIFO	angl. <i>first in, first out</i> – metoda zaporednih cen
IAASB	angl. <i>International Auditing and Assurance Standards Board</i> – Odbor za mednarodne revizijske in zavarovalniške standarde
IAS	angl. <i>International Accounting Standards</i> – Mednarodni računovodski standardi
IASB	angl. <i>International Accounting Standards Board</i> – Upravni odbor za mednarodne računovodske standarde
IASC	angl. <i>International Accounting Standards Committee</i> – Svet za mednarodne računovodske standarde
IFRIC	angl. <i>International Financial Reporting Interpretations Committee</i> – Odbor za pojasnjevanje mednarodnih standardov računovodskega poročanja
IOSCO	angl. <i>International Organization of Securities Commissions</i> – Mednarodna organizacija komisij za vrednostne papirje
MRS	Mednarodni računovodski standardi, glejte tudi IAS
MSRP	Mednarodni standardi računovodskega poročanja
OPMSRP	Odbor za pojasnjevanje mednarodnih standardov računovodskega poročanja, glejte tudi IFRIC
SAC	angl. <i>Standards Advisory Council</i> – Sosvet za standarde
SFAS	angl. <i>Statement of Financial Accounting Standard</i> – Stališča ameriškega FASB o finančnoracunovodskem standardu
SOP	Strokovni odbor za pojasnjevanje
UOMRS	Upravni odbor za mednarodne računovodske standarde
US GAAP	angl. <i>Generally Accepted Accounting Principles</i> – Ameriški splošno sprejeti računovodski standardi